

ขอปรับปรุงความเข้าใจ ในการส่งเงินบำรุง หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา

การส่งเงินบำรุงหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ขอให้จัดส่งในเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ ซึ่งคณะได้พยายามจัดออกหนังสือเล่ม ๑ ในต้นเดือน กุมภาพันธ์ และจัดส่งใบรับเงินประจำปีโดยปิดไว้ที่หน้าด้านๆของหนังสือ ซึ่งผู้รับจะคงไว้ในหนังสือนั้นก็ดี เป็นการสะดวกที่จะเปิดค้นดูได้ในภายหลัง ถ้าท่านผู้ใดไม่ได้รับหนังสือและใบรับเงินภายในสองเดือน นับตั้งแต่ได้ส่งเงินไป ขอให้โปรดทราบว่า ท่านได้ส่งเงินไปโดยวิธีไม่ปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ และเงินไม่ถึงคณะธรรมทาน ถ้าท่านได้ส่งโดยทางลงทะเบียน ขอให้จดวันเดือนปี พร้อมด้วยทะเบียนส่งไปยังคณะธรรมทาน ซึ่งคณะจะได้สอบสวนทางที่ทำการไปรษณีย์ชโยให้ และท่านควรจะยื่นคำร้องให้เจ้าพนักงานสอบสวนให้ตามระเบียบด้วย

การส่งเงินทางเช็คไปรษณีย์

มีวิธีส่งเงินที่ถูกและสะดวกยิ่งขึ้นกว่าเดิม คือส่งทางเช็คไปรษณีย์ โดยชื่อเช็คไปรษณีย์จากเจ้าพนักงานหนึ่งจะนับตามจำนวนเงินที่จะส่ง และกรอก

ดังนี้ (ถึงนายไปรษณีย์) **ชโย** (โปรดจ่ายเงิน)

(ให้แก่) **นายธรรมทาส พานิช**

เสียดำธรรมเนียมเช็คจะบับละ ๑๐ สตางค์ เมื่อได้กรอกต้นขั้วตรงกันแล้วเก็บต้นขั้วรักษาไว้ ส่งเช็คไปโดยลงทะเบียน เมื่อได้กรอกให้จ่ายในนามนายธรรมทาส พานิช ที่ชโยแล้ว จะไม่มีผู้ใดนำเช็คไปอ้างนามรับที่ไหนได้ ถ้าส่งอย่างธรรมดาเช็คหายไป ผู้ส่งจะเสียเวลาไปแจ้งความเช็คหายและขอส่งใหม่อีก แต่เงินที่ส่งนั้นไม่หาย

(มีต่อปกหลังด้านใน)

สิงหาคม ๒๕๖๕

อसार สารมตินโน สาร จาสารทสุติโน
เต สาริ นาธิคจุนุติ มิจนาสงกปโปจรา ๗

พวกใด ไปเห็นสิ่งไม่มีสาระ ว่ามีสาระ และกลับเห็นสิ่งมีสาระว่าไม่มีสาระ, คนพวกนั้น
จะไม่ประสพสิ่งอันมีสาระ มีแต่ความใฝ่ฝันผิดเสมอไปโดยทำเดียว.

อसार สารมตยะ สาร จาสารทสุตินะ
เต สาริ นาธิคจุนุติ มิถยาสงกปโปจรา ๗

Those who mistake false for true, and true for false, their abode
wrong - mindedness—they arrive not at the true.

ไร้สาระ เห็นว่าแก้ว   แก่นสาร
มีแก่นสาระ กลับ   ว่าบ้า
พวกนี้ ห่อนพบพาน   สาระสิ่ง หน้อยเลย
มีแต่ จักไขว่คว้า   คว้าเหลว.

กันยายน ๒๕๖๕

สารญจ สารโต ญตุวา อสารญจ อสารโต
เต สาริ อธิคจุนุติ สมมาสงกปโปจรา ๗

พวกใดรู้จักสิ่งที่มีสาระโดยความเป็นสิ่งมีสาระ รู้จักสิ่งไม่มีสาระโดยความเป็นสิ่งไม่มีสาระ
พวกนั้นย่อมได้ประสพสิ่งอันเป็นสาระ มีความใฝ่ฝันถูกต้องเสมอไปโดยส่วนเดียว.

สาริ จ สารโต ชุญตุวา อสาริ จ อสารตะ
เต สาริ อธิคจุนุติ สมยุกุสงกปโปจรา ๗

Those who know true as true, and false as false, their abode
right - mindedness - these arrive at the true.

ไร้สาระ รู้ว่าไร้   แก่นสาร
มีแก่นสาระ รู้   ว่าแก้ว
พวกนี้ ต้องพบพาน   สาระสิ่ง แน่เทียว
ฝันใฝ่ ไปเคลื่อนแคล้ว   คลาดผล.

ตุลาคม ๒๔๘๕

ยถา	อकारं	तुच्छमनुं	वृष्टि	समतिविश्रुति
เอว	อภาวิตं	จิตตं	ราโค	समतिविश्रुति ๑

เปรียบเหมือนเรือนที่มุงไม่ดี ฝนย่อมรั่วรดฉันใด จิตต์ที่เข้าของไม่ได้อบรมให้ดี รากะก็
ย่อมรั่วรดเหมือนกัน ฉะนั้น.

ยถาคาร	तुच्छमनुं	वृष्टि	समतिวิชฺยติ
เอว	อภาวิตं	จิตต	समतिวิชฺยติ ๑

As rain gets into an ill-thatched house, so craving gets into an
ill-trained mind.

หลังคา	มุงชั่วแล้ว	ฉิบหาย
ฝนย่อมรั่ว	รดพรู	ผู้ขึ้น
เสมือนจิตต์	อันหยาบคาย	การข่ม
รากะ	จักกรำริน	รั่วสุม.

พฤศจิกายน ๒๔๘๕

ยถา	อकारं	सुखमनुं	वृष्टि	न	समतिविश्रुति
เอว	สุภาวิตं	จิตตं	ราโค	न	समतिविश्रुति ๑

เปรียบเหมือนเรือนที่มุงอย่างดี ฝนย่อมรั่วรดไม่ได้ฉันใด, จิตต์ที่เข้าของอบรมเป็นอย่างดี
แล้ว รากะย่อมรั่วรดไม่ได้ เหมือนกันฉะนั้น.

ยถาภา	सुखमनुं	वृष्टिरु	समतिวิชฺยติ
เอว	สุภาวิตं	จิตต	समतिวิชฺยติ ๑

As rain gets not into a well-thatched house, so craving gets not
into a well-trained mind.

หลังคา	มุงสนิทแล้ว	สะบาย
ฝนมิอาจ	รดเอา	และขึ้น
เหมือนจิตต์	ที่แยบคาย	การข่ม
รากะ	ฤกรำริน	รั่วสุม.

ฉันทวาจา ๒๔๘๕

อิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ

ปาปการี อุกฺยตฺถ โสจติ

โส โสจติ โส วิหณฺณฺติ

ทิสฺวา กมฺมกิลิฏฺฐมตฺตโน ๗

เขาโศกในโลกนี้ ละโลกนี้ไปแล้วก็ยังโศก คนทำชั่วยอมโศกในโลกทั้งสอง, เขาเศร้าโศก
เขาเดือดร้อน เพราะเห็นกรรมอันแปดเปื้อนของตนเอง.

อิหฺ โสจติ เปฺรตฺตย โสจติ

ปาปการี อุกฺยตฺร โสจติ

ธ โสจติ ธ วิหณฺยติ

ทถฺยวธฺฐวา กรฺมกฺลิสฺฐมาตฺมณะ ๗

He mourns here, he mourns hereafter, does the evil-doer: in both
states he mourns. He mourns, he is afflicted, beholding his own
foul deeds.

เปนโศก ตายแล้วโศก

สุขเอา

ชนชั่ว มัวโศกรุม

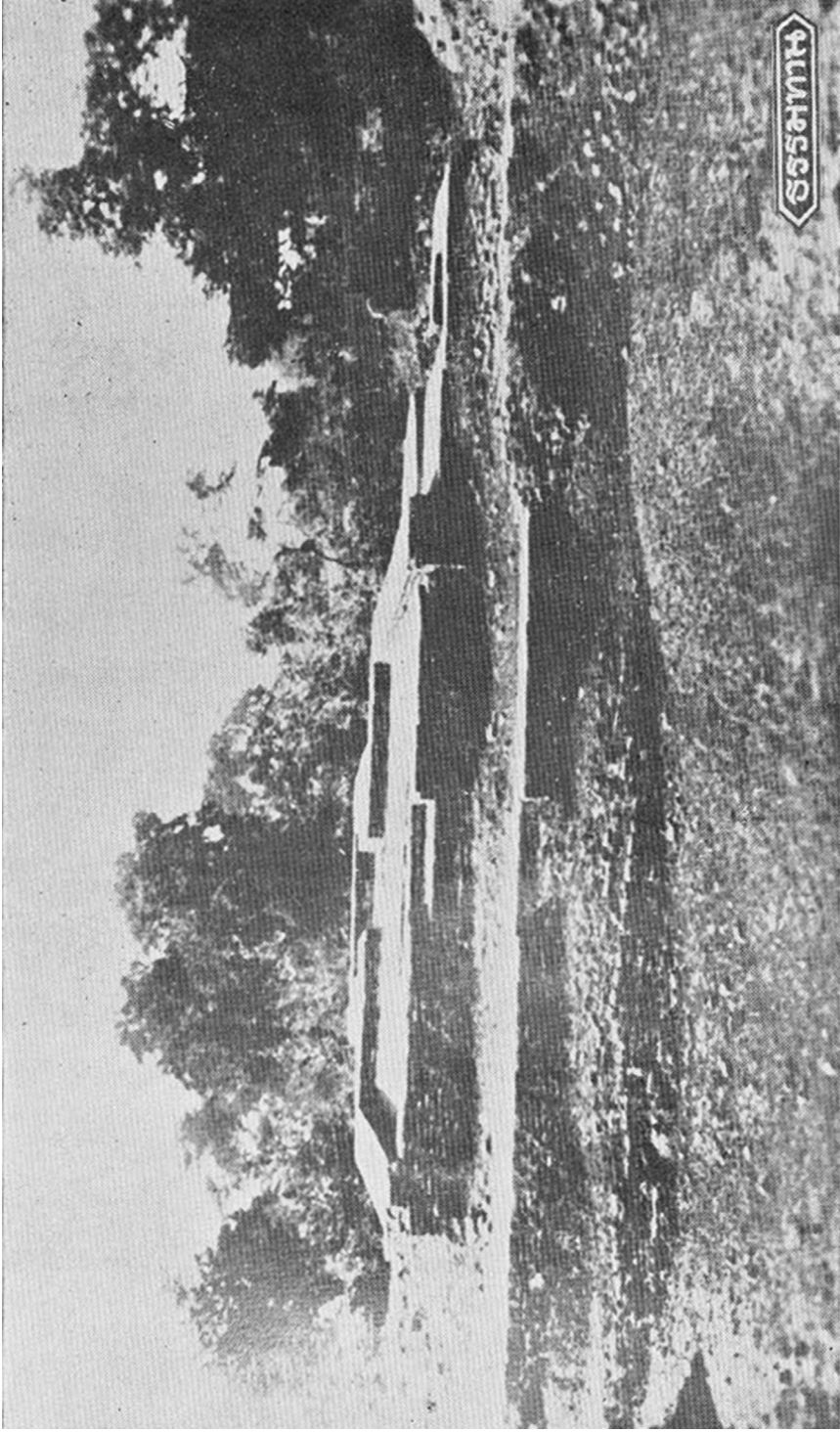
ห่อนเขยื้อน

สุขโศก เดือนร้อนเผา

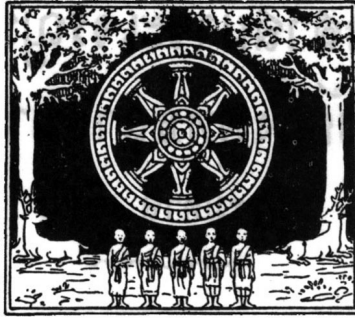
ทุกโลก

เพราะพบ แต่ของเปื้อน

เประอะตน.

ซากพระคัมภีร์เขตนวนิหาร
ที่ประทับของพระพุทธองค์ เมืองสาวัตถี

พระพุทธศาสนา
ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ไตฺย, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อม
ชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปรินิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๑๐

พฤษภาคม — สิงหาคม ๒๕

เล่ม ๒ — ๓

วันวิสาขบูชา เป็นวันแห่งความบริสุทธิ์ วันแห่งความสว่าง
แจ่มจ้า และวันแห่งความสงบเย็น ซึ่งพวกเราจะต้องคำนึงเป็น
อนุสสรณ์ ให้เข้าถึงความจริงอันใกล้ชิด จนสุดความสามารถที่เราจะ
ทำได้ เพื่อเราจะได้มีโลกทั้งสิ้น มากถึงดูเล่นเป็นโลกนิตฺยในฝ่ามือ

พุทธทาสภิกขุ

คณะบรรณาธิการแถลง

เนื่องจากกระดาษราคาแพงและหาได้ยาก หนังสือพิมพ์พุทธศาสนาจึงต้องพิมพ์ด้วยกระดาษบางเท่าที่หาได้ เพื่อมิให้เล่มเล็กไป จึงได้รวมหนังสือฉบับวิสาขบูชา และฉบับเข้าพรรษาเข้าด้วยกัน เป็นเล่ม ๒ - ๓ ของปี ๒๕๕๕ ท่านผู้อ่านจะได้รับเล่ม ๔ ฉบับออกพรรษาต่อจากเล่มนี้ (ไม่มีฉบับที่ ๓ ออกในเดือนสิงหาคม เพราะได้รวมมาในเล่มนี้แล้ว)

หนังสือพุทธศาสนาฉบับนี้ พิมพ์เสร็จตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษภาคม เพื่อให้ได้ออกทันวันวิสาขะ แต่เนื่องจากข้อบังคับของผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีว่า ผู้ใดจะเป็นผู้พิมพ์ โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดก่อน และต้องส่งข้อความให้เจ้าพนักงานการพิมพ์ตรวจก่อน จึงจะออกโฆษณาได้ คณะกรรมการจึงได้รื้อจัดการปฏิบัติตามข้อบังคับของผู้บัญชาการทหารสูงสุดเสียก่อน จึงได้ส่งหนังสือมายังท่านผู้อ่านเป็นการล่าช้าถึงเพียงนี้

และขอได้โปรดทราบไว้ด้วยว่า หนังสือเล่มต่อไปอาจล่าช้ากว่ากำหนดไปได้ เนื่องจากอุปสรรคดังข้างต้นนี้

ตรีมาสากลัทธิจิตกาลพจน์

วิสาขบูชา ๒๔๘๕

สิ่งควรคิดในคาบสมัยแห่งการ ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ของพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า คือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ **“คำสั่ง”**
ของพระองค์นั่นเอง ! เราจงมาถือเอาคติแห่งสมัยวิสาขบูชานี้ ให้ได้ตาม
ที่ควร !

ถ้าพระพุทธองค์ไม่ได้ประสูติ ก็จะไม่มีการอุบัติขึ้นของผู้หลุดพ้นหาบ่อน้ำ
อมฤตของมนุษยชาติให้แก่พวกเรา. บ่อน้ำนั้นก็จมดินไว้ค้ำอยู่นั่นเอง. การ
ประสูติของพระองค์จึงเป็นเสมือนหนึ่งรุ่งอรุณ อันเป็นนิมิตรของเวลากลาง
วันอันแจ่มใส อันจะมาถึงในไม่ช้า. ถ้าพระพุทธองค์ไม่ได้ตรัสรู้ ซึ่งเป็น
เสมือนการหลุดพ้นนั้นไม่ได้สำเร็จ, เราก็พลอยไม่รู้จักบ่อน้ำไปด้วย และ
ถ้าพระองค์ไม่ได้ถึงนิพพาน ซึ่งเป็นเสมือนผลแห่งการบริโภคน้ำอมฤตนั้น
แล้ว พระองค์ก็จะยังคงต้องทรง เกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่ ดังเช่นเราท่านทั้ง
หลาย. แต่โชคดีของมนุษยชาติ ได้เต็มเปี่ยมแล้วอย่างสมบูรณ์ คือพระ
องค์ได้ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนพระองค์เอง และ
แก่พวกเราทั้งหลาย.

แต่ว่าโชคอันแท้จริงของพวกเราทั้งหลายนั้น จะสำเร็จเป็นโชคขึ้นมาได้
ก็ต่อเมื่อเรามาระลึกถึง และปฏิบัติตาม**“คำสั่ง”**ของพระองค์อย่างเคร่งครัด.

พระองค์ผู้เป็นดวงประทีปอันโชติช่วงอยู่ในเอเชีย เพื่อส่องโลกทั้งสิ้นให้สว่าง, — โชติช่วงขึ้นในโลกนี้ เพื่อส่องโลกอื่นทั้งหลายทั้งสิ้นให้สว่าง, นั้น ได้ทรง “สั่ง” ไว้อย่างไรเล่า?

สำหรับเพื่อตัวเอง นั้น พระองค์ได้ทรง “สั่ง” ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กิจใดที่ศาสดาผู้เอ็นดู ผู้หวังประโยชน์เกื้อกูล อาศัยความเอ็นดูนั้นแล้วจะพึงทำแก่สาวกทั้งหลาย กิจนั้น เราได้ทำแล้วแก่พวกเธอทั้งหลาย. ภิกษุทั้งหลาย. นั้นโคนไม้ นั้นที่สกัด, เธอทั้งหลายจงบำเพ็ญ เธอทั้งหลายจงอย่าเป็นผู้ประมาท, เธอทั้งหลายอย่าเป็นผู้ที่ต้องร้อนใจในภายหลัง. นี้แหละ คือวาจาเครื่องพร่ำสอนเธอทั้งหลาย ของเรา.”^๑

สำหรับเพื่อผู้อื่น นั้น พระองค์ได้ทรง “สั่ง” ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราได้พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง คือทั้งบ่วงที่เป็นของทิพย์ของสวรรค์และบ่วงของมนุษย์. แม้พวกเธอทั้งหลายก็ได้พ้นแล้วอย่างเดียวกัน. เธอทั้งหลายจงเที่ยวไปตามชนบท เพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน. จงป่าวประกาศธรรมอันงดงามทั้งในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด พร้อมทั้งใจความและตัวบท. จงประกาศแบบแห่งการครองชีวิตอันประเสริฐ บริสุทธิ บริบูรณ์ สิ้นเชิงเถิด. สัตว์ที่มีรูปในดวงตาแต่เพียงเล็กน้อยก็มีอยู่ ถ้าไม่ได้ฟังธรรม ย่อมจะเสื่อมจากคุณอันเขาจะพึงได้พึงถึง, เธอทั้งหลายจงประกาศธรรมเถิด ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมีเป็นแน่แท้.”^๒

สำหรับทั้งเพื่อตน และเพื่อผู้อื่น นั้น พระองค์ได้ทรง “สั่ง” ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย. ดังเราจะเตือนเธอทั้งหลายให้รำลึก สรรพสังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมสลายแปรปรวนเป็นลักษณะประจำของมัน

เชอทั้งหลายเร่ยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้เต็มพร้อม ด้วยความไม่ประมาทเถิด.”^๑ และนี่เป็นคำสั่งอันสุดท้ายของพระองค์ คือทรงสั่งไว้ในขณะแห่งการปรินิพพาน.

“คำสั่ง” ทั้งหมดนี้ คือมรดกที่ตกทอดมายังเราทั้งหลายผู้เป็นพุทธบริษัท, เป็นมรดกที่จะนำเราและเพื่อนสัตว์โลกทั้งมวล ไปยังบ่อแห่งน้ำอมฤต ครั้นอาบกินแล้ว จะเข้าถึงความเป็นผู้อยู่นอกเหนือการเกิดแก่เจ็บตาย, — อยู่นอกวงของการต้องวิ่งไปวิ่งมา, — อยู่นอกเหนือความพัวพันของปัญหาแห่งชีวิตอันยุ่งเหยิง. แล้วกายและใจของเราก็จะสุขเย็นบริสุทธิ์และสว่าง.

คำสั่งเพื่อตัวเราเอง ที่ว่า นั่นโคณไม้ นั่นที่สังค จงบำเพ็ญเพื่อไม่ต้องเป็นคนเสียใจในภายหลังนั้น ย่อมหมายถึงว่าในเบื้องต้นจงมองดูในภายในของตนเองอย่างเดียวก่อนแล้ว, ครั้นเข้าใจตัวเอง รู้จักตัวเอง ก็พ้นจากการติดตัวเอง, แล้วก็หมดปัญหายุ่งยาก อันเกี่ยวกับตัวเอง. พร้อมกันนั้นก็เข้าใจผู้อื่นสิ่งอื่น รู้จักผู้อื่นสิ่งอื่น พ้นจากการติดผู้อื่นและสิ่งอื่น. ครั้นพ้นแล้ว ก็หมดตัวผู้อยาก เพราะไม่มีความอยากในสิ่งใดๆ. สิ่งอันเคยเป็นที่ตั้งของความอยากความกระหาย ก็กลายเป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย. โลกนี้ทั้งสิ้นจึงยังเหลือเพียงนิคเดียว ซึ่งเล็กยิ่งกว่าเม็ดทราย ผู้นั้นก็ไม่สามารถท่องเที่ยวไปในโลกอีกต่อไป. โลกเป็นของใหญ่กว้างไม่มีที่สิ้นสุด ก็จะเพาะแก่ผู้ที่ยังมีความอยากอันไม่รู้สิ้นสุด เพราะโทษที่ตนไม่รู้จักตนเองตามที่เป็นอย่างจริงอย่างไร ครั้นรู้จักตนแล้ว ความอยากอันเกิดมาจากความเขลา ก็จะดับลงพร้อมกับการดับของความเขลา ครั้นความอยากของผู้้นั้นดับเสียแล้ว ดอกไม้แห่งมาร หรือเหยื่อโลก ก็จะเป็นเสมือนฝ่ามือข้างเดียว ที่จับไม่ได้, และยิ่งกว่านั้น ก็คือ ไร้ความหมาย. ผู้หญิงไร้ความหมายแห่งคำว่าหญิง,

๑. มหา. ผี.

ผู้ชาย ไร้ความหมายแห่งคำว่าชาย, ฯลฯ, หอม ไร้ความหมายของคำว่า หอม, เหม็น ไร้ความหมายแห่งคำว่าเหม็น เป็นต้น. ภาพเขียน ภาพถ่าย ที่มีความหมายถึงบุคคลที่ตนรัก หรือผูกพันอย่างอื่น ๆ มากลายเป็นเพียง แผ่นกระดาษ กับผงด่าน หรือน้ำยาที่ป้ายเข้าไว้ด้วยกันเท่านั้น. ความตาย ไร้ความหมายของความตาย, เป็นของน่าดูเล่น มากกว่าที่จะเป็นของน่าหวาดเสียว. ความหมุนเวียนในโลกทุกอย่าง มากลายเป็นการแสดงละคร ดังที่ เขาจัดกันขึ้นในโรงถ่ายภาพยนตร์ อันจะทำให้ดูน่าหวาดเสียวได้ ก็ละเพาะแต่ผู้ที่ยังเป็น “คนไข้ของอวิชา” อยู่เท่านั้น. ฉะนั้น ในคาบสมัย์แห่งวิสาขบูชานี้, เพื่อตัวเราเอง, เราต้องนึกถึง “คำสั่ง” ส่วนที่จะช่วยให้เรามองเห็นโลกอันใหญ่กว้างมหึมานี้ เป็นโลกที่เล็กยิ่งเสียวกว่าเม็ดทรายเม็ดหนึ่งเสียอีก ทั้งที่ในโลกนั้น มีเกียรติ มียศ มีอำนาจ และอะไรอื่นอีกมากมาย รวมอยู่ด้วยเหลือที่จะคณนา.

คำสั่งเพื่อผู้อื่น ที่ว่า เธอจงไป เธอจงไป, เธอจงประกาศ เธอจงประกาศ, นั้น ย่อมหมายถึงว่า ผู้ที่เสร็จเรื่องของตัวเองแล้ว ยังไม่เชื่อว่าหมดหน้าที่โดยเด็ดขาด. เขายังถูกผูกพันอยู่ด้วยหน้าที่แห่งการจุดดิ่งเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ที่ยังตกหล่มอยู่ ขึ้นมาเสียจากหล่ม. ข้อผูกพันอันนี้เป็นข้อผูกพันของธรรมชาติ โดยความจริงว่า ความรักหรือเมตตาอันแรงกล้า นั้นคือกำลังงานอันสำคัญอันหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดกำลังใจชนิดที่จะแทงตลอดสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง. ฉะนั้น ทั้งที่ผู้มันพ้นแล้วจากบ่วงที่เป็นของมนุษย์และสวรรค์ ก็ยังอยู่ภายใต้ข้อผูกพันที่ว่า ตนควรจะช่วยตัดบ่วงให้แก่เพื่อนที่ยังกำลังถูกบ่วงนั้นๆ รั้งรัดอยู่ ตามความสามารถของตนเพียงใด. การกระทำในชั้นนี้ มิใช่เป็นการวิ่งไปวิ่งมาด้วยอำนาจค้นหา มิใช่กระทำเพื่อยึดถือในความหมาย มิใช่เป็นไปโดยถูกบังคับ และมิใช่เพราะถูกสิ่งใดช่วยวนเชื้อเชิญ, หากแต่เป็นไปเองด้วยกำลังงานเล็กน้อยที่เหลืออยู่ คือกำลังงาน

แห่งเมตตากรุณา ที่เคยอบรมบ่มนิสัยมาเป็นเอนกชาติ. ฉะนั้น ในคาบสมัยแห่งวิชาขุขานี้ นอกจากจะนึกถึงตัวเองแล้ว ยังจะต้องนึกถึงผู้อื่น ตาม “คำสั่ง” ที่ทรงสั่งไว้เพื่อเห็นแก่ผู้อื่นนั้นด้วย เพื่อว่าเราจะได้หิวเอาโลกเล็กๆ นี้ ไปเสียจากหล่มอันน่าเบื่อ อีกส่วนหนึ่ง.

ส่วนคำสั่งเพื่อทั้งสองฝ่าย คือทั้งตนเองและผู้อื่นนั้น เราจะเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า เปนคำสั่งที่สั่งแก่ผู้ที่ยังไม่ลู่ถึงที่สุดแห่งการบำเพ็ญประโยชน์ตน ให้รีบชวนขวยเพื่อประโยชน์ตน, และแก่ผู้ที่เสร็จประโยชน์ตนแล้ว ยังไม่ได้บำเพ็ญประโยชน์ผู้อื่น จะได้ชวนขวยเฉพาะเพื่อประโยชน์ผู้อื่น สืบไป. คำว่า สั่งขารทั้งหลาย หมายถึงทุกสิ่งที่ยังตกอยู่ภายใต้กฎแห่งการหมุนเวียน ไม่ว่าจะเปนสิ่งใหญ่หรือสิ่งเล็ก ไม่ว่าจะมิชีวิตหรือไม่มีชีวิต, ไม่ว่าจะเปนฝ่ายวัตถุหรือฝ่ายจิตต์ใจ. โดยจะเฉพาะในที่นี้ อาจกล่าวได้ตรงๆว่า ตัวเราก็คือ ความรู้ของเราก็คือ ความจำของเราก็คือ ความสามารถของเราก็คือ ของเพื่อนของเราก็คือ ล้วนแต่ตกอยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลง. ถ้าวันนี้อยู่ในสภาพที่ใ้การได้ วันหน้าอาจเปลี่ยนไปอยู่ในสภาพที่ใ้การอะไรไม่ได้. เพราะฉะนั้น เราต้องไม่ประมาท ในการที่จะใ้มันเสีย, ไม่เพื่อประโยชน์ตนก็เพื่อประโยชน์ท่าน หรือทั้งสองอย่าง. ความไม่ประมาท หมายถึงความไม่เมา. เมาในอารมณ์ เมาในชีวิต เมาในความโง่ของตัวเอง หรืออะไรทำนองนี้ทั้งสิ้น เรียกว่าความประมาท. ต่อตรงกันข้าม จึงจะเรียกว่าความไม่ประมาท. คนเราอาจพอใจ หรือแจ่มใสอยู่ด้วยความโง่ของตนเองก็ได้ ถ้าหากว่าความโง่นั้น มันได้ก่อให้เกิดอารมณ์ที่เราถือว่าเป็นเหมาะสมแก่เรา หรือโดยความจริงก็คือ เหมาะกับกิเลสของเรา. บางคนอาจไม่เชื่อว่า ชีวิตเปนสิ่งที่ต้องปรับปรุง หรือชีวิตเปนสิ่งที่จะต้องดำเนินไป จนกว่าจะลู่ถึงที่หมายปลายทาง. คนพวกนี้เห็นโลกกว้างพอที่จะบรรลูลึ่งที่ตนพอใจไว้ให้อย่างไม่มีสิ้นสุด จึงพอใจที่จะตายแล้วตายอีก ลุ่มๆลุกๆอยู่ตรงนี้เอง.

แต่ทั้งที่ไม่รู้ตัว ก็จัดว่าเป็นความประมาทอย่างหนึ่งด้วยเหมือนกัน. เพราะฉะนั้น ความไม่ประมาท โดยเจาะจง จึงมีความหมายสั้นๆว่า ความไม่เมา. ความเมาคือความมึนในท่ามกลางแสงอาทิตย์. ความไม่เมา คือความสว่างในท่ามกลางราตรีอันเงียบสนิท. ฉะนั้น ในคาบสมัยแห่งวิชาบูชา อันเป็นวันแห่งความสว่างนี้ เราจะไม่เมา. คนที่เมาอยู่แล้ว ควรจะสร้างเมา. แล้วคนทั้งสอง จงมาบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ให้ถึงพร้อมด้วย “ความไม่เมา” นั้นเถิด.

ในยามใกล้รุ่งของวัน ซึ่งคล้ายกับวันนี้(เพ็ญวิสาขะ) พระพุทธองค์ได้ทรงลูบยอดสุดของความไม่เมา ทรงเห็นแจ้งและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง ในประเด็นที่ว่า เราควรประพฤติดต่อบรรดาสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้น ทั้งที่เป็นภายนอกและภายในอย่างไร อาการที่เป็นความทุกข์หรือก้อนหินหนักของชีวิต จึงจะหลุดลงจากเราได้. พระองค์ได้ทรงเห็นแจ้งชัดทั้งในส่วนหลักความจริงของสิ่งเหล่านั้น ทั้งในส่วนการกระทำหรือการปฏิบัติที่พระองค์จะต้องปฏิบัติต่อมัน และทั้งในส่วนผลที่เป็นความสำเร็จในการปฏิบัติของพระองค์เอง จนเป็นที่พอใจอย่างยิ่ง, จนโลกทั้งสิ้นเป็นเหมือนเม็ดทรายเม็ดเดียวก็ไม่ปาน แก่พระองค์แล้ว พระองค์จึงทรงกล้าประกาศพระองค์เอง ว่าเป็นผู้หลุดพ้นจากบ่วงทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์, และสาวกผู้ที่ปฏิบัติตามรอยพระองค์ได้ ก็เป็นผู้หลุดอย่างเดียวกัน.

ฉะนั้น วันวิสาขบูชา จึงเป็นวันแห่งความบริสุทธิ์ วันแห่งความสว่างแจ่มจ้า และวันแห่งความสงบเย็น ซึ่งพวกเราจะต้องคำนึงเป็นอนุสสรณ์ ให้เข้าถึงความจริงอันใกล้ชิด จนสุดความสามารถที่เราจะทำได้ เพื่อเราจะได้มีโลกทั้งสิ้น มากถึงดูเล่นเป็นโลกนิดๆในฝ่ามือ.

พุทธทาสภิกขุ

วิสาขบูชา ๒๔๘๕

เฉลยปฤศนาคำทาย

เรื่องยิ๊งนกอินทรี

ปฤศนามีว่า คุณอนนางจิตตกุมาร เจ้าจะต้องไปยังเมืองพาราณสีเสียก่อน แล้วจะได้ผ้าเนื้ออ่อนสำหรับเช็ดหน้าตา. เรื่องมีอยู่ว่า มีนกอินทรีอยู่ห้าตัว อยู่ที่ต้นมะเดื่อซึ่งมีดอกสีดอ ก ซึ่งแต่ละดอกล้วนมีแก้วอยู่ใน. นกอินทรียจิกกินดอกมะเดื่ออยู่ทุกวัน เจ้าจึงไปยังนกเหล่านั้นให้ตายแล้วเอาแก้วมา. การจะยิ๊งนั้น เจ้าต้องไปเอาต้นไม้ต้นหนึ่งปลายจดพรหมโลก รากถึงอเวจี มาทำหน้าไม้. เอาต้นปอปานเดียวทำสายหน้าไม้ เอาหนวดเต่าเขากระต่ายทำดอกหน้าไม้. อย่างยิ๊งแต่ตัวเดียว มันจะช่วยกันกู้กลับคืน ต้องยิ๊งทั้งหมด. ให้ยิ๊งเวลามันอำปาก และว่าคาถา อะอาอิอิ ฯลฯ อ้ออะ เสียก่อนแล้วจึงยิ๊งไป.

มีคำเฉลยดังต่อไปนี้

- นางจิตตกุมาร** : คนที่มีภูมิธรรมยังต่ำอยู่ ในการที่จะเอาชะนะกิเลส อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์. สมมตจิตต์ในภูมินี้ให้ เป็นเด็ก เพราะยังหยาบปัญญา สมมตให้ เป็นเพศหญิง เพราะแม่จะอ่อนแอ แต่จะกล้าแข็งได้ ในเมื่อได้ทำให้ถูกตามวิธี.
- เมืองพาราณสี** : สำนักท่านผู้เป็นปราชญ์ อันจะให้แนวความคิดในเบื้องต้น สำหรับจะได้รู้จักหลักทั่วไปของชีวิต จึงควรไปเสียก่อนทำอย่างอื่น.

- ผ้าเนื้ออ่อนเช็ดน้ำตา** : คำปถอบโยนให้กล้าหาญในขั้นต้น ในการที่จะเอาชนะความทุกข์ของชีวิต และอุปายเครื่องระงับโศก, และวิธีที่จะจัดทำ ดังจะกล่าวเป็นปฤศนาสืบไปอีกตอนหนึ่งคือ
- นกอินทรีย้ห้ำหัว** : คืออินทรีย้ทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ของผู้ที่ยังตกอยู่ภายใต้วิชาและตัณหา, โดยเจาะจงก็คือ ของคนธรรมดา นั่นเอง. อายตนะหรืออินทรีย้ทั้งห้านี้ เป็นบ่อที่เกิดแห่งเรื่องทั้งปวง ทั้งที่จะเข้าไป และจะออกมา, เป็นต้นเหตุใหญ่.
- ต้นมะเดื่อ** : หมายถึงร่างกาย เปรียบเหมือนต้นมะเดื่อ เพราะหาแก่นมิได้. เป็นที่จับของนกทั้งห้าตัวนั้น คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย (ส่วนที่เป็นกายสัมผัส), ย่อมตั้งอยู่ที่ร่างกายนี้.
- มะเดื่อมีดอกสีดอก** : หมายถึงมรรคทั้งสี่ มีโศดาปัตติมรรคเป็นต้น. แม้ว่ากายนี้จะไร้แก่นสารก็ตาม ก็ไม่วายเป็นที่เกิดแห่งอริยมรรคอย่างที่พระองค์ตรัสว่า ในกายอันยาวาหนึ่ง พร้อมทั้งสัญญาและใจนี้เอง ตถาคตบัญญัติ ทุกข์ และความคับสนิทของทุกข์ไว้. มรรคเปรียบเหมือนดอกไม้ เพราะจะให้เกิดผลอีกต่อหนึ่ง.

- แก้วในดอกไม้** : หมายถึงผลทั้งสิ้น มีโศคาปิตติผลเป็นต้น. จัดเป็นแก้ว เพราะเป็นที่จำปรารถนาของผู้อยากพ้นทุกข์.
- นกจิกกินดอกไม้
มะเดื่ออยู่ทุกวัน** : ตา หู จมูก ลิ้น กาย สัมผัสอยู่กับอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งกุศลและเป็นทางแห่งนิพพานอยู่ทุกวันๆ แต่เพราะความโง่หลงของมันเอง มันจึงยังไม่รู้สึก เลยไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากอารมณ์เหล่านั้น กลับมีแต่จะหลงไหลติดจมมากขึ้นไปอีก. ทุกข์หรือโลกนี้เอง มีแง่ที่คนเราจะพิจารณาเอาตัวรอดได้.
- ต้องยิงนกห้าตัว
นี้ ให้ตาย** : คือต้องทรมานอินทรีย์ให้สำเร็จ หมายถึงอย่าให้มันอยู่ได้อำนาจแห่งตัณหา แต่ให้มาอยู่ในอำนาจแห่งปัญญาแทน, ที่เคยเป็นพิษ ก็จะกลับเป็นคุณ. นกตายย่อมหมายถึงตัณหาที่ประจำอินทรีย์นั้นๆตาย, มิใช่หมายถึงทำลายอวัยวะนั้นๆเสีย.
- แล้วจงเอาแก้ว
เหล่านั้นมา** : นกตายแล้ว ก็ได้ลูผลอันเป็นสุข เหมือนกับได้แก้วมา.

(วิธีฆ่านก)

- เอาไม้ต้นเตี้ย
ถึงฟ้าจดพรหม** : ต่ำเตี้ย แต่ถึงฟ้าจดพรหมโลกนั้น หมายถึงว่าแม้จะสูงสุดประเสริฐเพียงใด แต่เป็นวิสัยที่คนธรรมดาบุญคุณเราจะลูถึงได้. คือมรรคผลนั้นไม่เหลือวิสัย.
- รากมันหยั่งถึง
อเวจี** : ข้อนี้หมายความว่ารวมกับข้อบน คือเราจะต้องรู้จักโลกในทุกด้าน มีใจกว้างพอที่จะแผ่เมตตาและความรู้สึกอันเป็นการศึกษา ไปทั่วทั้งเบื้องบนเบื้องล่างและโดยรอบ.

ต้นป้อปานเตี้ย : ความเพียรพยายามในเบื้องต้นอย่างเหนียวแน่น อย่าง
ทำสาย ที่เรียกว่ายอมสละเลือดเนื้อ, หรือชีวิต.
หมวดเต่า : เอาตนพืงตน (อตุตา หิ อตุตโน นาโถ). ตนเปน
เขาระต่ายทำลูก ของสมมตไม่มีตัวจริง เหมือนหมวดเต่าเขาระต่าย.
 แต่เมื่อความยึดถือยังมีเพราะความหลงอยู่ตราบใด ก็
 ต้องมีตนและการยึดมั่นตนอยู่ตราบนั้น. ให้ใช้
 ความถ่อมมันนั้นให้เป็นประโยชน์เกิด จะหลุดพ้นจากตน
 เสียได้. ตนไหนทุกข์, ตนนั้นจะต้องถอนตัวเองจาก
 ทุกข์ ทั้งที่ความจริงตนแท้จริงไม่มี. หนามออก
 เอาหนามนั้นแหละเจี่ยหนามออก.

ต้องยิงมันทั้งห้าตัว

: ต้องเอาชนะอินทรีทั้งห้า คือเอาชนะที่ใจอย่างเดียว
 ให้ได้ มันก็เป็นการชนะพร้อมกันทั้งห้า.

ยิงตายตัวเดียว : หมายถึงจะไปมัวปราบที่ตรงแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยไม่
มันช่วยกูกันคืนได้ จัดการที่ตรงใจอันเป็นต้นเค้ามัน มันจะรำบไปเพียง
 ชั่วที่นั่นชั่วคราว ไม่เท่าไรก็กลับเกิดใหม่ เพราะเหยื่อ
 ของตัณหา มีทางเข้ามาจากทางอื่นอีก. เช่นข่ม
 อารมณ์ทางตาได้ มันก็มีทางเข้ามาทาง หู ทาง จมูก
 เปนต้นอีก. ตัณหาอุปาทานก็ยังคงออกงามอยู่ได้.

ยิงเวลามันอำปาก : คือเมื่อใจกำลังเปนสมาธิแน่วแน่ บริสุทธิ นิมนวล
 อ่อนโยน ควรแก่การงานทางจิตต์.

ว่าคาถา อะอา : คือวิปสนาปัญญา ที่มีแนวการพิจารณาทั่วถึงแจ่มใส
๗๗ อ่าอะ จนเห็นสิ่งทั้งปวงทั้งหลายตามที่เป็นจริง อันเปนทาง
 แห่งความหลุดพ้นจากสิ่งนั้นๆ หรือจากโลกทั้งมวล.
 แล้วยิงไป ในที่นี้หมายถึงจับเอาตัวมรรคได้ มิใช่

ยิงสุมซึ่งผิดก็ได้. คำว่ายิงคำหลังนี้ หมายถึงการ
ได้ผลโดยตรง.

ทั้งหมด ๑๘ ข้อ
ตอบแต่ เพียงที่สา —
ที่จริง อาจวิสัยนา
หวังว่า จักมีผู้

ปัญหา
มารตรู้
อย่างอื่น ได้แล,
อื่นชื่อรรตแดง.

สิริวิยาส

๓๐ พฤศจิกายน ๘๔

หมายเหตุ — เรายังได้รับคำเฉลยอีก ๒ ราย คือของ “ธรรมเสรี,” และ
ช. ช่วงสุนิษ, ซึ่งอธิบายไปโดยอรรถอื่นอื่น แต่ยังไม่อาจนำลงในที่นี้ได้
ด้วยเหตุบางประการ และยังไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ. —ส.ว.

วาจา

วาจา ว่าลมลม
คำร้าย ร้ายยิ่งสรร —
คำดี ดีไม่เบา
เหตุนั้น หมั่นคำนึง

มิน่าสม จะสำคัญ
พลมร้าย มิร้ายถึง;
อะไรเล่า จะคล้ายคลึง
ขนานแต่ วจีดี.

ของ พระยาอุปกิตฯ

เซ็น

(ต่อจากเล่มก่อน)

เซ็นคือพุทธศาสนาแขนงหนึ่ง ซึ่งนับถือและปฏิบัติกันอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปกระทั่งยุโรปและอเมริกา. เรื่องนี้น่าสนใจทั้งในส่วนหลักธรรม และความเป็นไปที่เกี่ยวข้องแก่การเมืองของญี่ปุ่น ตลอดถึงที่เกี่ยวกับความเป็นมาของพุทธศาสนา จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ด้วย. แต่เพราะเป็นเรื่องยาว เราจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจกันเป็นตอนๆ ตามที่ข้าพเจ้าจะมีโอกาสมากกล่าวสู่กันฟัง. จะเพาะในขั้นนี้ จะกล่าวส่วนหลักธรรมอย่างย่อๆ พอเป็นเครื่องกำหนดในเบื้องต้น โดยทั่วไปเสียคราวหนึ่งก่อน.

– อินุทปญฺญ โภทฺท

โกอาน

ถ้าตั้งปัญหาถามขึ้นว่า โกอานคืออะไร หรือตรงกับอะไรในฝ่ายเรา ดังนี้แล้ว ก็ยากที่จะตอบ หรือถึงกับตอบไม่ได้เอาทีเดียว. เพราะฉะนั้นในขั้นนี้จะต้องทราบถึงลักษณะ และคุณประโยชน์ของโกอาน ให้ชัดเจนกันเสียก่อน จึงค่อยนึกเทียบว่า โกอานตรงกับอะไร ในฝ่ายเถรวาทเรา.

โกอานคืออะไร ท่าน ส.โสภาตาให้คำอธิบายไว้ดังต่อไปนี้ “เมื่อเราทำการฝึกสมาธิอย่างเอาจริงเอาจังในครั้งแรก ความคิดที่ชั่วร้ายบางอย่างจะเกิดขึ้นแก่ผู้ฝึกแล้วๆเล่าๆ และรบกวนความสงบของจิตต์. เมื่อเราจะเริ่มพบกับความสงบ เราจะต้องผจญกับความง่วง และตาม

ที่เคยเพ่งกันมากนั้น จะรู้สึกเหมือนตัวเองจมลงไปในเหวมืด ฉะนั้น จึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่ง ในการที่เราจะถอนตัวหรือปลุกตัวของเราให้ตื่นจากความชั่วร้ายเหล่านี้ โดยการเขียนด้วยแซ่ กล่าวคือ โโกอาน. โโกอานคือปฤศนาอันหนึ่ง ซึ่งครูจะบอกให้แก่ศิษย์ของตน ด้วยหวังจะนำศิษย์ไปยัง“สาโตริ”อันเป็นจุดหมาย กล่าวคือความรู้อย่างแท้จริง” ตามนัยนี้จะได้ความเข้าใจขั้นหนึ่งก่อนว่า โโกอานคือปฤศนาอันหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดความฉงนอย่างไม่รู้เบื่อ ประจำอยู่ในใจผู้ฝึกเซ็นเสมอ มีผลทำให้ไม่ว่างซึม และชวนให้นึกขบคิดหาความหมายโดยไม่ต้องเจตนา เพียงแต่รอดูอยู่ว่า เมื่อไรคำตอบอันศักดิ์สิทธิ์จะผุดขึ้นมาในใจของตน เป็นความแจ่มแจ้งเท่านั้น แล้วจะถึงขีดแก้ก้ำของปัญญาที่สามารถตรัสรู้สืบไป. และในตัวโกอาน อันเป็นปฤศนานั้นเอง มีความหมายอันเร้นลับซ่อนอยู่ แต่ถ้ามองดูอย่างเผินๆแล้ว จะรู้สึกว่า คำปฤศนาที่เป็นตัวโกอานนั้น ไม่มีความหมายและคล้ายกับคำของคนคลั่งเพ้อมากกว่า.

ต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างปฤศนา ซึ่งใช้ปนโกอาน เช่น

“ต้นสนเฒ่า แสดงธรรม เรื่องปัญญา”

“นกปากกำลังเล่นหยอกกันอยู่กับสังฆกรรม.”

ขอให้ท่านผู้สนใจลองนึกคิดดูเอาเองเถิด ว่าตัวอย่างโกอาน ๒ อันข้างบนนี้ มันชวนให้ฉงนเพียงใด สามารถเป็นเครื่อง แก้ง่วง ของผู้รักคิดรักเรียนได้หรือไม่, และมันมีความหมายในทางปรมาตธรรมอันลึกซึ้งแฝงอยู่อย่างไร และเราจะไต่ไปตามแนวไหน จึงจะสามารถเข้าถึงที่หมาย อันโกอานนี้จะนำไปถึงได้. ท่าน โอคาตา ยังได้ยืนยันไว้ว่า ไม่ว่าสิ่งใดในโลก แม้ที่สุดแต่ใบหญ้าใบไม้ ก็อาจใช้ปนโกอานทั้งนั้น, ซึ่งถ้าเราลองนึกดู มันช่างคล้ายๆ กับที่พวกเราเคยได้ยินได้ฟังกันมาว่า นักตีปัญหานั่น สามารถแปลคำ

พูดที่ไร้ความหมาย ให้มีความหมายไปในทางธรรมได้ถึงที่สุดทั้งนั้น ไม่ว่าจะ เป็นคำของคนบ้าพูด หรือเด็ก ๆ พูด หรือนักปราชญ์พูด, ถ้าผู้ที่ตีความหมาย นั้น เป็นผู้แตกฉานในอรรถในธรรม.

ในที่นี้ เรามาลองตีปัญหาอันแรก — ต้นสนเฒ่าแสดงธรรมเรื่องปัญญา, คุณกันเป็นตัวอย่าง. ที่แรกที่เดียว เราจะต้องนึกไปถึงต้นสนต้นใหญ่่มหึมา ต้นหนึ่ง กิ่งใบครีมีมีร่มเงาเย็น ครั้นถึงเวลาอันสงัดเงียบ ต้นสนนี้ เฝยปากของมันออก แล้วเทศน์จ้อแสดงธรรมเรื่องปัญญา ที่จะรู้แจ้งแทงตลอดต่อนิพพาน. แล้วอย่างไรก็ตาม ย่อมอดนึกขบขัน หรืออดหัวเราะไม่ได้ ที่แม้ว่าจะแอบไปที่ต้นสนคราวไร ก็ไม่เคยได้ยินเสียงแสดงธรรมของมันสักครั้งเดียว เว้นไว้แต่จะหูฝาดตาฝาดไปเอง ซึ่งมีแต่จะชวนให้สติพ่นเพื่อนมากกว่า. แล้วกำลังใจของผู้ฝึกก็จะไปรวมอยู่ที่ความอยากรู้ว่า มันอะไรกันหนอ นี่มันอะไรกันหนอ อย่างรุนแรง จนสามารถขจัดความง่วง หรือความคิดฟุ้งซ่านอย่างอื่น ๆ ได้จริงๆ คอยจ้อหาคำตอบต่อไป.

ด้วยการเพ่งคิดอย่างถูกต้อง และแรงกล้า ความคิดจะแทงตลอดไปในแง่ใดแง่หนึ่ง อย่างน้อยสักแวบหนึ่ง ซึ่งเป็นไปเองตามกฎธรรมดา ของความสงสัยที่ถูกอัดอยู่ในวงจำกัด และค้นหาทางออกอยู่เสมอ ซึ่งทำให้มองเห็นความจริงของสภาพธรรม ไม่ว่าจะฝ่ายรูปหรือฝ่ายนาม เช่นอนิจจสัญญาเป็นต้น จนในที่สุดอาจหัวเราะออกมาได้ว่า จริงของท่าน แม้ต้นสนนี้ก็เทศน์เรื่องนี้จ้ออยู่ แต่หูของเราไม่ได้ยินเอง. แต่การที่เราจะหมายความแต่เพียงว่าต้นสนเฒ่าต้นนั้น มันแสดงลักษณะต่างๆ เช่นอนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ หรืออนัตตลักษณะ อยู่ในตัวมันเองเสมอ แต่เรามองไม่เห็นเอง จึงไม่ได้ยินเสียงแสดงธรรมของมัน ดังนี้ ยังตื่นหรือต่ำไป. อรรถอันเร้นลับของโกธาน จะมากยิ่งขึ้นไปกว่านั้น จึงจะสามารถเป็น“แซ่”สำหรับเข็มนิจิตต์ที่ง่วงซึม และประกอบอยู่ด้วยความคิดอันชั่วร้าย. ความเร้นลับที่กล่าวนี้ อยู่ที่

อำนาจพิเศษของความฉงน หรือความอยากรู้, ซึ่งเป็นสมาธิอยู่ในตัว และเป็นปัญญาที่จวนจะระเบิดออกมาอยู่รอมร่อแล้ว เมื่อแนวความคิดเจาะไขไป ถูกลูกที่ของมันเข้า ก็สามารถหลุดเป็นความสว่างขึ้นมาเอง ทั้งที่โกอานนั้นๆ มิใช่สิ่งอันเป็นวิสัยแห่งปัญญาเลยแม้แต่น้อย. นี่เราจะเรียกกันอย่างไรก็ยาก นอกจากจะเรียกไว้ทีก่อนว่า “**อานุภาพอันศักดิ์สิทธิ์ของความฉงน**” ที่โกอานนั้นๆจะอำนวยให้ได้.

สำหรับโกอานนั้น มีมากมายเหลือที่จะนับ มาแต่โบราณ จนไม่จำเป็นที่จะต้องบัญญัติขึ้นใหม่, ทำนองเดียวกันกับวิธีเจริญสมถกัมมฐานของฝ่ายเรา ที่มีจัดขึ้นไว้มาแต่โบราณแล้ว ตั้งหลายสิบแบบ จนไม่จำเป็นต้องคิดหาแบบใหม่ขึ้นเลยก็ได้. ที่จริง การตรัสรู้มีเพียงแบบเดียว หรืออย่างเดียว แต่เนื่องจากจิตต์ของมนุษย์เรามีหลายแบบ จึงต้องมีโกอานไว้หลายๆ เพื่อให้เหมาะกับแบบแห่งจิตต์ที่ต่างกันนั่นเอง. ท่านโอกาตา อธิบายในข้อนี้ไว้ว่า “เมื่อผู้ใดได้หยั่งลงสู่โกอานอันใดอันหนึ่ง จนถึงที่สุดแห่งความลึกซึ้งของมันแล้ว โกอานอื่นๆทั้งสิ้นที่ยังเหลือ ก็จะเป็นเสมือนหม้อดินจำนวนพันๆใบ เข้าไปอยู่ต่อหน้าการโจมตีของก้อนเหล็ก. เพราะฉะนั้น เราจึงได้รับคำสอนให้ศึกษาโกอานแต่เพียงอันหนึ่ง ด้วยความพยายามอย่างเคร่งครัด แทนที่จะผ่านไปอย่างรวดเร็ว ในโกอานหลายๆอัน.”

ท่านโอกาตา ได้กล่าวไว้อีกตอนหนึ่งว่า เราควรจะตระหนักไว้เสมอไปว่า เซ็น หรือวิธีเจริญชานเซ็นนี้ มิใช่ดำเนินไปตามแนวดำเนินทำนองวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้น โกอานทั้งหลาย จึงมิใช่สิ่งที่บัญญัติขึ้นเพื่อนำเราไปตามแนวฝ่ายปัญญา หรือความรู้อันไม่มีขีดจำกัด, แต่ตรงกันข้าม โกอานทุกอัน ท่านบัญญัติขึ้นเพื่อนำเราออกมาเสียจากบ่วงรัดของปัญญาอันอยู่ในวงจำกัด เพราะเหตุนี้เอง จึง

ไม่เป็นผลดีอย่างไรเลย แก่ผู้ที่พยายามตีความหมายของโกอานอันใดอันหนึ่ง เพื่อเข้าถึงอันติมมติของมัน โดยอาศัยแนวความเห็นทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นทางอุปมาอุปไมย หรืออนุมาณก็ตาม. โกอานทั้งหลาย ท่านว่าเราควรศึกษาแต่ตามวิธีของมันโดยเฉพะะ มิฉะนั้นแล้ว จะไม่ได้รับผลดีอย่างไรเลย.

การที่ขอร้องให้ยอมรับทำไปก่อน โดยไม่ให้เกิด หรือตีความหมายเช่นนี้ อาจไม่เป็นที่พอใจแก่ผู้ที่ชอบคิดอย่างอิสระ หรือชอบใช้การหยั่งด้วยเหตุผลของตนเองจนเคยชินมาแล้ว ก็ได้. แต่ข้อนั้น ช่วยกันไม่ได้ คือว่าเมื่อไม่สามารถบังคับความคิดอันใดสิ่งนั้นได้ ก็หมายความว่าไม่สามารถเจริญภาวนาอันนี้ได้นั่นเอง. ถ้าจะเกณฑ์ให้อธิบายเรื่องนี้กันต่อไปอีกเล็กน้อย ข้าพเจ้าใครจะอธิบายว่า ไหนๆก็ได้เป็นคนไข้(อวิชชา)มานานแล้ว ทนเป็นคนไข้ต่อไปอีกสักหน่อยก่อนเถิด. เราจะรักษาตัวเราเองให้หายไข้ โดยเราไม่ยอมเป็นคนไข้ นั้นดูอะไรอยู่. ถ้าเรายอมเป็นคนไข้ เราก็ต้องเชื่อหมอดูด้วย หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือเชื่อแบบแห่งการรักษา ที่เราจะรับเอามาเป็นแบบสำหรับรักษาเรา เช่นเดียวกับเรามอบชีวิตให้แก่แพทย์บางคนที่เราไว้ใจ ฉันทใดก็ฉันทนั้น. แต่สำหรับการเจริญเช่นนั้น ยังมีคำอธิบายที่ลึกซึ้งไปกว่านั้น คือตามที่ท่านโสภาตากกล่าวสรุปไว้ว่า มิใช่เราไปทำอะไรกะโกอานแต่อย่างใดอย่างหนึ่งเลย ที่แท้โกอานกันเอง ทำอะไรบางอย่างอยู่เหนือโกอานด้วยกัน, และนอกแนวที่จะวิเคราะห์ดูได้ด้วยการศึกษาของวิทยาศาสตร์อันผิวเผิน.

เพื่อให้เข้าใจเรื่องนี้ชัดขึ้นอีกหน่อย ท่านผู้นั้น ได้ให้คำอุปมาไว้ว่า หมอที่เคยเรียนมาจบหลักสูตรแล้ว แม้ตัวเองไม่เคยเจ็บไข้มาด้วยตนเองเลยก็สามารถตรวจคนไข้ แลออกตำหรับยารักษาไข้ได้เหมือนกัน. แต่ถ้าหากว่า เป็นหมอที่เคยเจ็บไข้ด้วยโรคอย่างเดียวกันนั้นมาก่อน และรักษา

ตัวเองหายมาแล้ว หมอชะนิตนี่ อาจทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่คนไข้ได้ ก่อนแต่ที่จะได้ตรวจคำชีพจร หรือออกตำหรับยาให้เสียอีก. ความต่างกัน ระหว่างหมอทั้งสองคนนี้ อยู่ที่ว่า หมอคนหนึ่งจัดการกับคนไข้ตามแนวทางการตรวจสอบที่ตนเคยเรียนมา อย่างเดียว, แต่หมอคนหลังนั้น เขาทำไปด้วยความเคยรู้รสชาติของมันมาด้วยตนเองแล้ว (Experience) และเขาเอาตัวเขาเป็นคนไข้เสียเอง แล้วก็รักษาไปตามที่ตนเคยรักษาตัวเองมาแล้ว. โดยทำนองนี้ การที่จะศึกษาโกอานให้ถูกต้อง ผู้นั้นจะต้องเป็นผู้มีชีวิตอันจมอยู่ในโกอานนั้นเสียก่อน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือมีจิตใจเป็นโกอานเสียเอง หลังจากนั้น โกอานก็จะจัดการกับโกอานกันเอง ตามหลักที่กล่าวมาแล้วว่า เราไม่ได้ทำอะไรกะโกอานเลย มันทำกันเองต่างหาก.

เท่าที่กล่าวมานี้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่า คงก่อให้เกิดความฉงนแก่พวกเราขึ้นมาพอแล้ว ว่าสิ่งที่เรียกว่าโกอานนั้นคืออะไร และตรงกันหรืออนุโลมกันกับอะไรของฝ่ายเถรวาทเรา. และเมื่อยิ่งใคร่ครวญดูให้มากขึ้น ก็คงจะยิ่งฉงนมากขึ้นอีก. ในครั้งนี้จะขอทิ้งไว้ให้ท่านที่สนใจขบคิดกันไปพลางก่อน เพราะได้กล่าวมายาวพอสมควรแล้ว ไว้คราวหลังจะได้ช่วยกันวินิจฉัยสืบไป. แต่ก่อนจบในครั้งนี่ จะขอยกเอาคำอธิบายอันเกี่ยวกับโกอานอีกส่วนหนึ่ง ของท่านโสภาตา ซึ่งสรุปไว้อย่างสั้นเชิง มาไว้ประกอบการคิดของท่านผู้สนใจด้วย คือคำที่ว่า :

“เช่นเดียวกับคนที่ข้ามแม่น้ำด้วยเรือ เมื่อถึงฝั่งโน้นแล้ว ก็ทิ้งเรือไว้เบื้องหลัง, ผู้ปฏิบัติโกอานก็เหมือนกัน เมื่อเขาตีความหมายของมัน ตามวิธีของมันเองแตกแล้ว ก็ไม่มีความต้องการอย่างใดกับโกอานอีกต่อไป. โกอานหลายร้อย จะวิ่งเข้ามาหาโกอานอันเดียว.

โกอานอันเดียว ย่อมเป็นผลได้โดยไม่มีโกอานเลย. ความไม่มี
โกอานเลย จะมีรสชาติเป็นอย่างไร ทุกคนต้องถามปัญหาข้อนี้กะตัว
เองเท่านั้น.”

ความลวง

ในโลกนี้ มีความลวง เป็นบ่วงรัด
ผูกเหล่าสัตว์ เวียนว่าย ในสังสาร
เกิดตาย เกิดติดต่อ ทรมาน
ความทะยาน เป็นเพลิง ไร้เรงใจ
ประกอบกรรม ตามคติ กิเลสชาติ
โดยสามารถ ตัณหา อนุสัย
อุปาทาน ยึดติด เกาะจิตต์ใจ
คั้งนี้ไซ้ “ความลวง” ทั้งปวงเอย.

“นिरามย์”

สจจ เว อมตา วาจา
สจจ ชาเรนติ ปณติตา,
เอเตน สจจวชเชน
ปลายนตุ อธมมิกา.

เรื่องนำของเล่มนี้

การเผยแผ่พุทธศาสนา

ในประเทศไทยเรา บทความที่นำมาใช้ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมากมักจะเป็นบทความที่ถูกแปลออกมาโดยตรงจากพระไตรปิฎก. ความเห็นส่วนตัวของบุคคลที่นำมาใช้ในการงานแผนกนี้ จะมีบ้างก็น้อยเต็มที่ แม้จนกระทั่งนิทานและเรื่องราวอะไรต่างๆทำนองนี้ ก็มักจะถูกต้องหรือแปลออกมาตามตัวอักษรจากพระคัมภีร์บาลีเดิมกันเสียโดยมาก. ทำนองการแปลตลอดทั้งสำนวนคำพูดก็มักจะคงที่เช่นเดิม ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงอะไรกัน. เราท่านย่อมรับรองกันทั่วไปแล้วว่า สมัยนี้กิจการต่างๆของเราในโลกจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปให้พร้อมๆกันกับความเคลื่อนไหวของโลก เราจึงจะได้รับผลประโยชน์จากกิจการนั้นๆเต็มที่. เหตุการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าไร จิตต์ใจของมนุษย์เราก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปมากเท่านั้น. ต่างประเทศเขาประจักษ์ในข้อนี้อย่างแจ่มแจ้ง วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเขา จึง

ผิดแปลกไปจากของเรามาก. เราจะได้อ่านเรื่องแทบทุกชนิด แม้ในหน้าหนังสือพิมพ์เผยแพร่พระพุทธศาสนาของเขา.

ถ้าเราอยากอ่านบทความแปลโดยตรงจากพระไตรปิฎกก็จะได้อ่าน, อยากทราบความเห็นส่วนตัวของบุคคลที่เป็นอิสระจริงๆในพุทธศาสนา ก็จะได้ทราบ และท้ายที่สุดแม้อยากจะได้ลึ้มรสเรื่องประโลมใจ เช่นบทละคร, เรื่องเรีงรมย์ และนิทานต่างๆที่ทันสมัย เต็มไปด้วยสำนวนคำพูดอย่างใหม่เอี่ยมและมีคติ พร้อมทั้งคำสั่งสอนดีๆของพุทธศาสนาปนอยู่ด้วยก็จะได้ลึ้มรส. เรื่องราวชนิดนี้ ในหนังสือพิมพ์เผยแพร่พุทธศาสนาไทยเรายังมีน้อยนัก เหตุฉะนั้น นักอ่านหนังสือพิมพ์เผยแพร่พุทธศาสนาในประเทศไทยเรา จึงมักจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่กันเสียโดยมาก ส่วนหนุ่มสาวนั้น ไม่ค่อยจะเหลียวแลเลย. ตามธรรมดา หนุ่มสาวทั้งหลายผู้อยู่ในวัยซึ่งกำลังมองดูโลกจะเพาะด้านเพลิดเพลินเท่านั้น ก็มักจะเหินห่างจากพุทธศาสนาพออยู่แล้ว และเมื่อไม่มีเครื่องดึงดูดให้เขาเหล่านี้เข้ามาใกล้ได้บ้างแล้ว เขาก็ย่อมจะเหินห่างออกไปมากเข้าๆทุกที. เหตุฉะนั้นเราต้องพยายามหาสิ่งเสนอให้ถูกกับความประสงค์ของบุคคลในวัยนี้ เขาจึงจะหันมาเอาใจใส่ในกิจการของเรา และท้ายที่สุดในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งเราทุกคนยอมรับรองกันเป็นเอกฉันท์แล้วว่า จำเป็นอย่างยิ่งแก่ชีวิตของบุคคลทุกวัย โดยจะเพาะอย่างยิ่งในสมัยนี้ ซึ่งเป็นสมัยที่ประเทศเราได้หันเข้ามาอยู่ใต้ระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน. ข้าพเจ้าขอฝากความเห็นอันนี้ไว้ให้เป็น “อาหาร” ของการพิจารณา ของพุทธศาสนิกชนไทยทั่วไป ผู้ปรารถนาในความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา.

“ส.ณ. ไทย ในสารนาถ”

อนาคตของเรา

โดย ภิกขุ ฐัมมปาละ

“ท่านเชื่อในพระเป็นเจ้าผู้สร้างไหม?”

“ข้าพเจ้าเชื่ออย่างแน่นอน.”

แต่พระเจ้าผู้สร้างของข้าพเจ้า ไม่ใช่เป็นอำนาจภายนอกบางอย่าง, หรือเป็นผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมีอำนาจยิ่งกว่าข้าพเจ้า, ซึ่งจะดึงข้าพเจ้าเข้ามาในโลกแห่งความทุกข์ด้วยเมตตาส่วนๆ; ซึ่งเมตตานั้นจะเป็นเช่นเดียวกับเมตตาของแม่ลิง ซึ่งมากไปด้วยความรัก, กอดลูกอ่อนของมันไว้กักบอ และบีบรัดมันจนตาย. หรือเหมือนความกรุณาของลิงอีกตัวหนึ่ง ซึ่งพูดกะปลาว่า : “ฉันจะช่วยยืคเจ้าไว้ และช่วยเจ้าให้พ้นจากการจมน้ำตาย,” แล้วมันก็จับปลาที่น่าสงสารตัวนั้นขึ้นไปบนต้นไม้.

พวกเราทุกคนรู้สึกคล้ายกับปลาที่อยู่บนบกไม่มากนักน้อย. เราต้องการอะไรบางอย่าง, แต่พวกเราส่วนมากไม่รู้ว่าจะอะไร, และไม่รู้ว่าจะหาได้ที่ไหน. เราปรารถนาความสุข และแม้แต่พวกบำเพ็ญตบะทรมานกาย ซึ่งทำร่างกายของเขาให้ทนทุกข์, ที่ทำดังนั้น ก็เพื่่อมุ่งหมายจะทำให้พ้นจากความทุกข์.

เพราะความโง่หลงนั่นเอง เราจึงยึดถือสิ่งทั้งปวงซึ่งเราคิดว่าจะทำให้เราให้เป้นสุข, เช่นเดียวกับเด็กที่ชอบเล่นไฟจนกระทั่งมันไหม้เอามือของแกเข้า. อะไรได้ทำให้มือของเด็กไหม้แล้ว? ไฟหรือ? เปล่าเลย, เด็กเองต่างหาก เป็นผู้ทำ.

เราคือสิ่งที่เราสร้างขึ้นของเราเอง. เป็นเด็กๆในอดีต, ก็เป็นอดีตของเรา, และพ่อแม่ในอนาคต, ก็เป็นอนาคตของเรา.

ข้าพเจ้าไม่เชื่อในข้อที่ว่ามิใครสร้าง, แต่ข้าพเจ้ารู้ดี เพราะข้าพเจ้าเคยรู้รสมาแล้ว. ข้าพเจ้าเป็นคนใช้เหตุผลด้วยตนเองอย่างอิสสระ, และพุทธบริษัทใดๆและมนุษย์ทุกคน ควรเป็นผู้ใช้เหตุผลอย่างอิสสระ. ด้วยเท่าสองเท่าซึ่งยื่นหยัดอยู่บนพื้นดิน เราต้องพะเชยหน้ากับความจริง, เพราะชีวิตเป็นของจริงยิ่งนัก และชีวิตเป็นสิ่งๆเดียวที่เรามี, เป็นสิ่งๆเดียวที่เราเป็น. บางครั้งชีวิตเป็นของสำคัญยิ่งนักทีเดียว. และนี่แหละคือข้อที่ว่า ทำไมเราทุกคนปรารถนาจะทำมันให้เป็นชีวิตอุดมคติ.

สาระอันแท้จริงของบ้านอุดมคตินั้น มิใช่จะอยู่ตรงที่มีเก้าอี้ยาวอันอ่อนนุ่ม, สาระอันแท้จริงของชีวิตอุดมคตินั้นเล่า ก็มีใช่จะอยู่ตรงที่การกินอะไร, การได้เล่นอะไร, หรือการได้ทำอะไรตามชอบใจตนไปทุกอย่าง : สาระอันแท้จริงของศาสนาอุดมคติก็เหมือนกัน ใ้ว่าจะอยู่ตรงพิธีการอันชวนดูต่างๆก็หาไม่ได้. ถ้าดังนั้นแล้วจะเป็นอย่างไรเล่า ? สาระอันแท้จริงของสิ่งใด ก็คือสิ่งซึ่งทำสิ่ง สิ่งนั้น ให้เป็น“สิ่งนั้น,” เมื่อเปลื้องอุปติเหตุที่แทรกแซงอยู่ ออกให้หมดแล้ว เราก็ยอมเป็นสิ่งซึ่งเราเป็นนั่นเอง. และนั่นแหละคือข้อที่ว่า ทำไมพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาอุดมคติศาสนาหนึ่ง, เพราะว่ามันเป็นเช่นนั้นจริงๆ.

พุทธศาสนาสอนพวกเราให้มองดูสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง, และไม่ให้อูทลอลกลงโดยปรากฏการณ์ภายนอกของมัน. และในข้อนี้ ก็มีแต่เหตุผลเท่านั้นที่จะช่วยเราได้. ไม่มีอำนาจใด ๆ เลย, ไม่มีแม้กระทั่งพระพุทธรพจน์ที่จะเป็นมูลเหตุอันเพียงพอซึ่งจะให้เรายอมรับพระธรรมได้. แต่ต้องเป็นความจริงอันประจักษ์, ความเคยรู้รสด้วยตนเองมาแล้ว, และเหตุผลเท่านั้นที่จะสร้างรากฐานแห่งการงานของเรา, แห่งชีวิตของเรา.

จงทำดีเพราะเห็นแก่ความดีเถิด, และอย่าทำดีเพราะเห็นแก่
สวรรค์เลย, นั่นคือเจตนารมณ์อันแท้จริงของพุทธศาสนา.

ข้าพเจ้าไม่กลัวต่อพญามาร, ไม่กลัวแม้กระทั่งถึงหากว่ามันจะมีธิดามา
ยั่วตั้ง ๑๐,๐๐๐ ก็ตาม. และข้าพเจ้าไม่ขอร้องความช่วยเหลือต่อผู้ใดให้ช่วย
เหลือ, เพราะไม่มีผู้ใดจะช่วยข้าพเจ้าได้.

เราเป็นพระเจ้าผู้สร้างตัวเราเอง, เป็นผู้ช่วยตัวเราเอง, และเป็นผู้ช่วย
ตัวเราเองด้วย. ถ้าเรามองดูสิ่งทั้งปวงตามที่เป็จริงแล้ว เราอาจจะใช้มัน
ให้เป็นประโยชน์ และเหยียดมันว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความประโยชน์ได้โดยเท่ากัน,
เพราะเราทำมันให้ดีหรือเลวก็ได้. ถ้าเราเอาดอกไม้ไปโบสถ์เพื่อเพียงแต่
จะอวดการกระทำของเราว่าเป็นผู้มีศัทธาแล้ว เราก็มีแต่จะสร้างความหึง
ให้เพิ่มขึ้นเท่านั้น และข้อนั้นก็ควรแล้วที่จะได้รับโทษ แทนที่จะได้บุญ. ไม่
มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้พิพากษาของเทพเจ้า ผู้คอยตัดสินความดีความชั่ว
ของมนุษย์ในวันสิ้นโลก, เราเป็นผู้ตัดสินเราเอง และลงโทษเราเองต่างหาก.

เราจงมองดูสิ่งทั้งปวงตามที่เป็จริง แล้วเราก็จะกลายเป็นผู้อยู่
ในอำนาจแห่งเหตุผลยิ่งขึ้น, คือเป็นมนุษย์มากขึ้นอีก นั่นเอง.

เราต้องการจะเผยแพร่ศาสนาของเรา เราต้องทำไปโดยวิธีที่ลักษณะ
อันสำคัญๆเป็หลักๆของศาสนาของเรา จะถูกชี้แจงแสดงออกอย่างดีที่สุด.
แน่นอน, รากฐานของพุทธศาสนาคือเหตุผล. เมื่อเป็นดั่งนั้นจึงตั้งอยู่ได้
โดยลำพังตนเอง. ส่วนศาสนาอื่นทั้งหมด ตั้งอยู่ด้วยถ้อยคำที่อ้างว่าพระ
เป็เจ้าประทานลงมาจากสวรรค์ (Revelation). จึงมีแต่พุทธศาสนาเท่านั้นที่
ทำมนุษย์ให้เป็นอิสระ และพ้นจากเครื่องผูกมัดทั้งปวง. เพราะฉะนั้น จึง
มีคำกล่าวไว้ ในคาถาแรกแห่งพระธรรมบทว่า :

“ใจเป็นมุลธาตุอันแรก :

ใจเป็นสิ่งประเสริฐในบันดาลิ่งทั้งปวง :

สิ่งทั้งปวงสำเร็จขึ้นจากใจ.”

ศตวรรษในปัจจุบันของเรา เป็นศตวรรษที่เจริญด้วยเหตุผลยิ่งกว่าศตวรรษใดๆที่ล่วงมาแล้ว โดยเหตุที่เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์. เพราะเหตุฉะนั้น จึงปรากฏว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เหมาะสมที่สุดกับสมัยของเรานี้. ดังนั้นเราไม่ควรจะทำศาสนาของเราให้เป็นหมัน. เราต้องรักษาโอวาท และ ทฤษฎีให้บริสุทธิ์ โดยการปฏิบัติเพื่อทำชีวิตของเราให้บริสุทธิ์ ไม่ใช่บริสุทธิ์เพียงแต่ภายในความหมายของความบริสุทธิ์จากตัณหา, หรือความเป็นอิสระจากกิเลสเท่านั้น, แต่ต้องบริสุทธิ์ภายในความหมายแห่งความเป็นอิสระจากลัทธิถือปัจเจกภายนอก เช่น โขกลาง เป็นต้นด้วย. ทุกวันนี้มีความเอนเอียงหนักไปในทางลัทธิถือปัจเจกภายนอกยิ่งขึ้น. บุคคลส่วนมาก เชื่อถือในเรื่องเคราะห์ดีเคราะห์ร้าย ซึ่งจะคอยควบคุมอนาคตของเขา.

เราอาจรู้อนาคตได้ไหม ?

เราอาจรู้ได้โดยแน่นอนทีเดียว. และไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องไปหาหมอดูให้ทำนายโชคชะตาในอนาคตของเรา, เพราะเราทุกคนอาจทำนายอนาคตของตนเอง, เพราะว่าอนาคตของเรา ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจุบันของเรา. ไม่ใช่โชคชะตาเหล่านั้นดอก, แต่เราเองเป็นผู้สร้างอนาคตของเรา. บัดนี้เรากำลังทำเหตุซึ่งจะให้ผลสมแก่การกระทำของเราโดยไม่มีข้อล้มเหลวแต่อย่างใด.

ชีวิตซึ่งประกอบไปด้วยศีลธรรมอันดีนั้น ไม่ต้องมีใครให้รางวัลดอก, แต่จะเป็นผลดีในอนาคตเอง. มันจึงต้องเป็นความที่สิ่งทั้งหลายเกิดมาแต่เหตุ และความที่เราทั้งหลายต้องเป็นผู้อยู่ในอำนาจแห่งเหตุเท่านั้น ที่เราจะต้องชี้แจงแสดงออกในเมื่อเราต้องการเผยแพร่ศาสนาของเรา. ในโลกนี้ มี “ลัทธิ” และ “ลัทธิลับ” อยู่อีกเป็นอันมาก. มนุษย์ไม่ต้องการลัทธิอะไรๆอีกเลย. แต่มนุษย์ต้องการเป็นมนุษย์เท่านั้น. และมนุษย์คือผู้ซึ่งรู้ว่าเขากระทำอะไร, และเป็นผู้ซึ่งมีความกล้าหาญพอที่

จะรับผิดชอบการกระทำของตนเอง, และเข้มแข็งพอที่จะดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความทุกข์ยาก. สิ่งที่เราเรียกว่าชตาตหรือโชคร้ายนั้นไม่มีเลย, เพราะคำสองคำนี้ใช้กับของสมมติภายนอก ซึ่งไม่มีตัวมีตนอะไรที่ไหนเลย. ถ้าเราประสงค์จะนำศาสนาของเราไปสู่ตะวันตกให้ได้อย่างแท้จริงแล้ว เราควรจะแยกกลิ่นไอ แห่งความเป็นผู้ไม่อยู่ในอำนาจแห่งเหตุผล ออกเสียจากศาสนาของเราโดยสิ้นเชิง. เราต้องการศาสนาที่ปฏิบัติได้จริงๆ, ศาสนาที่ตั้งอยู่บนเหตุผล, และไม่ต้องการอะไรอีก. เพราะ ๒ อย่างนั้นเท่านั้นที่จะทำมนุษย์ให้มีความไว้วางใจตนเอง ซึ่งจะนำเขาไปยังการอธิษฐานจิตได้อย่างแน่วแน่, และจะให้กำลังภายใน ซึ่งเป็นของจำเป็นแก่การก้าวไปสู่ผลสำเร็จอย่างเด็ดขาดแก่เขา.

สัมมาวายามะ คือความเพียรชอบ เป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่ง, เป็นเครื่องยนตร์ไฟฟ้า ที่จะลากเราให้หมุนไปตามแนวแห่งอริยมรรค. ส่วนความสามารถอื่นๆของเราทั้งหมดนั้น จะไม่มีอำนาจอะไรเลย เว้นไว้แต่มันจะได้ถูกลาก หมุนไปโดยเครื่องจักรอันนี้เท่านั้น.

เราจงเป็น ตามที่เราเป็นกันเถิด, คือเป็นมนุษย์อิสสระ. เพราะต่อเมื่อเราเป็นอิสสระจากสังโยชน์ทั้งปวงแล้วเท่านั้น เราจึงจะก้าวหน้าไปตามมรรคนั้น ซึ่งจะนำเราไปถึงประตูแห่งชีวิต กล่าวคือพระนิพพาน ได้โดยแน่นอน.

ขอให้แสงสว่างแห่งพระพุทธธรรมอันแท้จริง จงมาเป็นเครื่องนำทางแก่เรายิ่งขึ้น และยิ่งขึ้นไปเถิด, และขอให้เราได้ปฏิบัติตามอยู่เสมอไปเถิด."

ปุตฺส เปล

๓ พุศจิก. ๘๔

ไต้เหม็งซำจ้งฮวบเสี้ยว

ธรรมคือความจริง ไม่ว่าจะตกไปอยู่ในสำนวนโวหารของชาติใด ภาษาไหน ย่อมยังมีรสเป็นอย่างเดียวกันอยู่เสมอ คือเป็นอมตรส. ถ้ายังสงสัยก็ลองอ่านดูเรื่องนี้. ไต้เหม็งซำจ้งฮวบเสี้ยวเป็นหนังสือ พุทธศาสนาฝ่ายจีน แปลว่า “แสงสว่างอันใหญ่หลวง แต่เร้นลับ” เมื่อ ๑๒ ปีมาแล้ว หนังสือเรื่องนี้มีผู้แปลออกมาเป็นภาษาไทย และมีผู้พิมพ์ขึ้นแจกจ่ายกันหลายครั้ง ต่อมาห่างไป คงเป็นที่รู้จักกัน เฉพาะอุบาสกอุบาสิกา ซึ่งนิยมพุทธศาสนาทางฝ่ายจีน ซึ่งก็มีไม่มากนัก. เราเห็นว่ามีความน่าสนใจ แม้สำหรับนักศึกษาหนุ่มรุ่นนี้ จึ่งโฆษณาซ้ำ และคัดแปลงอักษรศาสตร์บ้าง เท่าที่จำเป็น เพื่อให้ อ่านเข้าใจ และได้รับประโยชน์ตามสมควร. -- คณะ บ.พ.

ตอนที่ ๒

เจ๊กง่วนเท่าซำจิว

(ต่อจากฉบับออกพรรษา ๒๔๘๔ หน้า ๒๕๔)

ยังมียาอีกขนานหนึ่ง ชื่อ ยาชะนะเดือนชะนะปี(โปวกุ่ย). ยานี้อยู่ตามธรรมชาติ แต่ถ้าใครอยากจะกิน ก็ไปถามหาได้จากท่านผู้เป็นเจ้าของตำรา ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเหมือนจีนแสบอื่นๆ ท่านก็บอกให้. ท่านอยากจะไปหาหมอนี้หรือไม่ ก็แล้วแต่อัธยาศัยของท่าน, ท่านไม่อยากจะหาย ยังอยากเป็นคนหนวกบอดบ่าไว้ขู่ ก็ตามใจท่าน.

ยาชนะวันเดือนปีนี่ คือความว่างจากตัวตน(จินกง) แม้วันเดือนปี จะล่วงไปๆ ก็จะทำอะไรแก่เราไม่ได้ ไม่ทำให้แก่ชราได้ ไม่ทำให้ตายได้ วันคืนจะล่วงก็ล่วงไปเถิด, เพราะเหตุนี้แล จึงเรียกว่ายาชนะวันเดือนปี. ถ้าอยากจะทำทราบว่ายานี้จะชนะวันเดือนปีได้จริงหรือไม่ ก็จงพยายามมองเห็นความจริงที่ว่า เป็นเพียงสักว่าธาตุสี่(ซีไต), หรือความจริงที่เป็นเพียงสักว่า ชั้นห่อหุ้ม(โหวงอิม), หรือเพียงสักว่าอุปาทานในชั้นห่อหุ้ม(โหวงอ้วน), ทั้งสามอย่างนี้ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ให้ถูกต้องตามคำที่พระตถาคต (ยุไหล) กล่าว คือเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งทีประชุมแต่งกุ่มกันเข้าชั่วคราว (เจงแซฮัวฮะ). เมื่อเห็นดังนี้แล้ว ความสว่างก็จะผุดขึ้นในใจเองว่า ยานี้จะชนะวันเดือนปีได้หรือไม่ และเป็นอย่างไรในเรื่องรสชาติ.

อวิชาความหลงไม่รู้จริง(ปุดเหมง) นั้น คือรากเง่าทำให้เกิดกองทุกข์ทั้งมวล(เจงโคว). คนที่จมอยู่ในอวิชา มายินดีแต่ความเพลิน เกลียดขังความทุกข์, มารักใคร่แต่ความเกิด เกลียดกลัวต่อความตาย ด้วยเหตุที่ไม่รู้ว่าความเพลินเป็นเหตุแห่งความทุกข์(ลักอูโยควจื่อปุน), ความเกิดเป็นต้นเหตุของความตาย(แซฮัวฮัวจื่อปุน). แท้จริง สุขทุกข์เกิดตาย สืออย่างนี้ติดเนื่องกลมเกลียวกันอยู่. แต่ที่ไม่รู้ว่ามันกลมเกลียวเนื่องกันอยู่ ก็เพราะมีของบัง(กียเจียง) บังเอาไว้.

ที่ว่าสุขทุกข์เกิดตายกลมเกลียวกันอยู่นั้น เปรียบเหมือนกับอะไรเล่า. เปรียบเหมือนลำอ้อยหรือผลไม้มีรสหวาน (ก่าเจียง, แซก้วย), ผู้ใดมีวิชา และปัญญา พ้นจากอวิชาแล้ว ก็เป็นเหมือนช่างหีบ. ท่านได้หีบอ้อยนี้ ออกเป็นสองแพนท ท่านเองยืนอยู่ตรงระหว่างกลาง(ตงเต้า)แล้ว ร้องขึ้นว่า

ท่านทั้งหลายเอ๋ย เราได้กั้นน้ำอ้อยออกจากกากอ้อย เป็นสองแพนแยกกันตั้ง
 นี้แล้ว ส่วนที่เป็นน้ำใสนี้มีรสหวาน โลกเรียกว่าสุข, ส่วนกากนั้น เรียกกัน
 ว่าทุกข์ สุขกับทุกข์ติดกันอยู่ที่นั่นเองมิใช่หรือ. จะรักสิ่งใด จะกลัวสิ่งใด
 ต้องดูให้รู้จักสิ่งนั้นเสียก่อน. สิ่งทีรักกับสิ่งที่กลัว ติดแน่นกันอยู่เหมือน
 น้ำอ้อย กับกากอ้อย ซึ่งเหมือนกับสุขและทุกข์ที่ติดแน่นกันอยู่นั้นเหมือนกัน,
 ท่านทั้งหลาย จะหลงไหลในสุขได้อย่างไร ความหลงไหลนั้น เป็น อวิชชา
 (ปุถุหมง)มิใช่หรือ. เกิดกับตาย ก็เช่นเดียวกัน, ขอบเกิดซึ่งเป็น
 เหมือนน้ำอ้อย เกลียดตายซึ่งเป็นเหมือนกากอ้อย แต่สองอย่างนี้แยกกันไม่ออก
 เพราะน้ำอ้อยเป็นเหตุให้มีกากอ้อย เช่นเดียวกับเกิดเป็นเหตุให้มีตายฉนั้น.

น้ำอ้อย เป็นของที่ควรตักขึ้นดื่มกิน, กากอ้อยเป็นของควรทิ้งเสีย.
 ก่อนนี้ยินดีทั้งล้าเปลือก ครั้นรู้จักแบ่งออกเป็นสองแพนแล้ว ก็รู้จักยึดถือ
 เอารสหวาน. แต่นี้ยังมีใจการตั้งอยู่ในสายกลาง เอาตัวรอดได้. ต่อนั้น
 มา น้ำอ้อยนั้น ก็จะบุคเปรี้ยวกลับเป็นความทุกข์อีกต่อไป. ทุกข์ให้เกิดสุข
 สุขให้เกิดทุกข์ ซึ่งไปๆมาๆก็มีแต่ทุกข์รำไป(โคว์เจียเกียโคว์) ตลอดเวลา
 ที่ตนยังมองไม่เห็นจันคง คือความที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นของว่าง
 จากตัวตน.

มีปุจฉาถามว่า ถ้าดังนั้น สิ่งอันใดเล่า ที่เป็นความสุขจริงแท้ ไม่แปร
 ผันเหมือนน้ำอ้อยที่เคยหวานสนิท แล้วมาแปรเป็นของบุค. วิสัชนาว่า
 ความเห็นแจ้งสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ประชุมกันชั่วคราว
 หมุนเวียนไปตามอำนาจปัจจัย ไร้สาระตัวตนอันควรยึดถือ นั่นแหละคือ
 บรมสุขที่ไม่แปรผันมีแต่จะให้เกิดสุขแล้วๆเล่าๆอยู่นั่นเอง(ลักเจียเกียลัก).
 เรียกว่าอริยาณ (เจียเกีย).

มนุษย์ชาวโลก ทั้งหลาย บันดาที่เกิดมานี้ เปรียบเหมือนดอกผลไม้. ดอกไม้ เช่นดอกส้ม แรกผลิออกมาขาวเต็มต้น ยกที่จะนับได้ว่าก็หมื่นก็แสน. ต่อมา ดอกส้มนั้นหล่นร่วงไป เหลือแต่ดอกที่จะเปนมผล ติดขั้วอยู่ไม่กี่ดอก พอจะนับได้ว่าก็ร้อยหรือก็สิบ. มนุษย์ในโลก ที่เกิดมาก็มากมายเหลือที่จะนับ มนุษย์มากเหลือจะพรรณาได้ ร่วงไปจากขั้ว เหลือมนุษย์ไม่กี่คนที่ติดขั้ว คือรู้จักความดีความชั่ว รู้จักสิ่งควรปฏิบัติและสิ่งควรเว้น, ชื่อว่า เปนพวกที่ถูกสลให้ผล(เสียนปอ). ส่วนมนุษย์ที่มาจากขั้วเสียก่อน ยังไม่ทันได้เห็นเดือนเห็นตะวัน ตลอดจนถึงพวกที่วิปริตพิกลพิการ ประกอบด้วย ความทุกข์ ความมืดมัวเศร้าหมอง หาที่จะพรรณาให้จับสิ้นได้ยากนั้น เปนพวกอกุศลให้ผล (อักปอ).

อันความเกิดนั้น มีวิชา(ปุดเหมง) เปนเมล็ดพืชให้เกิด. เพื่อให้เข้าใจชัด พึงทราบว่ามีปัจจัย ๑๒ ชั้น (จับยี่อินอ้วน) ติดเนื่องซ้อนกันอยู่ เปนชั้นๆ ไปจนถึงความตายเป็นที่สุด ซึ่งเหมือนกับเปนบริวารของวิชา. ถ้าจะเปรียบอีกอย่างหนึ่ง ก็เหมือนกับปีทั้ง ๑๒ ของชาวโลก คือมีปีชวดแล้ว ก็มีปีฉลู มีปีฉลูแล้วก็ปีชกาล เรื่อยไปจนกระทั่งถึงปีกุนเป็นที่สุด, ส่งต่อกันไปเปนครั้นๆ. ปัจจัยทั้ง ๑๒ ก็เปนครั้นนั้นเหมือนกัน คือ

ปุดเหมง (อวิชา)	เปนครั้นเกี่ยวพันให้เกิด	เหง (สังขาร)
เหง (สังขาร)	”	เซ็ก (วิญญาน)
เซ็ก (วิญญาน)	”	เหมียมเหง (นามรูป)
เหมียมเหง (นามรูป)	”	ลักยิบ (สพายตนะ)
ลักยิบ (สพายตนะ)	”	ซอก (ผัสสะ)
ซอก (ผัสสะ)	”	ตีว (เวทนา)
ตีว (เวทนา)	”	อ้าย (ตัณหา)

อาย (ตัณหา)	เป็นปัจจัยเกี่ยวพันให้เกิด	ฐ์ (อุปาทาน)
ฐ์ (อุปาทาน)	”	อุ (ภพ)
อุ (ภพ)	”	แซ (ชาติ)
แซ (ชาติ)	”	เหล่าชี (แก่ตาย).

ปัจจัยหนึ่งๆ คาบเกี่ยวกันอยู่ ติดเนื่องกันมาเป็นชั้นๆเช่นนี้ เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท. เมื่อจะกล่าวอุปมาต่อไป มีคำเปรียบไว้ว่า **พีหุญจบีบุณโฑ้ว**, ความว่าเหมือนกับคนเรา ปั่นก้อนดินเข้าแล้ววางซ้อนกันขึ้นไปทีละก้อนๆ จนถึง ๑๒ ก้อน หรือ ๑๒ ชั้น. ครั้นน้ำในมหาสมุทรไหลเอิบอาบขึ้นมา ถูกก้อนดินที่ซ้อนกันอยู่ ก้อนดินก้อนที่หนึ่งทางเบื้องล่าง ก็เริ่มละลายซุดลง, ก้อนที่สอง เมื่อก้อนที่หนึ่งละลายเสียแล้ว ก็ซุดลงมาตามถูกน้ำเข้า ก็ละลายอีก แล้วก็ก้อนที่สาม ที่สี่ เรื่อยไปเป็นลำดับทีละก้อนๆ จนหมดทั้ง ๑๒ ก้อน.

ก้อนดินคือปฏิจจสมุปบาททั้ง ๑๒ ก้อนนั้นก็เหมือนกัน คือมันตั้งซ้อนกันอยู่. ครั้นพระตถาคต (**ยุโหล**) ทรงพิจารณาเห็นปฏิจจสมุปบาทนั้นด้วยปัญญาแล้ว ปัญญานั้นก็เหมือนน้ำในมหาสมุทร ที่ทำให้ก้อนดินละลายลงทีละก้อนๆ คือเมื่ออวิชา(**ปุคเหมง**)ละลายไปแล้ว สังขาร วิญญาณ นาม รูปเป็นต้น ก็ไม่มีที่ตั้งที่ทรง เลื่อนซุดลงมาละลายในน้ำกล่าวคือพระปัญญาทีละอย่างๆ จนหมดสิ้นไป พระองค์จึงได้พระนามว่า “พระผู้รู้แจ้งจันชโลก” (**ไต้เหมงทองตัดตงเต้า**). ด้วยอำนาจแห่งพระปัญญาญาณอันคมยิ่งกว่าพระขรรค์แก้ว (**ตงเต้าตีสุยเกี่ยม**), ตัดออกซึ่งหนทางกลาง อันเป็นทางออกไปจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวง. อินทรพรหมเทพดาและมนุษย์ ช้องสาธุการอยู่ตลอดอนันตจักรวาล (**หวมเทียนหยินกำเต็กหงอิน**).

ปัจจัยทั้งสิบสองนั้น ทำไมจึงเปรียบด้วยมูลดิน ๑๒ ก้อนซ้อนกันอยู่ด้วยเล่า. วิสัชนาว่า เพราะมีอวิชาเป็นรากฐานเสมือนมูลดินก้อนแรก เป็นที่ตั้งที่รองรับของๆ ๑๑ สิ่งนั้น สืบไป, ทั้ง ๑๒ ก้อนนี้ เชื่อมติดกัน กลิ่นไอคูดดมถึงกันโดยลำดับๆ ครั้นถูกน้ำชำระเข้า ก็ละลายคล้ายกัน จึงว่าช่างเหมือนกับก้อนดินซ้อนกัน ๑๒ ก้อนโดยแท้. การที่ก้อนดินทั้ง ๑๒ ก้อน จะละลายหมดไปก็โดยอำนาจของน้ำ ซึ่งเปรียบกันได้กับพระมหาปัญญา. การที่พระปัญญาเป็นเสมือนน้ำ ละลายปัจจัย ๑๒ มีอวิชาเป็นต้นให้สาปสูญไปได้นั้น ก็เพราะเห็น **จิ้นกง** คือความว่างจากตัวตน ดับสนิทจากตัวตน นั่นเอง. โลกโกรทหลง (**ทำจิ้นซี้**) ก็หมดไป โดยอำนาจพระขรรค์แก้ว คือปัญญา (**ตี้ฮุยเกี่ยม**) ตัดฟันให้สิ้นไป ข้ามพ้นไป ได้เห็นถึง **จิ้นกง** (คือหมดอุปาทาน), หรือถ้าไม่เห็นถึง **จิ้นกง** แล้ว อยตนะภายใน(**ลักกีน**) ก็ยังคงพัวพันอยู่กับอายตนะภายนอก (**ลักคีน**) อยู่ตราบนั่น.

อายตนะนี้ เปรียบเหมือนเถาวัลลีเลื้อยทอดยออดอันยาวของมัน ยัวยี้ย้อออกไปไกลๆ เที่ยวยิดเที่ยวรัดเอาสิ่งที่เป็นที่จับยิด. อายตนะต่างๆกัน ก็เที่ยวจับยิดคู่ของมันต่างๆกัน ผิดพวกกันก็ไม่จับยิด. ครั้นจับยิดแล้ว ก็เกิดดอกออกผลขึ้น และผลนั้นก็เป็นไปตามเหล่ากอของมัน หาเหมือนกันทุกๆอายตนะไม่. ใครจะบังคับให้ผิดพวกผิดพรรคก็ไม่ได้ และจะว่าอันไหนวิเศษกว่าอันไหนก็ไม่ได้ เพราะมันต่างพรรคต่างพวกกัน ซึ่งเมื่อจำแนกแล้วก็ได้ดังนี้.

จันกีนตุยเซ็กดิน	ตาทั้งสองคู่กับรูป	นี้เป็นเถาวัลลีกับที่จับยิดคู่หนึ่ง,
ยื่อกีนตุยเซี่ยดิน	หูกับเสียง	นี้เป็นเถาวัลลีกับที่จับยิดคู่หนึ่ง,
พีกีนตุยเฮียงดิน	จมูกกับกลิ่น	นี้เป็นเถาวัลลีกับที่จับยิดคู่หนึ่ง,
จิกีนตุยปีดิน	ลิ้นกับรส	นี้เป็นเถาวัลลีกับที่จับยิดคู่หนึ่ง,

ชินกินตุยชอกติน ภายกับโณฏฐัพพะ นี้เป็นเถาว์ลลิกัถที่จับยึดคู่หนึ่ง,
อิ๊กินตุยฮวบดิน ใจกับธรรมารมณฺ์ นี้เป็นเถาว์ลลิกัถที่จับยึดคู่หนึ่ง.

เถาว์ลลิกัถเหล่านี้ เที้ยวเหนี่ยวเอาที่จับยึด แล้วก็ดึงเอาโณฏฐัพพะหลง
(ทำจินซี)มาคลุมใจ**(อิ๊กิเยน)** ทำใจให้มีดมัวไป. หรือเปรียบอีกอย่าง
 หนึ่ง ก็เหมือนแก้วมณีใสสะอาด**(มอณิปีอ)** จะมีฝุ่นธุลีมาจับติดทำให้
 มัวหมอง และธุลีนั้น ก็มีที่เกิดที่มา ๖ แห่งนั้นเช่นเดียวกัน (คือทาง ตา
 หู เป็นต้น). เพราะฉะนั้น จงเร่งระวังรักษา อย่าให้ใจถูกคลุม, หรือ
 อย่าให้แก้วมณีมีธุลีจับ.

ข้อความในพระคัมภีร์มีอยู่ว่า **จุกุนจื่อกีนซิม**, มีความหมายว่า คน
 ฉลาด ต้องการรักษาใจ เหมือนอย่างทำศึกสงคราม ต้องรักษาชัยชนะ. การ
 จะแพ้จะชนะ ก็อยู่ตรงบ่อที่เกิดทั้ง ๖ บ่อนี้เอง, เมื่อเถาว์ลลิกัถกำลังเลื้อยไป
 จับยึดที่ใดสิ่งใดอยู่ ถ้าไม่ระวังให้ดี จะนำมาซึ่งความแพ้ เหมือนสงคราม
 ที่กำลังเข้าค่ายเข้าเข็ม ถ้าผลออกไปหน่อยเดียว ก็จะต้องล่มจม. เราท่าน
 ต้องระวังค้นหาตามบ่อเหล่านี้ อย่าให้มันขึ้นขึ้นจี้คอ เอาเชือกร้อยจุกอง
 บุกรกบุกหนามไปตามขอบใจของมัน.

ค้นหาตามบ่อเหล่านี้ มีทั้งที่เป็นอดีต**(ก๊วยซื่อ)**, อนาคต**(บ้วย
 ไหล)** และปัจจุบัน**(อินจ้าย)**. แต่ท่านบังคับไว้ว่า ที่เป็นอดีต ไม่ต้องนึกถึง
 เพราะล่วงไปแล้ว, ที่เป็นอนาคต ก็ไม่ต้องนึกถึง เพราะยังไม่มา, จะตั้งใจ
 พากเพียรต่อสู้ จะเพาะปัจจุบันนี้ฝ่ายเดียว. ถ้าในปัจจุบันนี้ เอาชัยชนะได้
 แล้ว จะต้องทำอะไรกับ อดีต และอนาคต อีกเล่า.

ครองชีพอย่างชาวพุทธ ในประเทศญี่ปุ่น

พวกเราชาวเอเชียที่เป็นพุทธศาสนิกชน หลายชาติต้องตกไปเป็นเมืองขึ้น คงมีแต่ประเทศไทย และญี่ปุ่นเท่านั้นที่มีเอกราชอย่างสมบูรณ์. ทั้งนี้มีผู้อ้างกันว่า เป็นเพราะ การครองชีวิตตามวิถีในพุทธศาสนา ทำให้คนอ่อนแอ เห็นการรบพุ่งเป็นสิ่ง โหดร้าย ในที่สุดต้องกลายเป็นเหยื่อของนักล่าเมืองขึ้น แต่ถ้าเราจะมองให้ซึ่ง ถึงความจริงแล้ว จะเห็นได้ว่า ชาติต่าง ๆ ที่ตกไปเป็นเมืองขึ้นเหล่านั้น ได้ปล่อยให้ พุทธศาสนาเสื่อมโทรมลง คงมีเหลือแต่พิธีการและนามของพุทธศาสนาเท่านั้น ไม่มี การครองชีพตามวิถีในพุทธศาสนาอันแท้จริง. ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศ มหาอำนาจ ได้มีการครองชีวิตตามหลักธรรมในพุทธศาสนา และผลการครองชีวิต ตามหลักธรรมในพุทธศาสนา นี้ ได้ทำให้ประชาชนมีความต้องการส่วนตัวแต่น้อย ทำงาน มากเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซื่อตรง มัธยัสถ์ มีความเบิกบานตามธรรมชาติ มีความสุขอันสมบูรณ์. ซึ่งเป็นความเจริญที่ผิดแปลกไปจากความเจริญ ที่มีอยู่ใน ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ในทวีปยุโรป เป็นความเจริญทางด้านจิตใจ ยิ่งกว่าความ เจริญภายนอกที่หรูหราฟุ่มเฟือย แต่มีผลเป็นความทุกข์ของคนและของเพื่อนร่วมโลก. เพื่อให้ผู้อ่านพิจารณาว่า ชาวญี่ปุ่นได้ครองชีพตามวิถีในพุทธศาสนาได้อย่างไร เพียงไร ข้าพเจ้าได้รวบรวมมาเสนอผู้อ่านในที่นี้. .... ผู้รวบรวม

ครองชีวิตอย่างง่าย ๆ ไม่ฟุ่มเฟือย

ทหารญี่ปุ่นหรือคนญี่ปุ่นทุกคน ได้มีคติประจำใจดังนี้ ต้องเป็นคน สันโดษรู้จักง่าย นอนง่าย มัธยัสถ์ ต้องมีความซื่อตรง ต้องมีความ กล้าหาญอย่างเด็ดเดี่ยว ต้องเป็นคนที่มีกรุณาปกครองผู้น้อยด้วยความเอ็นดู และยุติธรรม ต้องมีความจงรักและสวามิภักดิ์พระมหากษัตริย์.

ความมีสันโดษจู่ในเรื่องกินง่ายนอนง่าย ในเรื่องนี้ผู้ที่ได้เคยไปเมือง ญีปุ่นแล้วย่อมทราบดี อาหารของญีปุ่นเป็นอาหารที่ไม่มีพิธีการทำยากเย็น ท่านที่เคยได้ยินชื่อ ซาซิมิ นี่ก็ปลาดิบจิ้มน้ำปลา เพิ่มปุระ ก็ปลาทอดหรือ กุ้งทอด เพียงเท่านี้ก็พอจะทำให้เราท่านมองเห็นว่า อาหารญีปุ่นนั้น เป็นอาหารที่ปรุงอย่างง่าย ๆ เพียงไร.

เมื่อคราวแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ครั้งหลังที่สุดก่อนหน้าที่จะเกิดสงคราม ยุโรปคราวนี้ ญีปุ่นได้เป็นผู้ชนะเลิศในการแข่งขันประเภทว่ายน้ำ ญีปุ่นได้บอกว่า คนที่ว่ายน้ำได้ที่ ๑ นั้น รับประทานอาหารคือข้าวกับหัวผักกาดเค็ม (ตากูวัง) เพียงเท่านี้เราย่อมมองเห็นได้ว่า มีอะไรซ่อนอยู่ข้างเบื้องหลังคำที่กล่าวนี้บ้าง เรื่องหัวผักกาดเค็มหาใช้สิ่งที่ประหลาดไม่ แต่ความประหลาดมีอยู่ว่า คนญีปุ่นทุกคนทุกวัยได้รับประทานข้าวกับหัวผักกาดเค็มจริงๆทุกมื้อ.

ในเวลานี้คนที่มีผิวเนื้อและหน้าตาทำทางเหมือนคนญีปุ่น แต่แต่งตัวโก้หรั่ง คือเครื่องแต่งตัวเปนของที่ดีและตัดได้รูปทรงงามๆ ไปทางไหนจะถูกคนมองตลอดตั้งแต่หัวจนตลอดปลายเท้า และลงท้ายเขาบอกว่า นี่เป็นคนญีปุ่น แต่อเมริกันบอรุน(เกิดอย่างอเมริกัน) คนญีปุ่นที่เป็นอเมริกันบอรุนนั้น ญีปุ่นเขาว่าเป็นเศษของญีปุ่น คือไม่รู้ขนบธรรมเนียมของญีปุ่น นอกจากนั้นพูดภาษาญีปุ่นก็ไม่ชัดด้วย.

ไม่เล่นการพนัน

ท่านที่เคยไปอยู่ในดินแดนสิวิลัษ์ผืนอื่นๆมาแล้ว เป็นต้นว่าในยุโรป และอเมริกา ย่อมรู้จักกับบิลเลียด โปกเกอร์ บริดจ วิสกี และการเดินรำ. คนญีปุ่นก็ได้เคยไปอยู่ในดินแดนเหล่านั้น มาแล้วหลายหมื่น ก่อนสงคราม ญีปุ่นได้ส่งนักเรียนออกไปเรียนเมืองนอกปีละหลายร้อยคนเหมือนกัน แต่ทว่า สิ่งที่ข้าพเจ้ากล่าวข้างบนนั้นไม่ได้เคยพบในเมืองญีปุ่นเลย คนญีปุ่นทุกคน

เกลียดชังการพนันขั้นต่อ เกมทุกชนิด ถ้ามีการขันต่อเป็นเงินทองแล้ว เรา จะไม่ได้พบคนญี่ปุ่นเล่นเลย แข่งม้าก็มีเหมือนกัน สนามใหญ่โตมโหฬาร ที่เดียว แต่ไม่มีบุคเมกเกอร์ และไม่มีโทด การแข่งหมาไม่เคยพบในญี่ปุ่น ญี่ปุ่นไม่มีสิ่งเหล่านี้ บางทีเราจะคิดเพียงผิวๆว่าญี่ปุ่นไม่ศิวิลย์ ถ้ากะนั้น คำว่าศิวิลย์จะหมายความว่าอย่างไรแน่.

ทุกองค์การณ์ ในเมืองญี่ปุ่น ได้มีสโมสรหรือที่เรียกว่าคลับเฮาส์ทุก องค์การณ์ แต่ในสโมสรเหล่านั้นไม่มีบาร์ ไม่มีโต๊ะบิลเลียด ไม่มีไฟทุกชนิด แต่สโมสรของเขากีร์นเริงดี มีคนหรือสมาชิกแน่นทุกวันเหมือนกัน สโมสร เหล่านี้มีกีฬากลางแจ้งทุกชนิด เป็นต้นว่า เต็นนิส ยูโด ฟันดาบ ยิงธนู เหล่านี้ กีฬาในร่มไม่เคยพบหมากรุก แต่ได้พบพวกวอร์เกม. การกีฬาทุกชนิด ญี่ปุ่นไม่แพ้ใครในโลก.

รักใคร่กันอย่างพี่น้อง

นายทุนไม่เอาเปรียบกรรมกร กรรมกรซื้อสัตว์ต่อนายทุน นายทุนเลี้ยง กรรมกรเหมือนกับพี่เลี้ยงน้อง หรือพ่อแม่เลี้ยงบุตร นายทุนได้แบ่งส่วนกำไร ให้กรรมกรอย่างยุติธรรม.

ในโรงงานแห่งหนึ่ง ทางโรงงานได้ทำอาหารกลางวันสำหรับกรรมกร รับประทาน โดยหักค่าแรงงานเป็นค่าอาหารมื้อละ ๘ เซ็นต์ ทางโรงงานได้ ออกค่าอาหารให้อีก ๔ เซ็นต์ เป็นอาหารมื้อละ ๑๒ เซ็นต์. วันหนึ่งได้ ปรากฏว่าอาหารมีจำนวนน้อยไป ทางโรงงานได้คิดถึงส่วนความร้อนที่ได้จาก อาหารมื้อกลางวันนั้นว่า ออกจะน้อยไป พอราวบ่ายสามโมง ได้ชักหวูดหยุด งาน ๑๐ นาที ทางโรงงานได้จัดขนมหวานและน้ำชาให้รับประทาน เป็นการ ชดเชยที่อาหารกลางวันในวันนั้นมีค่าน้อยไป. เรื่องที่อาหารน้อยไป ก็ หาใหม่แก้ด้วยความบกร่องของโรงงานไม่ เนื่องด้วยการจำกัดอาหารตาม

กฎหมาย โรงงานอาจนิ่งเสียและไม่จัดอาหารชดเชยก็ยอมทำได้ แต่โรงงานบอกว่า ถ้าคนงานไม่ได้อาหารเต็มท้อง งานยอมเดินไปดีไม่ได้.

ความซื่อตรง รักความดี ความจริง

กรรมกรในโรงงาน ในเวลาหยุดงานได้เล่นหัวกันอย่างสนุกสนาน แต่พอเวลาเข้าโรงงาน กรรมกรเหล่านั้นต่างก้มหน้าก้มตาทำงานของตัวเองไป โรงงานโรงหนึ่งมีคนงานหลายสิบคน และหัวหน้ามีน้อย และไม่ค่อยอย่างกรายมาดูงานเสียด้วย คนงานไม่เคยปรากฏว่าเล่นหัวกันในเวลางาน หรือคุยกัน ร้องเพลง หรืออะไรในทำนองนี้ แม้แต่เราได้ไปยืนข้างๆเพื่อดูเขาทำงาน กรรมกรนั้นก็หาได้เงยหน้าขึ้นดูพวกเราที่อยู่ห่างจากเขาไม่ถึงฟุตไม่ นี่เป็นความซื่อตรงของกรรมกรที่มีต่อนายทุน ด้วยความซื่อตรงระหว่งนายทุนและกรรมกรดังนี้ อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจึงได้รุ่งเรืองราบรื่นตลอดมา.

รถรางและรถยนต์ประจำทางในญี่ปุ่น ทุกสายทุกคัน คนโดยสารแน่นไปหมดแทบทุกเที่ยว ยิ่งในเวลาอำรุ่งถึงสามโมงเช้า และเวลาบ่ายสี่โมงถึงหนึ่งทุ่ม ซึ่งเป็นเวลาของกรรมกร คนโดยสารในรถทุกคันจะแน่นเหมือนปลาชาดินที่อัดอยู่ในกระป๋อง ตัวแปนอันไม่ต้องซื้อ เพราะเมื่อขึ้นรถแล้วคนขายตั๋วก็มาไม่ถึงเรา และเราก็ไปหาคนขายตั๋วไม่ได้ รถคันหนึ่งมีเจ้าหน้าที่คือคนขับอยู่ทางหน้ารถคนหนึ่ง คนขายตั๋วอยู่ทางท้ายรถอีกคนหนึ่ง เวลาถึงสถานีจะลงจากรถ ลงได้ทั้งทางหน้าและทางท้ายรถ แต่ก่อนที่จะลงจากรถต้องมีตั๋ว ถ้าไม่มีตั๋วก็เอาสตางค์ให้กับคนรถ ถ้าจะต่อไปสายอื่นก็คอยรับตั๋วต่อ ถ้าไม่ต่อก็ไปได้เลย รถคันหนึ่งๆได้สตางค์จากคนโดยสารโดยมิได้ขายตั๋วแปนราคาหลายเย็น ซึ่งถ้าคนรถนั้นจะเอาเข้ากระเป๋าตนเองเสีย ก็ดูเหมือนจะเป็นการง่ายที่สุด ทั้งตั๋วโดยสารก็ห้ามมีหมายเลขประจำตัวไม่ และทั้งตั๋วโดยสารก็มีสองชนิด คือชนิดต่อได้และต่อไม่ได้ ชนิดต่อได้ดูเหมือนเศษกระดาษ

ที่ไม่มีราคา เพราะในเวลาคนขายตัวหนีบระยะต่อผัดตำแหน่ง หรือเป็นเพราะคนโดยสารบอกที่ต่อไม่ชัดหรือบอกผิดไปตัวต่อนั้นคนขายตัวก็ฉีกลงตะกร้าไปแล้วหนีบตัวต่อให้ใหม่.

นี่เราจะเห็นได้ว่า การโกงในการขายตัวบรรจง หรือรถยนต์ประจำทางในญี่ปุ่นนั้นเป็นของง่ายที่สุด แต่ไม่เคยมีคนรถโกงเลย ข้าพเจ้า(ผู้เล่าเรื่องนี้)เคยถามคนญี่ปุ่นว่า ทำไมวิธีการขายตัวจึงดูง่ายดายและมีช่องทางที่จะโกงได้ง่าย และทำไมไม่มีการโกงกัน และคนขายตัวเมื่อไปถึงปลายทางที่จะต้องคิดบัญชีเรื่องตัว จะทำอย่างไรกันเพราะแก่ได้ขายตัวไปโดยไม่ได้อะไรตัวในเที่ยวหนึ่งๆหลายร้อยใบ คำตอบของเขาก็คือว่า เพราะความซื่อตรงต่อกันจึงไม่มีความยุ่งยาก เมื่อเวลาไปชำระบัญชี ได้สตางค์กินมาเท่าใด คนขายตัวก็ทำลายตัวต่อหน้าคนบัญชี เท่านั้นที่สิ้นเรื่อง ดูช่างง่ายดายจริง ในรถเราจะไม่พบนายตรวจมาคอยตรวจตัวเลย. ความซื่อตรงต่อกัน ได้ตัดความยุ่งยาก และตัดเจ้าหน้าที่ออกได้มากมาย.

ความเยือกเย็น อ่อนโยน และความสุภาพ ไม่พยายามทอจองเวร

ความเยือกเย็น อ่อนโยน และความสุภาพของชาวญี่ปุ่น เป็นสิ่งที่ควรสนใจศึกษาอีกประการหนึ่ง เพราะสิ่งนี้เป็นวัฒนธรรมอันสูงอันหนึ่ง ที่มีประจำอยู่ในสันดานของชาวญี่ปุ่นทุกผู้ทุกวัย ทั้งนี้หาใช่เป็นความเห็นของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียวไม่ ผู้ที่ได้เคยผ่านประเทศนี้มาแล้ว คงจะได้ประจักษ์ในเรื่องความเยือกเย็น อ่อนโยน และความสุภาพของชาวญี่ปุ่นมาแล้วเป็นอย่างดี มีคำอ้างถึงวัฒนธรรมข้อนี้อีกหลายแห่ง เป็นต้นว่า มาร์โคโปลโลได้เขียนกล่าวขวัญถึงชาวญี่ปุ่นในศตวรรษที่ ๑๓ ไว้ว่า “ชาวญี่ปุ่นเป็นคนที่มีกิริยาอ่อนโยนที่สุดในโลก.” นอกจากนี้ยังมีนักเขียนอีกหลายท่านได้อ้างถึงเรื่องความอ่อนโยนอันนี้ว่า “มนุษย์ที่อยู่ในแผ่นดินของญี่ปุ่น เป็น

ชนชาติที่มีธรรมชาติดีที่สุด และมีความสุขพออ่อนโยนอย่างหาที่เปรียบไม่ได้สักในโลกนี้.” เซอร์เฮ็ควิน อาร์โนลด์ ได้กล่าวว่า “ญี่ปุ่นเป็นดินแดนที่คนมีกิริยาอ่อนโยนที่สุด.”

เราท่านทั่วไป หากได้มีความเมตตาประจำตนของเราเองเสมอไปไม่เป็นที่น่าเป็นห่วงว่า เรามักจะเกิดมีความระแวงสงสัย ในเมื่อบุคคลคนหนึ่งคนใดได้แสดงกิริยาและอาการไม่เป็นที่สุภาพเรียบร้อยต่อเรา ในเมื่อเราได้บังเกิดความโกรธ เรามักจะออกทำทางแสดงว่า เรามีอาการฉุนเฉียว บางคราวถึงกับร้องไห้ อาการทั้งนี้เราท่านมักจะแสดงออกมานอกหน้าให้ปรากฏแก่ตาคนอย่างรวดเร็ว. ในเมื่อเราได้รับความชอกช้ำใจ เราย่อมมีทำทางแสดงว่า เราได้บังเกิดความช้ำใจขึ้นแล้ว.

เมื่อมีการขุ่นข้องหมองใจประการต่างๆเหล่านี้ ชาวญี่ปุ่นจะคงมีกิริยาทำทางสงบเรียบร้อยสุภาพไม่เปลี่ยนแปลง. ความสุภาพด้วยอาการดังนี้หาใช่ด้วยอาการที่เกิดขึ้นด้วยความไม่จริงใจไม่ อาการเช่นนี้เป็นวินัยของความอดกลั้น ความยับยั้งใจ และความรู้เท่าทัน หรือนัยหนึ่งเป็นวัฒนธรรมของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดขึ้นจากสันดานภายใน ที่มีความต้องการให้มีความสุขแก่แก่แก่ผู้แปลกหน้า ไม่ต้องการกระทำความรบกวนใจให้กับผู้อื่น. แม้ในยามที่เกิดความเศร้าโศกอันสุดแสน อันเนื่องมาจากความตายของคนรักอันเป็นสภาพของคนทั่วไป ต้องได้รับทุกข์ใจอย่างสาหัสก็ตาม ชาวญี่ปุ่นจะอยู่ในความสงบเรียบร้อย ยิ้มแย้มดังประหนึ่งว่า หากได้มีเหตุการณ์อันร้ายแรงสาหัสบังเกิดขึ้นกับตน.

การโค้งคำนับต้อนรับอย่างอ่อนน้อมสุภาพของชาวญี่ปุ่นนั้น อย่าได้สำคัญผิดไปว่าเป็นอาการต้อนรับของทาสผู้รับใช้ทำการต้อนรับนาย. ความอ่อนโยนสุภาพนี้มีประจำอยู่ในคนญี่ปุ่นทั่วไป. เราท่านที่ได้เคยไปเยี่ยมญี่ปุ่น คงจะได้พบชาวญี่ปุ่นสองคนทำอาการโค้งคำนับกันหลายครั้งหลายครา

ในเมื่อได้พบกัน และในเวลาที่จะจากกันก็เช่นเดียวกันอีก. นอกจากอาการเช่นนี้ เราจะได้พบเหตุการณ์ในเมื่อรถสองคันเกิดชนกัน ด้วยความเข้าใจผิดไม่ว่าจะเป็นรถยนต์หรือรถลาก หรือรถใดๆ ในเมื่อได้เกิดชนกันขึ้นแล้วเจ้าของรถทั้งสองคันนั้น ต่างลงมาจากรถ มาโค้งคำนับซึ่งกันและกัน แล้วต่างก็ไปตามทางของตัวเองต่อไป คุณคล้ายกับเรื่องราวที่ได้เกิดชนกันขึ้นนั้น ต่างมีความผิดด้วยกันทั้งสองฝ่าย.

ถ้าเราจะใช้ความพินิจให้ดีแล้ว เราจะเห็นได้ว่า ชาวญี่ปุ่นเป็นคนที่มีความโกรธบังเกิดขึ้นในความรู้สึกของเขาได้ยากมาก. คำว่าขบใจ หรือการคำนับตอบขบใจในความเอื้อเฟื้อนั้น ได้อยู่ในวินัยที่เดียว รถคันหนึ่งให้ทางรถอีกคันหนึ่งแล่นไปได้สะดวก รถคันที่ได้รับการให้ทางนั้นจะไม่ละเว้นที่จะยกมือขึ้นคำนับรถคันที่เปิดทางให้เลยเป็นอันขาด รถที่ไม่มีธุระรีบเร่งเช่นรถเปล่าๆไม่มีคนโดยสาร ย่อมเปิดทางให้รถคันที่มีธุระด่วน ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่กันและกันนี้ เราจะได้พบเห็นในถนนเป็นของประจำ. ตามตรรางหรือรถประจำทาง ในเวลาที่คนโดยสารแน่นอัดแออัดอยู่บนรถ คนที่ได้ที่นั่งจะเอื้อเฟื้อคนที่ยืนหอบข้าวของรุงรัง โดยคนที่นั่งจะเอื้อมือไปรับของ ของคนที่ยืนนั้นมาวางบนตักของตัวเอง ถ้าสามารถจะให้ที่นั่งได้คนนั่งนั้นก็ลุกขึ้น ให้ที่นั่งกับคนโดยสารที่มีของรุงรังนั่งลงแทนที่ของตัวเอง คนหนุ่มยอมให้ที่นั่งแก่คนชรา คนชราให้ที่นั่งแก่เด็กอ่อน เด็กนักเรียนไม่ว่าหญิงชาย ถ้ารถโดยสารคันนั้นแน่นจะลุกขึ้นยืนเสมอและให้ที่นั่งแก่คนทั่วไป นี่ก็เป็นเพราะว่าเขาได้กลั่นกรองอบรมชีวิตจิตใจกันมา จนเกิดเป็นนิสัยประจำอยู่ในสันดานของคนทุกคน.

ในเมื่อชาวญี่ปุ่นไปเยี่ยมมิตร หรือญาติที่ไม่ค่อยจะมีความคุ้นเคยมากนัก เขาจะไม่ลืมนึกของขวัญเล็กน้อย ห่อด้วยกระดาษอย่างงดงามติดมือไป ถ้าบ้านนั้นมีเด็กด้วยแล้ว ชาวญี่ปุ่นจะยังไม่ลืมนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดติดมือไป เพื่อ

สำหรับเด็กนั้นด้วย ของขวัญทุกชิ้นจักต้องห่อด้วยกระดาษอย่างงดงาม ความเมตตาอ่อนหวานอันนี้ กล่าวกันว่าได้เกี่ยวข้องกับปรัชญา เกี่ยวกับชีวิต และความเป็นอยู่ทุกวันที่เดียว. อาการดังนี้หาใช่เพียงแต่ว่า เป็นกิริยาอาการที่หุ้มห่อและอวย้อมด้วยความเมตตาแต่ภายนอกเท่านั้น ยังเป็นคติและความคิดอย่างดี ที่ทำให้คุณธรรมทางใจได้ซึมซาบซึ่งเข้าไปถึงแก่นของการให้ ซึ่งทำให้บังเกิดความรู้สึกว่า ได้รับความเมตตาอารีตามที่ได้มองเห็นด้วยตา.

ความมีสมาธิ จิตตั้งใจเบิกบานตามธรรมชาติ

จินตควีชื่อ โมโตโอรุ โนรินางา ได้ประพันธ์โคลงมีใจความว่า “ถ้ามีใครถามว่า ชีวิตจิตใจและวิญญาณของญี่ปุ่นนั้นเหมือนกับสิ่งใด เราจะชี้ไปยังดอกซากุระ(เชอริ)ที่บ้านสฟรังอยู่ในป่า ที่กำลังอาบแสงทินกรอันสดใสในเวลาอรุณ.”

ในเทศกาลปีใหม่ของชาวญี่ปุ่น คือเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๑๕ มกราคม ในระหว่างเวลานี้ ถ้าเราไปเยี่ยมชมตามบ้าน หรือตามร้านขายอาหารที่มีชื่อเสียง การต้อนรับแขกตามสถานที่นั้น จะมีน้ำชาโรยด้วยดอกพลัม ขนมหวานห่อด้วยกิงสน ๑ สิ่ง กับขนมที่ห่อด้วยใบไผ่อีก ๑ สิ่ง ตามแจกันดอกไม้ทุกบ้านในเทศกาลปีใหม่ จะมีแต่ดอกพลัม กิงสน และกิงไผ่ จัดเข้าระเบียบเป็นแบบแผนอย่างงดงาม คล้ายกับเป็นการอำนวยพรในการขึ้นปีใหม่ ชาวญี่ปุ่นได้เอาธรรมชาติมาเปรียบกับชีวิตอย่างไร ถ้าเราได้เข้าใจความมุ่งหมายของสิ่งทั้งสามที่ได้กล่าวมาแล้ว เราจะทราบได้ดี.

ดอกพลัม หมายถึงความสามัคคีกลมเกลียว ชาวทหารเรือไทยได้มีเพลงบทหนึ่งทีกล่าวถึงดอกไม้ ว่า “. . . พวกเราทุกลำ จำเช่นดอกประดู่ วันไหนวันดี บานคลี่พร้อมอยู่ วันไหนร่วงโรย ดอกโปรยตกพฐุ ทหารเรือ

เราจึงดู ตายเป็นหมู่ให้ชาติไทย” คติของดอกพหลัม ก็มีความหมายเช่นเดียวกับดอกประดู่ของไทยเรา ดอกพหลัมในเมืองญี่ปุ่นเวลาบาน บานพร้อมกันทั่วทั้งต้นทุกหนทุกแห่ง เวลาโรยก็โรยพร้อมกัน. **สน** นั้นหมายถึงการยืนยงสภาพของชีวิต เพราะต้นสนเป็นต้นไม้ที่อายุยืนที่สุดในญี่ปุ่น และเขียวชะอุ่มอยู่ทุกฤดูกาล ไม่มีขีดเหลืองโรยรา. **ไฟ** นั้นหมายถึงความเที่ยงตรง คือคนทุกคนต้องมีความซื่อตรง เพราะลำไผ่นั้นสูงตรงลิวขึ้นไปบนท้องฟ้าตามสวนของญี่ปุ่นทุกแห่งหน ถ้าขาดสิ่งทั้งสามนี้แล้ว ก็หานับว่าเป็นสวนที่งดงามไม่.

(รวบรวมและจัดลำดับใหม่จาก เรื่อง เข้มประเทศญี่ปุ่นครั้งที่สอง ของ นายนาวตรี ประยูร พิณสวัสดิ์ ในหนังสืออนาวิกศาสตร์ ปีที่ ๒๔ เล่ม ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔)

**ท่านที่สนใจในพุทธศาสนาของญี่ปุ่น
ควรจะได้อ่านหนังสือ ซึ่งสถานศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่นไทย
ได้จัดพิมพ์เป็นภาษาไทย คือ**

๑. พุทธศาสนาทางปรัชญา กับความคิดของญี่ปุ่น โดย ไคเซตส์ เททาโร สึสุกิ พร้อมด้วยคำแนะนำเรื่องพุทธศาสนาของญี่ปุ่น ของ ที เบียวโด ราคาเล่มละ ๖๐ สตางค์.
๒. พระพุทธศาสนากับคนญี่ปุ่น เรื่องพุทธศาสนากับความคิดของญี่ปุ่น โดย ศาสตราจารย์ เค. ทาคางามิ และพุทธศาสนากับสงคราม โดย ศาสตราจารย์ ที. เบียวโด ราคา ๘๐ สตางค์.

หนังสือสองเล่มนี้ โปรดสั่งซื้อจาก

สถานศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่น — ไทย

เลขที่ ๒๑ ถนนหน้าพระลาน พระนคร

(ที่คณะธรรมทานไม่มีจำหน่าย)

นันทะ กับ สุนทร

“ส.ณ. ไทยในสารนาถ” แปลจากหนังสือรายเดือนธรรมทูต

เรื่องนี้ ของเดิมเป็นกาพย์กลอน ชื่อว่า “เสาทุรานนุท” รัตนาคโดย ท่านอัสวโณษ ผู้มีชื่อเสียงในสมัยก่อน. นายสุรยุ นารายณ เจ้าศรี M.A. แปลออกเป็นอินดี ลงในหนังสือรายเดือนธรรมทูต ที่สารนาถ อินเดีย, ผู้แปลแปลมาสู่ภาษาไทยอีกต่อหนึ่ง. ที่จริงแม้ว่าเรื่องนี้ในประเทศไทย เราจะรู้จักกันอยู่ก่อนบ้างแล้ว ภายใต้อชื้อชื่อว่า “พระนันทพุทธอนุชา กับนางชนบท กัลยาณี” ก็จริง แต่สำนวนโวหารผิดกัน และสำนวนของท่าน อัสวโณษนั้น เรารู้กันอยู่แล้วว่า เป็นสำนวนฝ่ายเหนือ หรือมหายาน. ฉะนั้นหวังว่า คงทำความพอใจให้ผู้อ่านบ้างไม่มากก็น้อย - บ. พ.

เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องโบราณสมัยสองพันห้าร้อยปีที่แล้วมา. ใครบ้าง ที่จะไม่เคยได้ยินพระนามของกษัตริย์สุทโธทนะ — เจ้าผู้ครองนคร กบิลพัสดุ์ผู้ทรงมีพระทัยโอบอ้อมอารี, ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม และผู้ทรงมีพระปรีชาญาณอันเฉียบแหลม ! บ้านคาไพร์ฟ้าประชาราษฎร์ผู้อยู่ในความคุ้มครองของกษัตริย์องค์นี้ ต่างได้รับความร่มเย็นเป็นสุขเสมือนหนึ่ง บุตรซึ่งอยู่ในตักของบิดา. กษัตริย์พระองค์นี้ มีพระมเหสีอยู่สองพระองค์ องค์ใหญ่พระนามว่า มหามายาเทวี ผู้เป็นพระราชมารดาของเจ้าชาย สิทธารถ. องค์น้อยทรงพระนามว่า ประชาปติ เคาตมี ผู้ทรงประทาน กำเนิดแก่เจ้าชายนันทะ. ราชกุมารทั้งสองนี้ เป็นที่รักใคร่เล่นหาของพระ ราชบิดา เสมือนหนึ่งแก้วตาทั้งสองของพระองค์. เมื่อกุมารทั้งสองนี้

เติบโตขึ้น ต่างก็ได้รับการศึกษาในศิลปศาสตร์ต่างๆเท่ากันโดยลำดับ และต่างก็เชี่ยวชาญในวิชาของตนทั้งคู่.

แต่จิตใจของพี่น้องทั้งสองนี้ ต่างกันราวกะน้ำกับไฟ. พระนันทะมีความรักใคร่หมกมุ่นอยู่ในกามมากฉันใด, พระสิทธารถก็จะมี ความเกลียดชังเห็นห่างจากกามมากฉันนั้น. พระสิทธารถต้องการจะค้นคว้า“แสงสว่าง” เพื่อนำมาเป้นดวงประทีปให้แก่โลกที่มีดมนท์ เหตุฉะนั้น พระองค์จึงตั้งใจสละบ่วงรัดแห่งความรัก ซึ่งแข็งแกร่งยิ่งกว่าเหล็ก ออกบวชเป้นสมณะท่องเที่ยวอยู่ในป่าดง. หลังจากเวลาหกลปีแห่งความพากเพียรอันเหลือที่จะพรรณา พระองค์ก็บันลุตถึงแสงสว่างอันนั้น และได้นำมาใช้เป้นเครื่องนำทางสำหรับสัตว์โลกทั่วไป. พระองค์ได้ทรงท่องเที่ยวประกาศ“ประทีป”ดวงนี้ไปในที่ทุกหนทุกแห่ง และแล้วก็หันกลับมายังนครอันดั่งเดิมของพระองค์ เพื่อประทาน “แสงสว่าง” ดวงนี้แก่พระบิดา และพระญาติวงศ์ทั้งหลาย.

ใครๆก็ได้รับแสงสว่างแห่ง “ประทีป” ดวงนี้แล้ว ยังเหลือแต่นันทะ พระอนุชาของพระองค์ ผู้ซึ่งกำลังหลงระเรีงในกามสุขอยู่เท่านั้น. สุนทรี “หวานใจ” ของราชกุมารหนุ่มน้อยผู้นี้ สวยงามเพริศพรึงประดุจดอกประทุม ซึ่งเพิ่งจะแย้มกลีบเมื่อได้รับแสงตะวันในรุ่งอรุณเช่นใด, สุนทรีก็สวยงามเพริศพรึงเช่นนั้น. ถ้าคู่สมรสทั้งสองนี้ มิได้มาพบกันเข้าก็เป้นที่มันหมายอย่างแน่นอนได้ว่า ความงามของการวิवाห์ของแต่ละคน จะต้องร่อยหรอลงไป เหมือนหนึ่งราตรีซึ่งปราศจากดวงจันทร์. สามิหนุ่มภรรยาสาวคู่นี้ ต่างก็หลงระเรีงในรสของกามสุขตลอดวันตลอดคืน โดยมีได้มีเวลาวางเว้น.

รุ่งอรุณวันหนึ่ง ในขณะที่คู่รักทั้งสองนี้กำลังหยอกเย้า และตบแต่งเครื่องอาภรณ์ให้กันและกันอยู่ในหอปราสาท พระพุทธองค์ก็เสด็จมาถึงหน้าประตูพระราชวัง เพื่อกระทำการบิณฑบาตซึ่งเป้นกิจวัตรประจำวันของพระองค์. ด้วยความเปลอเรือของคนใช้ หลังจากได้ประทับยืนอยู่ณะหน้า

ประตุนั้นเป็นเวลาเล็กน้อย เมื่อไม่เห็นผู้ใดออกมา พระองค์ก็ทรงเสด็จก้าวหน้าต่อไป ขณะนั้นสาวใช้ผู้หนึ่งเหลือบไปเห็นพระพุทธรองค์เข้า จึงได้รับวิ่งขึ้นไปทูลให้พระนันทะทราบ พระนันทะใคร่จะได้วันทาพระเชษฐาเจ้า จึงหันไปพูดกับภรรยาของตนว่า :

“น้องที่รัก ! ยอมให้พี่ออกไปนมัสการสมเด็จพระพุทธรองค์สักหน่อยนะจ๊ะ”

“เชษฐาพี่คะ พี่ขอชีวิต ! แต่กรุณากลับมาให้เร็วหน่อยนะเพคะ, กลิ่นจันทร์ไม่ต้องระเหยออกไปโดยเปล่าประโยชน์,” สุนทรียตอบสามีของหล่อน ด้วยอากัปกิริยาของภรรยาที่มีความเคารพ.

พอผ่านประตูพระราชวังออกมา, พระนันทะก็รีบสาวเท้าตามหลังสมเด็จพระพุทธรองค์ไปโดยเร็ว. พอตามทัน ก็ก้มร่างเข้าไปนมัสการตรงฝ่าพระบาท. พระพุทธรองค์ทรงทราบจิตใจของพระนันทะดี จึงประทานบาตรให้พระนันทะถือไว้ เพื่อประสงค์จะให้ตามเสด็จไปจนถึงพระอารามที่ประทับอนิจจา ! นันทะผู้กำลังมีนินกามสุขอย่างเหลือล้น ไหนเลยจะอยากตามเสด็จพระพุทธรองค์ แต่เมื่อมาตคอยู่ในสภาพ“กลิ่นไม่เข้า คายไม่ออก”เช่นนี้ ก็จำใจตามเสด็จพระเชษฐาเจ้าไปจนถึงพระอารามที่ประทับ. หลังจากสำเร็จธุระกิจส่วนพระองค์แล้ว สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ทรงประทานพระโอวาท ตักเตือนถึงความไม่เปนแก่นสารของโลกแก่พระอนุชา และทรงชี้ให้เห็นทางไปสู่สันติ คือพระนิพพาน. นันทะ บิดเอื้อนไม่ยอมเห็นพ้องด้วยเป็นเวลานาน แต่หลังจากพระพุทธรองค์ได้ทรงชี้แจงอธิบายอย่างเข้มแข็งอยู่พักใหญ่ นันทะก็เห็นด้วย และยอมปฏิบัติตามโอวาทพระเชษฐา แต่ถึงกระนั้นก็ยังรู้สึกกลัดกลุ้มใจเป็นกำลัง เหมือนหนึ่งพญาคชสารซึ่งถูกจับมาลามาโข่ตรวนในโรงใหม่ ๆ. ด้วยความกระอักกระอ่วนไม่เต็มใจ นันทะก็สละกุษาอาภรณ์อันสวยงามออกเปลี่ยนกับผ้ากาสาหวัดๆ ซึ่งไร้ค่า กลับกลายเป็นสมณะศิษย์พระโคตมไปในขณะนั้น.

ฝ่ายทางราชปราสาท สุนทรีก็เฝ้าแต่จะเฝ้าดูการกลับของพระสวามีของตนอย่างไม่มีความสุข. วันคืนที่ผ่านพ้นไปโดยรวดเร็วประดุจมีปีก. กลิ่นจันทร์บนร่างของหล่อน บัดนี้ก็ระเหยไปจนหมดสิ้นแล้ว. ความสงสัยและความคิดต่างๆ ก็ผุดขึ้นมาในดวงจิตต์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด. เธอเฝ้าแต่เศร้าโศกเสียใจไม่เป็นอันกินอันนอน. นางสาวใช้กำนัล ในเมื่อได้เห็นสภาพอันน่าเวทนาของนายตน ก็พากันกล่าวปลอบโยนด้วยถ้อยคำต่างๆ นางหนึ่งกล่าวขึ้นอย่างเชื่อมั่นว่า

“หม่อมขา ! จงสละความเศร้าโศกเสียใจเสียเถิดค่ะ อย่างไรก็ตามเสีย พระสวามีของหม่อมคงจะเสด็จกลับมาในไม่ช้า, เพราะถ้าปราศจากหม่อมแล้ว อย่างไรก็ดีว่าแต่มนุษย์ธรรมดาเลยก็ว่า แม้พระลักษมี^๑ ก็ไม่สามารถจะให้ความสุขแก่พระสวามีของหม่อมได้. จงหยุดทรงพระกรรแสง เพื่อสงวนพระเนตรไว้ไม่ให้ชอกช้ำดีกว่าค่ะ.”

นับตั้งแต่ได้เห็นห่างจากภรรยาอดรักมา ความทุกข์ระทมของพระภิกษุ นันทะก็เพิ่มขึ้นทุกคืนวัน. กามเทพเริ่มแสดงฤทธิ์เดชของตนแก่พระภิกษุหนุ่มน้อยผู้นี้หนักขึ้นๆ. พอรลึงถึงคำมั่นสัตย์ญากับสุนทรีว่า จะกลับก่อนกลิ่นจันทร์ระเหยคราวไรแล้ว. ก็ยังให้รู้สึกเศร้าโศกเพิ่มขึ้นอีกเป็นทวีคูณ. เดียวนี้พระภิกษุ นันทะเริ่มเห็นว่า การสละครอบครัวออกเปลี่ยนเพศเป็นสมณะนี้ ยากไม่น้อย ถ้าปราศจากความเสียสละความเข้าใจในพระธรรมอย่างชัดเจนจริงๆแล้ว บ่วงรัดแห่งความรักนี้ก็ยากนักยากหนา ที่จะถูกตัดให้ขาดออกได้. แม้เครื่องแต่งกายภายนอก และลักษณะอื่นๆจะแสดงว่าเป็นสมณะ หากจิตใจของผู้นั้นไม่ปราศจากกิเลสจริงๆแล้ว ก็เหลือวิสัยที่เขาจะครองเพศพรหมจรรย์อยู่ได้. ในที่สุด เมื่อตรองเห็นว่า ตนไม่สามารถจะอยู่ในผ้าเหลืองต่อไป

๑. เจ้าแม่แห่งความสวยงาม.

ได้อีกแล้ว พระนันทะจึงตัดสติใจอย่างเด็ดขาดว่า จะต้องเดินทางกลับบ้าน เพื่อชดชมสุนทรียะที่รักของตน.

สมณะมิตรองค์หนึ่ง เมื่อได้เห็นพระนันทะร้องไห้ จึงเข้าไปถามเหตุผลของความทุกข์โศก และได้รับคำตอบว่า :

“ท่านครับ! ปราศจากคนที่รัก จิตใจของผมไม่ได้รับความสุขอะไร ในพระธรรมเลย เหตุฉะนั้นจึงได้ตัดสติใจว่า จะลาเพศสมณะกลับบ้าน.”

สมณะองค์นั้น เมื่อได้ยินคำพูดของพระนันทะเข้า ก็หัวร่อและพยายามชี้แจงโดยวิธีต่างๆ ให้พระนันทะเห็นถึงผลร้ายนานัปการของการลุ่มหลงในกามคุณ. แต่ท่านพระนันทะไม่ยอมเงี้ยวหูฟังเลย. ในที่สุดสมณะรูปนั้น จึงกล่าวขึ้นอีกครั้งหนึ่งว่า :

“ท่านนันทะ ! สังขารร่างกายนี้เป็นของไม่เที่ยงแท้ และแตกง่าย ยิ่งกว่าหม้อดินซึ่งยังไม่ได้ถูกเผาเสียอีก. ความหนุ่มแน่น, ความสวยงาม และกำลังวังชาต่างๆเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเสื่อมทรามลงไปได้ทุกๆขณะทั้งนั้น. อย่าได้ไปหลงไหลในสิ่งเหล่านี้เลย. ยาพิษซึ่งถูกเกลือกกลั้วด้วยรสหวานแลดูน่าดีมนั้น มีพิษสงมากเพียงไร ในเมื่อเสพมันเข้าไป การลุ่มหลงในรสกามต่างๆ ซึ่งเมื่อแรกแลดูหวานระรื่นชื่นใจ ก็มีพิษสงมากเพียงนั้น. จงละทิ้งมันเสียเถิด !”

เมื่อเห็นว่า แม้ด้วยถ้อยคำเหล่านี้ พระนันทะก็ยังไม่ยอมเปลี่ยนใจ สมณะรูปนั้นจึงเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระบรมศาสดา และทูลให้พระองค์ทรงทราบถึงเรื่องราวต่างๆโดยถ้อยถ้วน.

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงมีพระทัยเมตตาปราณีต่อสัตว์โลกทั้งปวง เมื่อได้ทรงเห็นความมีคมนทอนธการของพระนันทะเข้า ก็ทรงรู้สึกมีพระทัยกรุณา อยากจะช่วยเหลือหนุ่มน้อยผู้นี้ให้หลุดพ้นจากบ่วงรัดแห่ง

วิภูษะสงสารเป็นกำลัง. พระองค์จึงทรงพาพระนันทะเดินเข้าไปในป่าหิมालย์
ณกลางป่านี้ พระองค์ได้ทรงชี้ให้พระนันทะดูนางมฤคาตาบอดตัวหนึ่ง ซึ่ง
กำลังและเต็มหญ้ากินอยู่ พนางทรงถามพระนันทะว่า :

“นันทะ ! ลองพิจารณาดูซิว่า นางมฤคาตาบอดนี้กับสุนทรีที่รักของ
เจ้าใครจะสวยงามน่ารักกว่ากัน.”

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า! นางมฤคาตาบอดตัวนี้ไหนเลยจะสู้สุนทรีนางพญา
แห่งความงามของข้าพระองค์ได้ !” พระนันทะประณมมือทั้งสองตอบด้วยความ
เคารพและยิ้มอย่างขันในใจ.

พอเดินไปได้สักเล็กน้อย สมเด็จพระพุทธองค์ก็ทรงใช้อิทธิทธิสังขาร
ชี้ให้พระนันทะดูนางอัษรซึ่งกำลังเดินร่าอยู่ในสวน“นันทะ” ของพระอินทร์^๑
และทรงถามพระนันทะถึงความแตกต่างในความสวยงาม ระหว่างนางอัษร
เหล่านี้กับสุนทรีของนันทะอีก. พอเห็นเข้า พระนันทะก็ถึงกับตกตลิ่ง และ
จ้องมองดูนางสวรรค์เหล่านั้นนานจนตาค้าง. พอมีสตรีระลึกลี้กั้ละอาย รีบ
ทูลตอบสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า :

“ข้าแต่พระพุทธเจ้า ! สุนทรีของข้าพระองค์นี้หรือ จะมาสู้นางอัษร
สวรรค์เหล่านี้ได้. สุนทรีสวยกว่านางมฤคาตาบอดที่เห็นเมื่อตะกี้นี้มากเพียง
ไร เดียวนี้นางอัษรสวรรค์เหล่านี้ ก็สวยกว่าสุนทรีมากเพียงนั้น !”

กามราคะไหนเลยจะมีที่สิ้นสุด ! บัดนี้พระนันทะเกิดรัก และ
หลงใหลอยากได้นางอัษรสวรรค์เหล่านี้มาเป็นคู่เคียงอีกแล้ว. รูปร่าง
หน้าตาความสวยงามของสุนทรี ค่อยๆลบเลื่อนไปจนหมดสิ้น. สมเด็จพระ
พุทธองค์ทรงหยั่งทราบถึงจิตใจของพระนันทะได้ดี ทั้งทรงเล็งเห็นอย่าง
แน่แน่ว่า นิสสัยของบุคคลเช่นพระนันทะนี้ ถ้าไม่ใช่อุบายเข้าช่วยแล้ว

๑. เรื่องนรกสวรรค์ เป็นเรื่องที่เคยถูกนำมาวิจารณ์กันมากแล้ว แม้ในหน้ากระดาษของ
“พุทธศาสนา”เอง ในเรื่องนี้สวรรค์จะมีจริงหรือไม่นั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องของสำคัญ. แก่นสารของ
เรื่องนี้อยู่ที่คติ ซึ่งจะได้จากท้องเรื่องทั่วไป - ผู้แปล

เขาจะไม่มีโอกาสเขยิบขึ้นสู่เบื้องสูงได้เลยเป็นอันขาด ดังนั้น จึงตรัสออกไปว่า :

“นี่แน่ นันทะ ! ถ้าเจ้าอยากได้นางอัภรสวรรค์เหล่านี้มาเป็นคู่เขยชิดแล้ว เจ้าต้องพยายามตั้งสมาธิทำจิตต์ให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่จะได้. นอกจากนี้ ไม่มีวิธีอื่นใดในโลกอีกเลย.”

คนโง่หากมีความเพียรอาจบันลือถึงจุดประสงค์ได้ฉับใด ในกรณีของนันทะก็ฉับนั้น, ด้วยความมุ่งหมายที่จะได้นางอัภรสวรรค์เหล่านี้มาเป็นคู่ครอง พระนันทะเริ่มลงมือกระทำสมาธิ พยายามขัดเกลาจิตใจให้ปราศจากกิเลสที่กลุ่มรุม ตามพระพุทธโอวาทอย่างเข้มแข็ง. และท้ายที่สุด วันหนึ่งในขณะที่พระอานันทะเถระปิยสาวกของพระศาสดา กำลังชี้แจงอธิบายให้พระนันทะเห็นถึงความไม่เที่ยงแท้ของความสุข แม้ในชั้นสวรรค์ แสงสว่างก็บังเกิดแก่พระนันทะขึ้นทันที. ท่านเริ่มเข้าใจในความจริงต่างๆ โดยปรุโปร่ง และเริ่มรู้สึกขะแยงต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกหนักขึ้น. บัดนี้ถือว่าแต่สุนทรีย์เลย แม้นางเทพดาอัภรสวรรค์อะไรต่างๆ ท่านนันทะก็ไม่ปรารถนาจะได้เสียแล้ว. บัดนี้ได้เริ่มเล็งเห็น “ความสัจจริง” ของสิ่งเหล่านี้อย่างแจ่มแจ้ง. เหตุฉะนั้น วันหนึ่งจึงเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระบรมศาสดาและทูลว่า :

“พระพุทธเจ้าข้า ! บัดนี้ข้าพระองค์ได้เล็งเห็นถึงความไม่เที่ยงแท้ของโลกแล้ว และปรารถนาจะได้สดับพระธรรมของพระพุทธองค์ เพื่อเป็นเครื่องนำทางไปสู่วิมุตติภาพ ซึ่งเป็นที่รอดพ้นจากสิ่งเหล่านี้.”

เมื่อได้ทรงฟังและยังเห็นในสภาพของพระนันทะโดยถี่ยวนแล้ว สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ทรงประทานพระธรรมเทศนาแก่พระนันทะ ตั้งแต่ต้นจนอวสานโดยถี่ยวน. หลังจากได้สดับฟังพระธรรมแล้ว พระนันทะก็พยายามปฏิบัติตาม และในที่สุดก็ได้บันลือเป็นพระอรหันต์ รอดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะสงสารอีกต่อไป.

วันหนึ่งพระบรมศาสดาจึงทรงเรียกพระอรหันต์นันทะเข้ามาเฝ้า และทรงประทานโอวาทว่า :

“ดูก่อนนันทะ ! บุคคลผู้นั้นเป็นบุคคลที่เลิศที่สุด คือผู้ได้รับ “แสงสว่าง” แล้ว ก็พยายามแจกจ่าย “แสงสว่าง” นี้แก่เพื่อนสัตว์โลกด้วยกัน ผู้ซึ่งกำลังเดินหลงไปมา ในความมืดมท่อนรกการของโลก. เหตุฉะนั้น เจ้าจึงเดินท่องเที่ยวไปในโลกเกิด. จงชี้แจงให้เพื่อนสัตว์ทั้งหลายเห็น “แสงสว่าง” ดวงนี้ และจงช่วยให้คนเหล่านั้นรอดพ้นจากภัยแห่งวัฏฏสงสารเถิด !

สงเคราะห์ญาติ

เยื่อใยเครือญาติ นั้น
 ไซ้จะหาตั้งใจ
 สงเคราะห์ญาติ ให้เกิด
 ญาติก็จักให้ไซ้

กำเนิด มานอ
 ง่ายได้
 ความมั่ง คั่งแล้ว
 ช่วยเหลือ.

ครูเทพ (จากไทยเกษม)

การฉันทเพล!

. . . . . หัวหน้า กองเสีบียง
ขอแต่น้ำ คอแห้ง พอแรงการ
นึกรำพึง ถึงเรื่อง ที่เปลืองเปล่า
เช่นฉันทเพล ถ้าไม่ฉันท ท่านว่าวาง
แต่วันนี้ ล้วนกันเอง ไม่เกรงใคร
ไม่ต้องฉันท ในใจ ให้เบิกบาน

การฉันทเพล ทุกคราว เราฉันทเล่น
ฉันทแต่เพียง สนุกสนาน ฐานเพื่อนเอ๋ย
จนเป็นว่า ถึงเวลา นึกจะฉันท
เว้นแต่คราว จำเปน เห็นน้ำใจ
ซึ้นตามใจ ลิ้นปาก มันอยากเรื่อย
มันยัดหด ได้มาก เปนอยากงาม –
เปนคู่กับ ชิวหา ยตนะ
ที่ซิดไไหน, กินไป ยิ่งติดจม
จึงได้รับ ความรู้ แต่ฝ่ายอ่อย
ปรุ้งนั้นนี้ พิธิพิถัน กันตามเพลง
ส่วนฝ่ายตรง กันข้าม กับความอยาก
ขาดความรู้ ฝ่ายตรงข้าม แล้วจะเอา
ไม่สร้างสม ทุนรอน ซ่อนเอาไว้
กับข้าศึก คือกิเลส ซึ่งโจมตี
เหตุฉะนั้น จึงศึกษา เรื่องกล้าข้าม
ปล่อยให้มัน หิวเล่น เปนเงินทอง

จัดไว้เลี้ยง เราไม่ ฉันทอาหาร
ได้น้ำหวาน แซ่เย็น คิมเล่นพลง
ถ้าไม่ร่วม กับเขา ก็ดูขวาง
ตัวไว้ข้าง อวดดี ที่รำคาญ
ทั้งอยากให้ ท้องว่าง จึงขอขาน
นึกเขียนสาร ในสมอง คล่องอย่างเคย
เพราะไม่เห็น มันหิว ฐู้สึกเฉย
ปากซักชวน มันเลย เปนติดไป
เปนเรื่องตาม ใจมัน หากควรไม่
จึงฉันทให้ เปนพิธิ ไม่ตรึงาม
ไม่รู้เหน้อย ปากท้อง ไม่ต้องถาม
ะคุณตาม ที่เรียก “รสารมณ”
ไม่รู้จะ เพียงพอ หรือเหมาะสม
ในอารมณ์ ทางลั้น ปลิ้นตัวเอง
จึงได้ปล่อย ตามไป ใจโง่งง
มันจึงเก่ง แต่ฝ่ายกิน ลิ้นคนเรา
มิค่อยรู้ อะไรมาก จึงยังเขลา
อะไรเล่า เทียบเคียง เรียงกันดู
แล้วจะให้ เอาอะไร ไปรบสู้
เข้าบุกบัน เราอยู่ อุดำห์ตรง
ความอยากให้ เลิกล้ม ไปทั้งผอง
ใครไม่ลอง ทำมัน นั้นโง่ตาย.

จาก นิราศไปลพบุรี.

วิญญูสงสาร !

ไอ้มวลมิตร หญิงชาย สหายผอง

ขอเสนอ พจมาลย์ ให้ท่านตรอง เพื่อเป็นช่อง ดำเนิน เดินสบาย.
เรื่องที่จะ บรรยาย ขยายใจ เป็นเรื่องใหญ่ ผูกมัด สัตว์ทั้งหลาย
ท่านต้องผ่าน พบเห็น เป็นทุกราย ไม่เลือกว่า หญิงชาย ชนชาติใด.
มันเป็นกฎ ที่เกี่ยว กับปวงสัตว์ ซึ่งอุบัติ มาใน ภพน้อยใหญ่
ต้องประสพ พบกฎ นี้รำไป ฟังเข้าใจ ตามขั้นๆ ดังบรรยาย.

เกิด

คิดดูเถิด เกิดมา เป็นมนุษย์ ทุกข์,สุขสุดแสนมากมีหลากหลาย
มันติดตาม ชาวเรา เหล่าหญิงชาย ทั้งทุกข์กาย ทุกข์ใจ ไม่มีเบา.
ตอนแรกเริ่ม เกิดมา มนุษย์โลก ดูเหมือนไม่ มีโชค ในจิตต์เขา
เพราะเรือนร่าง ยังใหม่ ใจก็เยาว์ ไม่เล่าเอา เรื่องใด มาใส่ตน.
ตอนนี้เพียง ได้กิน และได้เล่น จิตต์ก็เป็น สุขได้ ไม่สับสน
ไม่มีเรื่อง ร้อนใจ ดังไฟลน เหมือนกับคน หนุ่มแก่ แลชะรา.
พอเติบโตใหญ่ ขึ้นมา ตามอายุ จนประหลู ้วยหนุ่ม สาวทั่วหน้า
มะโนน้อย ค่อยเปลี่ยน แปลงเรื่อยมา ไม่เพียงสา กลายเป็น ผู้ใหญ่ไป.
ความคิดนึก ในสมอง ของวัยนี้ ย่อมทวิ ทุกยาม ตามวิสัย
มวลหญิงชาย ทั่วหน้า ไม่ว่าใคร สุดห้ามใจ ให้พราว จากโลกธรรม.

จิตต์เดือดพล่าน ปานถูก อักคิเผ
เหมือนละคร ฉากดี ที่ตื่นรำ
ผู้ที่เปน ตัวเอก ออกบทเอก
กายทำท่า ปากว่า ไปตามเพลง
ตัวกล้าหาญ ทำท่า น่าขยาย
ข้างที่มี ชื่อเสียง ตักดีเกรียงไกร
รวมความว่า บันดา ชนทั้งหลาย
เกิดมาแล้ว เปนจำ ต้องทำงาน
ถึงบทใคร คนนั้น ต้องแสดง
แต่ต้องตื่น รำไป ไม่รอร่า

ดูชาวเรา ให้ลึก แล้วนึกขำ
ไปตามเพลง ตามคำ ของตนเอง.
เดินโหยกเหยงกยามรำทำโหยงเหยง
ดูครั้นแครง ร้องขับ รับกันไป.
ตัวซึ้งลาด หามี ใครกลัวไม่
ชนเกรงใจ เคารพ นบสักการ.
เปรียบกันได้กับละครนั้นแหละท่าน!
แสดงบท ตามกาล กำหนดมา.
ทำพดิกแพลง อย่างไร เปนไม่ว่า
ไปจนกว่า จักหมด บทของตน.

แก้

ถึงบทแก้ แน่แล้ว ละครมนุษย์ ต้องไม่หยุด คิดนึก แลฝึกฝน
ในทางธรรม คือวิถี ที่ปวงชน
วัยวุฒิ บุคคล ชนวัยสูง
เป็นผู้ควร ยึดธรรม ประจำาน
เปนชนแก้ ไม่เพียงแต่ อายุขัย
ชนรอบข้าง หน้าหลัง ไม่ซังซิง
เข้าวัยแก้ ควรแท้ ประพฤติธรรม
ได้สุขใน โลกนี้ มีค่าแพง
ถึงแม้ร่าง กายแก้ แต่จิตต์ผ่อง—
ยิ่งแก้ยิ่ง มีธรรม เปนที่อิง
เพราะผู้ใด มีธรรม ประจำจิตต์
ไม่มีทาง โศกา สาระพัน

เดินตามแล้ว ทำกมล ให้สำราญ.
ต้องคอยจูง ชักนำ ถ้าถูกหลาน
ไว้ทุกท่าน งามเลิศ ประเสริฐจริง.
ต้องมีใจ เปนธรรม จึงงามยิ่ง
นับเปนสิ่ง ดีเลิศ ประเสริฐแรง.
เปนทางนำ จิตต์สว่าง กระจ่างแจ้ง
ไปโลกหน้า ย่อมแสวง สุขได้จริง.
ใส,นี่ของ พิงปรารถ — น่ายิ่ง
ก็เหมือนยิ่ง หนุ่มใจ สดใสครัน.
เดินนั่งนอน เมืองนิത്യ จิตต์สุขสันต์
เพราะธรรมนั้น รักษา ทุกนาที.

ผู้ประพศติ ยึดธรรม เป็นที่พึ่ง
 แก่แต่กาย, ใจยิ่ง หนุ่มทวิ
 ไม่ประมาท เลินเล่อ เผลอสติ
 ไม่เลอะหลง ลืมเลือน เพื่อนในใจ

แม้เข้าถึง ชะรา ที่ว่านี้
 ยิ่งสดใส เต็มที่ เสมอไป.
 จิตต์ดำริ สิ่งถูก ทุกสมัย
 คิดสิ่งใด ปลอดโปร่ง โลงเห็นทาง.

เจ็บ

เข้าวัยแก่ มีแต่ โรคาพาธ
 ต้องเยียวยา รักษา ทั่วสรรพางค์
 กายนี้หรือ คือเรือน รั้งโรคร้าย
 คนไร้ธรรม ยามเจ็บ จิตต์วามวู
 มักวุ่นวาย อลหม่าน ทั่วบ้านช่อง
 เป็นไปตาม ธรรมดา ประชาชน
 ส่วนผู้ที่ มีธรรม ประจำจิตต์
 ไม่อาลัย โศกา บ่นว่ากรรม
 ผู้ไร้ธรรม เมื่อความ เจ็บครอบงำ
 ผู้รู้ธรรม ท่านมี ความอดทน
 ท่านรู้ว่า เกิดมา แล้วต้องแก่
 ไม่เลือกเหล่า ชาย,หญิง,สัตว์,สิ่งใด

มักพินฟาด ย่ำเล่น ไม่เว้นว่าง
 ไม่มีทาง เบาจิตต์ คิดๆ ดู.
 มีมากหลาย หลากนัก เหลือจากรู้
 สติไม่ มีอยู่ ประจำตน.
 บ้างรำร้อง ครอบงำอย่างกาหล
 ที่กมล ยังอ่อน หย่อนรู้ธรรม.
 แม้จวนชีพ จักปลิด ไม่ระส่ำ
 ไม่ครวญคร่ำ โศกศัลย์ หวันกมล.
 มักบ่นพรำ ทุกข์ทเวช เกินเหตุผล
 ข่มจิตต์ตน ไม่ให้ วุ่นวายไป.
 เจ็บตายแน่ ตามกฎ หมดสงสัย
 ไม่มีใคร พ้นแก่ และเจ็บเลย.

ตาย

เมื่อมีเกิด แก่เจ็บ แล้วต้องตาย ไม่มีผู้ พ้นได้ เลยท่านเอ๋ย
 มันหมุนเวียน เปลี่ยนใหม่ ไปตามเคย ถ้าหยุดเฉย ผิดกฎ ธรรมดา.
 หากที่ไหน มีเกิด ต้องมีดับ กฏบังคับ ไว้ตรง มั่นคงหนา
 กฏนี้มี แต่ไหน แต่ไรมา คู่กันกับ โลกา ทุกจักรวาล.

อันความเกิด เป็นเหตุ ไปสู่ตาย
 ปุณฺชน ทั้งผอง ต้องทรมาน
 เกิดแก่ตาย ไม่รู้ ลักก็ครั้ง
 ไม่มีใคร เคยรู้ แน่แก่ใจ
 เพียงแต่รู้ ว่าเรา ต้องเกิดตาย
 แล้วเร่งก่อ กอบกรรม ทางสัมมา
 อนาคต ของเรา จักผ่องใส
 ไม่ทำดี จักหวัง ฟังสิ่งอัน —
 จะหวังให้ ญาคิมิตร อุทิศส่ง
 เราไม่ทำ เองแล้ว คนอื่นใคร
 ฟังลูกหลาน ของตัว คุณก็ดี
 ลืมอุทิศ ให้แล้ว เราจะเอา
 รวมความว่า หวังสุข อนาคต
 ดุจอ่อนแอ คดอนแคลน เสียเต็มทน
 ฉะนั้นแหละ ก่อนตาย เร่งขวยชวน
 เราทำเอง ไม่ต้อง ปองฟังใคร
 ถึงยามตาย จะได้ทำ มัจจุราษ
 จิตต์จักสุข สมหวัง ไม่ลังเล

.....

ไตรวิภูฏวน ตามเค้า ที่กล่าวนี้
 ฟังจดจำ ไว้คิด ฟินิจตน
 จะได้พิ — จารณา ถึงสังขาร
 เกิดแล้วแก่ เจ็บตาย ไม่ว่าใคร

กฎนี้ไม่ ยักย้าย อย่างใดท่าน
 เกิดแก่เจ็บ วายปราณ อยู่รำไป.
 สุดจะหยั่ง นับดู ให้รู้ได้
 ว่าตนต้อง เกิดตาย กันก็ครา.
 เเท่านี้ก็ ขอให้ ทราบเถอะหนา
 ให้มากไว้ มีค่า คุณอนันต์.
 เพราะทำดี เอาไว้ อย่างพร้อมสรรพ
 ไตนะท่าน อย่าหมาย ให้ผิดไป.
 ยังจะคง ได้หรือ นึกสงสัย
 เขาจะมา ทำให้ สมใจเรา.
 แต่เพื่อว่า เขามี ธุระเขา
 อะไรมะ บรรเทา ความทุกข์ทน.
 แต่ไม่ทำ เจือจืด ไว้แต่ต้น
 ไม่รู้ผล ภายนอก จะอย่างไร.
 ก่อกุศล ด้วยตน พันสงสัย
 ได้แนใจ เต็มส่วน ไม่รวนเร.
 อย่างองอาจ จิตต์มั่น ไม่หันเห
 สมคะณ ของผู้ สาธุชน.

.....

เป็นกฎที่ ผู้สังเกต ในเหตุผล
 ยามสภนธ์หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป.
 ว่าไซ้ของ เราท่าน แท้ที่ไหน
 ทั้งผู้ดี เข็ญใจ ไม่ยี่นยง.

มีเผ่าพันธ์ สูงหรือต่ำ ไม่จำกัด กัญญัญญูตี ตายตัว อย่างมัวหลง
 ตอนต้นธาตุ ปรุ้งแต่ง เป็นทรวดทรง ตอนปลายแตกดับลงกระจุยกระจาย.
 แล้วรวมกัน เกิดใหม่ เรียกไตรวิญญู คือปวงสัตว์ วนอยู่ ไม่รู้หาย
 ไม่แน่นอน เราเห็น เป็นทุกราย ทุกข์มากหลาย ท่วมทับ อยู่กับคน.
 ทราบไตรวิญญู ได้เอง แล้วเร่งตัด ให้ไตรวิญญู ขาดสาย ตั้งแต่ต้น
 จะไม่ต้อง เวียนว้าย ในวิญญูวน หหมดทุกข์ทน สพสุข ทุกเมื่อเอย.
 “ไวยุทธยา”

๒๒ มกร ๘๕

เวลานี้ กิเลส ลามพิภพ
 ศีลธรรม กำลั้ง ผุพังยับ
 ศาสนา ล้าวิท ยาศาสตร์
 เพราะเป็นสาส ะนา ทำให้คิด
 ต้องเชิญพุทธ ศาสนา มาครองบ้าน
 ศีลธรรม ประจำซอง เข้ารองรับ

ศาสนา ประสพ ความตกอับ
 อำนาจกลับ เข้าครอง ผยองฤทธิ์
 แต่ของเรา สามารถ แนบสนิท
 คือเป็นวิท ยาศาสตร์ ปราชญ์ค้ำนับ
 เพื่อกิเลส สมาร ถูกกำกับ
 เครื่องประดับ ใดเล่า เงื่อนเงางาม.

ครูเทพ

(จากรัฐธรรมนูญอนุสรณ์ ๒๔๘๓).

การไปเสาะหาคัมภีร์ในธิเบต

คัมภีร์เก่าแก่ทางพุทธศาสนา บางคัมภีร์ ในบัดนี้ หากจากที่อื่นไม่ได้ นอกจากที่ตกค้างอยู่ในธิเบต, หรือที่ยังเหลืออยู่แต่คำแปลที่เป็นภาษาธิเบต ต้องแปลกลับมาเป็นสันสกฤตใหม่ก็มี. การไปเสาะหาคัมภีร์ชนิดนี้ ได้ทำกันอย่างไรนั้น ท่านจะทราบได้จากเรื่องต่อไปนี้ ซึ่งเป็นคำบอกเล่าของท่าน ราชูล สันกฤตยาชนะ ผู้ได้ไปมาแล้ว -คณะบรรณาธิการ.

การไปครั้งนี้ เป็นการไปเยี่ยมดินแดนใจกลางแห่งประเทศธิเบตครั้งที่สองของข้าพเจ้า. ข้าพเจ้าได้ไปเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๒๕ - ๓๐ ซึ่งข้าพเจ้าได้พักอยู่ที่นั่นเป็นเวลาประมาณ ๑๕ เดือน. เจตนาอันสำคัญในการเดินทางของข้าพเจ้าครั้งนี้ ก็เพื่อสืบหาคัมภีร์โบราณฉบับภาษาสันสกฤต ซึ่งเดิมทีเคยได้นำจากอินเดียไปยังธิเบต. นักศึกษาทางพุทธศาสนาทุกคนย่อมทราบกันดีว่า มีวรรณกรรมพากย์สันสกฤตนับจำนวนพันๆเรื่อง ซึ่งมีอยู่ในอินเดีย, แต่เป็นเพราะความสิ้นสูญไปแห่งพุทธศาสนา จึงทำให้คัมภีร์เหล่านั้นพลอยสาบสูญไปด้วย ยังเหลืออยู่ที่เพียงคำแปลของมัน ซึ่งได้แปลเป็นภาษาจีนและภาษาธิเบต. มีวรรณกรรมทางปรัชญาและตรรกวิทยาทางฝ่ายพุทธศาสนาบางเรื่อง ซึ่งในบัดนี้จำเป็นจะต้องหาให้ได้ เพื่อการฟื้นฟูพุทธศาสนาในอินเดีย. วรรณกรรมต่างๆทางตรรกวิทยา ซึ่งรื้อยกรองโดยท่านคณาจารย์ทั้งหลาย เช่นท่าน ทิงคนคะ, และท่านธรรมกิตติ เป็นต้น ซึ่งถ้าขาดเสียแล้ว ย่อมไม่สามารถจะบันจุช่องว่างในประวัติศาสตร์แห่งความเจริญ

งอกงามของแนวคิดทางปรัชญาแห่งอินเดียให้เต็มได้. ในขณะที่ข้าพเจ้าเดินทางไปเมือง ลูฮาสะ นั้น ข้าพเจ้าได้สืบถามตามที่ต่างๆ ถึงต้นฉบับคัมภีร์ไบลานว่ามีอยู่ณะที่ใดบ้าง แต่ทุกๆ แห่งข้าพเจ้าได้รับแต่ข่าวอันเป็นที่ไม่พอใจว่าไม่มีต้นฉบับคัมภีร์ไบลานเหลืออยู่ในทิเบตเลย. เมื่อไปถึงเมือง ลูฮาสะ แล้ว ข้าพเจ้าก็ได้ฟังเรื่องอย่างเดียวกันอีก แต่ข้าพเจ้ามิได้เลิกความตั้งใจแต่อย่างใด. หลังจากได้ค้นหาจนตลอดแล้ว ข้าพเจ้าได้พบต้นฉบับคัมภีร์ไบลาน ๓ หรือ ๔ คัมภีร์ ในที่รวบรวมหนังสือส่วนตัวของบุคคลแห่งหนึ่ง ที่ลูฮาสะ นั้นเอง. ใน ๒ คัมภีร์นั้น มีอยู่คัมภีร์หนึ่งซึ่งเป็นข้อความชั้นอรรถกถา (Commentary) ของคัมภีร์มีนุปลวระ, และอีกคัมภีร์หนึ่งเป็นคำอธิบายทางไวยากรณ์ ซึ่งข้าพเจ้าเคยหาได้, และบัดนี้อยู่ที่ปัดนะพิพิธภัณฑ์. คัมภีร์อภิสมยาลังการ เป็นวรรณกรรมสำคัญทางพุทธปรัชญาฝ่ายมหายาน, ตัวบทเดิม (Text) ซึ่งเป็นพากย์สันสกฤตของคัมภีร์นี้ ได้จัดพิมพ์ขึ้นโดย ดร. โทมัส สตเซอร์บัตสกี นักภาษาศาสตร์ฝ่ายตะวันออกชาวรัสเซียผู้มีชื่อเสียง. ได้พบอรรถกถาสงเขปของคัมภีร์นี้ ซึ่งร้อยกรองโดยท่าน พุทธ ศรี คุยานะ และข้าพเจ้าได้ถ่ายเอามาโดยสิ้นเชิง. ต่อจากนั้น ๒ - ๓ สัปดาห์ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าจะต้นฉบับคัมภีร์ที่ว่านี้มีอยู่ในวัดกุนเดลิง, ซึ่งเป็นวัดที่มีอิทธิพลมากที่สุดในเมือง ลูฮาสะ, เจ้าอธิการวัดนั้นทุกๆ ท่านได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนในขณะที่ ดาลาย ลามะ (Dalai Lama) ว่างลง. ข้าพเจ้าได้ไปเห็นต้นฉบับคัมภีร์นั้นด้วยตนเอง. ข้าพเจ้ามีความดีใจมาก ที่ว่าต้นฉบับคัมภีร์เหล่านั้น มีอยู่คัมภีร์หนึ่ง เป็นอรรถกถา ซึ่งร้อยกรองโดยท่านอาจารย์ ศันตรักษิต, ผู้ร้อยกรองคัมภีร์ ตตะวะ สังคุหะ อันมีชื่อเสียง, คัมภีร์อรรถกถานั้น เป็นคำอธิบายข้อความทางตรรกวิทยา ที่ยกขึ้นกล่าวโดยท่านอาจารย์ธรรมกิตติแห่งนาลันทา. ข้าพเจ้าได้ประสพความลำบากเล็กน้อย ในการขออนุญาตถ่ายภาพหน้าหนังสือแห่งคัมภีร์นั้น, แต่ท่านกาลอน ลามะ (Kalon Lama)

ผู้ที่เพิ่งล่องลับไปเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งเป็นองคมนตรีในจำนวนองคมนตรีสี่ท่าน และเป็นผู้มีอิทธิพลมากในเขตผู้หนึ่งหลังจากการสิ้นชีพของท่าน ดาลายลามะ แล้ว, ท่านได้ช่วยข้าพเจ้าในการถ่ายภาพหน้าหนังสือแห่งคัมภีร์นั้น. เมื่อได้สืบแสวงหาต่อไป ข้าพเจ้าก็ได้พบว่า ในวัดโบราณต่างๆบางวัดในเมือง ตูสาง (Tsang) มีต้นฉบับคัมภีร์ไบบลานอยู่มาก. ข้าพเจ้าได้ไปตามวัดต่างๆ ที่เมือง โปสข่าง (Poskhang) ที่ชาลู (Shalu) ที่นากอร์ (Ngor) และที่สกุยะ (Sakya) เพื่อความตั้งใจอันนี้ และข้าพเจ้าก็ได้พบวรรณกรรม ๑๘๒ เรื่อง ซึ่งทุกเรื่องได้จารขึ้นในอินเดียบนไบบลาน. คัมภีร์เหล่านี้ได้ถูกนำไปพิมพ์โดยพวกบัณฑิตอินเดีย เพื่อแปล, และมีอยู่ ๒ – ๓ เรื่องเท่านั้น ที่ยังมีได้แปลออกเป็นภาษาทิเบต. ข้าพเจ้าได้รวบรวมทำบัญชีรายนาม มีคำอธิบายสั้นๆของต้นฉบับคัมภีร์เหล่านั้น, ซึ่งบัดนี้ได้ถูกพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือแถลงการณ์ของสมาคมค้นคว้าแห่งพิหารและโอริสสา.

เมื่อข้าพเจ้าหาได้คัมภีร์อรรถกถา ซึ่งร้อยกรองโดยท่านคันทรักษิตแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า บางทีไม่สามารถจะหาตัวบทเดิม (Text) ของคัมภีร์นั้นได้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้ลงมือแปลงตัวบทเดิม ซึ่งถูกแปลไปเป็นภาษาทิเบตแล้วนั้น กลับมาเป็นภาษาสันสกฤตขึ้นไว้ฉบับหนึ่ง, แต่เมื่อข้าพเจ้าได้ไปที่นากอร์นั้น ข้าพเจ้าได้พบหนังสือที่เป็นตัวบทเดิมเรื่องนั้นอีกฉบับหนึ่ง และได้รับลอกคัดทันที. ที่สกุยะข้าพเจ้าหาได้วรรณกรรมเรื่องสำคัญมากอีกเรื่องหนึ่ง คืออรรถกถาของคัมภีร์ ปรมน วรติกา ซึ่งเรียกกันว่า วาติกาลังการ. คัมภีร์ ปรมน วรติกา นั้น เป็นวรรณกรรมเรื่องสำคัญของท่านธรรมกิตติ อันว่าด้วยตรรกวิทยาของทางฝ่ายพุทธศาสนา. แต่มีอยู่เพียง ๒ ตอนเท่านั้นที่หาได้, คือตอนที่ ๓ และตอนที่ ๔, เมื่อฤดูหนาวใกล้เข้ามานั้น ข้าพเจ้านึกกลัวไปว่าอย่างน้อยที่สุด ทางเดินอาจจะถูกปิดกั้นเสียด้วยหิมะ. ดังนั้นข้าพเจ้าไม่สามารถจะพักอยู่ที่สกุยะให้เกินกว่า ๑๘ วันได้, ข้าพเจ้าจึงสามารถลอกคัด

คัมภีร์ได้เพียงตอนเดียวเท่านั้น คือตอนที่ สาม ซึ่งเป็นเรื่องทำนองสากัจฉาล้วน. ข้าพเจ้าได้ลอกคัดตอนที่สี่ เอาด้วยการถ่ายภาพ. แต่มาภายหลังปรากฏว่าภาพนั้นใช้ไม่ได้. หนังสือคัมภีร์ วรตติก ลังการ พร้อมทั้งคัมภีร์วท นุยาเย กับอรรถกถาของมัน ซึ่งร้อยกรองโดยท่านประภาสันตรกษิตนั้นบัดนี้ กำลังพิมพ์ออกเผยแพร่ในหนังสือแถลงการณ์ของสมาคมคัมภีร์แห่งพิหาร และ โอริสสา.

ตอนกลับมาอินเดีย ข้าพเจ้าได้ไปเที่ยวทางประเทศเนปาล อันเป็นที่ซึ่งราชบัณฑิต พ ท. เหมราช ชรม ได้ค้นพบต้นฉบับคัมภีร์ ไบลานแห่งคัมภีร์ปรวตติกาวิกา. ท่านดีใจมากที่ได้เห็นสำเนาของคัมภีร์ วรตติกลังการ และได้ให้สำเนาคัดซึ่งเป็นภาพถ่ายแห่งต้นฉบับเรื่อง ปรวตติกาวิกา นั้น แก่ข้าพเจ้าชุดหนึ่ง. ข้าพเจ้ากำลังจัดพิมพ์คัมภีร์ ปรมน วรตติกา ตอนที่สามอยู่พร้อมกับคำบอกแก่ของข้าพเจ้า สำหรับข้อความที่ผิดพลาดบางตอน. นอกจากนักศึกษาเพียงไม่กี่ท่านแล้ว บางทีมหาชนทั่วไปจะไม่ทราบความสำคัญของวรรณกรรม อันเปนนตรรกวิทยา และปรัชญาทางพุทธศาสนาเหล่านี้ก็ได้, ซึ่งล้วนแต่เป็นของขวิญอันสำคัญ ของท่านศาสตราจารย์แห่งนาลันทาทั้งหลายในสมัยโน้น, ได้ฝากไว้ให้ชาวโลกสมัยนี้.

M. B. 43 - 5 - 230

ปุตส แปล.

เมื่อสหายนมหายานกล่าวถึง พุทธศาสนาในประเทศไทย

คำกล่าวของ ศาสตราจารย์ ที. เบียวโด
แห่งสถานวัฒนธรรมญี่ปุ่น – ไทย

ศาสตราจารย์ผู้นี้ หวังที่จะให้ภิกษุฝ่ายมหายานกับฝ่ายเถรวาทหมกความกินแหนงรังเกียจกัน โดยพยายามชี้แจงให้เห็นจุดต่างพร้อม หรือย่อหย่อน ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีอยู่ด้วยกัน อย่างที่ควรจะให้ือภัยต่อกัน แล้วร่วมมือสามัคคีกัน. เมื่อได้ชี้ให้เห็นส่วนบกพร่องของบรรพชิตฝ่ายญี่ปุ่นตามที่มีอยู่อย่างไรแล้ว ก็ได้ขยายความคิดเห็นของตน ตามที่ตนเห็นว่าบรรพชิตแห่งประเทศไทย มีความบกพร่องอย่างไร ไว้อย่างน่าพิจารณา. เราเห็นว่าการวิจารณ์หรือติของท่านผู้นี้ นอกจากจะมีได้มุงร้ายแล้ว ยังเป็นสิ่งที่พวกเราควรหยิบขึ้นมาพิจารณาโดยทั่วถึงกัน เพื่อว่าเราจะมีทางแก้ไขข้อบกพร่อง หรือแก้ความเข้าใจผิดบางอย่างของสหายนของเรา ผู้อาจมีความเข้าใจผิดบางประการอยู่บ้างก็เป็นได้ มีข้อความดังที่จะได้คัดมาเสนอ ดังต่อไปนี้.

- คณะบรรณาธิการ

การที่ข้าพเจ้าได้พูดถึงจุดทั้งทางเสื่อมและทางเจริญ ของพุทธศาสนาของญี่ปุ่นมาได้ ข้าพเจ้าก็ควรที่จะพูดถึงจุดเหล่านี้ อันมีอยู่ในพุทธศาสนาของไทยสักเล็กน้อย : ย่อมเป็นเช่นเดียวกับพุทธศาสนาของญี่ปุ่นนั่นเอง กล่าวคือพุทธศาสนาของไทย ก็ไม่สามารถจะเรียกได้ว่า เป็นพุทธศาสนาครั้งดั้งเดิมอย่างแท้จริงได้. พระภิกษุของพุทธศาสนาในเมืองไทย(ฝ่ายหินยาน)ยังใช้ผ้าครองชะนิตติ, ใช้แก้ว, ใช้ตาลิปัตรทั้งดงาม, ใช้

ที่นอนอันสุขารมณ์ และยังใช้เครื่องอุปโภคอื่นๆ อันไม่ต้องคิดตาม บัญญัติอีกหลายอย่าง. ยิ่งกว่านั้นเล่า พระภิกษุของไทยยังนิยมการ สูบบุหรี, ใช้นาฬิกาพก, จับต้องเงินทอง และเดินเที่ยวในเวลากลางคืนก็มีเป็นอันมาก. การสูบบุหรี ถ้ามีอยู่ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้า ก็คงจะทรงห้ามปรามเสียแล้ว อนึ่งถ้าหากว่าจะมีการอนุญาตใช้นาฬิกาพก และเครื่องอุปโภคประจำวันอื่นๆ ก็ต้องเป็นเพราะทรงมุ่งหวังเห็นแก่ความสะดวกเป็นใหญ่. ตามหลักของพุทธศาสนาญี่ปุ่น มีขนบธรรมเนียม ประเพณีหลายอย่างซึ่งอนุญาตไว้ โดยอาศัยเหตุผลแห่งสังคม — ดินฟ้าอากาศ และความสะดวกอื่นๆ โดยนัยเดียวกัน เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงเหตุผลเหล่านี้ สำหรับพุทธศาสนาในเมืองไทย ก็น่าจะเห็นว่าจำเป็นเช่นเดียวกัน.

ปัญหานี้เป็นปัญหายุ่งยาก มีความน้อยและมีความมากล้ำเหลื่อมกันอยู่ในระหว่างพุทธศาสนาของไทยและญี่ปุ่น พุทธศาสนาของชาติทั้ง๒เป็นคนละอย่าง — คนละชั้น และก็ด้วยเหตุนี้ โฉนพระภิกษุฝ่ายพุทธศาสนาของไทย ผู้ล่องศัลบัญญัติโดยพระอนุมัติของพระพุทธเจ้าตามควรแก่กาลและเทศะ จึงมาติเตียนพระของญี่ปุ่น ผู้ซึ่งได้ล่องจากศัลบัญญัติมาเป็นจำนวนมากก็จริง แต่มีความเชื่ออย่างค้ำค้ำในพระพุทธศาสนา และอุทิศชีวิตของตนเพื่อสังคมและมนุษยชนทั้งหลายด้วยเล่า ?

ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน, เมื่อข้าพเจ้าได้พูดถึงจุดไม่คงคามของพุทธศาสนาญี่ปุ่นมาแล้ว และถ้าอนุญาตให้ข้าพเจ้าได้พูดถึงพุทธศาสนาของไทย โดยเปิดเผยบ้าง ข้าพเจ้าก็ใคร่จะพูดว่า พระภิกษุชาวพุทธศาสนาของไทย ดำเนินตามแบบจนเกินไป, คำนึงแต่ศิลาจารวัตร โดยมีได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของกาลและประเทศ ตลอดถึงโลกด้วย.

ยิ่งกว่านั้น พระภิกษุของไทย ยังมีอยู่บ้างที่ไม่พึงใจในบรรพชิตของพุทธศาสนาฝ่ายเหนือ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะอะไรอื่น นอกจากความรู้เท่าไม่ถึง

ความจริงในเรื่องพุทธศาสนาฝ่ายมหายานนั่นเอง. พระภิกษุของหินยานชอบดำเนินตามแบบ, หยุดอยู่กับที่, มุ่งคิดอยู่แต่บัญญัติอย่างเดียว, ไม่ยอมอยู่กับโลกภายนอก. กิจการใดๆที่จะพาให้ก้าวไปข้างหน้าเพื่อชุมนุมชน โดยเอาหลักของพุทธศาสนาเข้าช่วย ดูไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อกิจการนั้นๆเสียเลย. แต่ถ้าหากว่าพระภิกษุของไทย จะเอาหลักของพุทธศาสนาเข้าช่วย เพื่อประโยชน์สุขแก่ชุมชนแล้ว เราก็จะได้เห็นการกระทำหลายอย่าง ซึ่งเป็นผลแห่งความเป็นผู้มีน้ำใจเมตตากรุณา, เห็นการอุทิศชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชน, เช่นการช่วยเหลือในเวลาเกิดอัคคีภัย, ช่วยเหลือการสื่อสาร, ช่วยระงับทุกข์บำรุงสุขของชาวต่างประเทศ, ช่วยปราบปรามโจรกรรมให้หมดไป ดังนี้ เป็นต้น.

จริงทีเดียว สำหรับพระภิกษุในประเทศนี้ ส่วนใหญ่แห่งบัญญัติในปาฏิโมกข์ ได้ห้ามมิให้พระภิกษุปฏิบัติกิจอย่างกว้างขวางเพื่อชุมนุมชน. (เช่นการไปสอนเด็กชายหญิงตามที่ต่างๆ) การเข้าไปปฏิบัติงานตามโรงเรียน, ปฏิบัติงานตามโรงพยาบาล, และกิจการอื่นๆอันเกี่ยวกับชุมนุมชน. แต่สำหรับนักพรตในประเทศญี่ปุ่นนั้น ได้อุทิศชีวิตของตนไปกระทำสิ่งเหล่านี้ได้. พระญี่ปุ่นไปเป็นศาสตราจารย์ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ, ไปเป็นครูตามโรงเรียนเด็กชายหญิงทุกชั้น เริ่มแต่ชั้นมูลขึ้นมา, ไปเป็นหมออยู่ตามโรงพยาบาล, และไปช่วยทำกิจกรรมของชุมนุมชนไม่เลือกหน้า.

โดยนัยเช่นนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป้นแหล่งอันยอดเยี่ยมของพุทธศาสนาก็ตาม แต่ผลของศาสนาที่จับอยู่ในหัวใจคนนั้นมีน้อยเหลือเกิน ไม่สมกับที่เมืองไทยมีวัดงามๆ เป้นอันมาก และมีพระภิกษุผู้รู้ผู้มีใจน้อย จึงเป็นที่น่าเสียใจว่า ปสาทะในพุทธศาสนา ระหว่างคนหนุ่มและคนสาวของประเทศนี้ น่าจะหมดไปเสียเป้นมั่นคง. ยิ่งกว่านั้นจะเห็นได้ว่าในประเทศนี้ สโมสรมและสมาคม

อันเกี่ยวกับพุทธศาสนามีน้อยนัก และทั้งๆที่น้อยนั่นเอง ก็มีอยู่แต่เพียงสักว่าชื่อ. การกระทำไม่ไพบูลย์เท่าที่ควรมี. พุทธศาสนาของคนไทย ทำให้อำนาจของประเทศที่ควรจะมีจะได้อ่อนลงมิใช่น้อย พระภิกษุผู้มีความรู้มีอยู่เป็นอันมาก ที่พอจะทำประโยชน์ – ยังความมีอำนาจมาให้ชาติประเทศของตนได้. แต่พระภิกษุเหล่านี้ ก็ถือเอาการ“จำวัด”เป็นสรณะ ชาติและประชาชนพลเมืองต้องเสียเงินเสียทองไปเพื่อสร้างและบำรุงวัดมากต่อมาก จนเป็นที่น่าเสียดาย.

ความเห็นอันนี้จะผิดถูกอย่างไร ก็น่าจะพิจารณาได้. แต่อย่างไรก็ดี เท่าที่เห็นพระภิกษุของไทย ดูจะไม่ค่อยกล้าหาญ สมกับที่หลักธรรมของพุทธศาสนามุ่งหมายมา, ไม่สมกับที่เป็นเพศแห่งความเมตตากรุณา, ไม่สมกับที่มีสมเด็จพระมหากษัตริย์และชาติเป็นพุทธศาสนูปถัมภก, และไม่สมกับที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พระภิกษุในพุทธศาสนาของประเทศนี้ มีความเฉื่อยชาเป็นปกติ อยู่แต่ในวัด ไม่ออกไปทำประโยชน์แก่ชุมชนชนข้างนอก เช่นเดียวกับพระของญี่ปุ่นในสมัย โตกุฉุวากา ก็ไม่ยอมพูดถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งตรงกันข้ามกับพระญี่ปุ่นในเวลาเดียวกันนี้ กล่าวคือ ทุกท่านยินดีจะออกไปปราบปรามคอมมิวนิสต์จีน – รบกับกองทัพ ที่แสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติญี่ปุ่น ที่เป็นข้าศึกต่อพุทธศาสนา ต่อดินแดนบิทรมารดา. พระญี่ปุ่นยอมอุทิศชีวิตของตนเพื่อพุทธศาสนา ในท่ามกลางเสียระเบิดและกระสุนปืน เดินทางไปสู่แนวหน้าในฐานะเป็นนายทหาร, พลทหาร, พลเรือนธรรมดา หรือแม้แต่ในรูปของพระที่เดียว, ไปสวดให้ดวงวิญญาณของเหล่าทหารหาญที่เสียชีวิต, จัดทำพิธีฝังศพทหารหาญ, เมื่อไม่ได้ไปทำงานในสมรภูมิ อยู่ทางวัด, พระญี่ปุ่นก็ชวนกันจัดถุงของขวัญส่งไปให้ทหารในแนวรบ, ไปเยี่ยมพวกที่บาดเจ็บในโรงพยาบาลทหาร, ช่วยเหลือครอบครัวของ

ทหารที่ต้องตายไปในขณะปฏิบัติหน้าที่ และช่วยเหลือกิจการอย่างอื่นของ ชุมชนชุมชนไม่เลือกหน้า และไม่เลือกเวลา.

เมื่อได้มองดูทั่วไปแล้ว ก็สมคำอยู่ดอก ที่ในประเทศนี้ เราไม่เคยได้เห็นพวกเด็กๆทำร้ายสัตว์เล็กสัตว์น้อย เช่น สุนัข แมว นก หรือ งู ให้เป็นที่เดือดร้อน แต่ส่วนในประเทศญี่ปุ่น แม้จะเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน เด็กๆที่นั่นก็ไม่ได้ละเว้น, และธรรมเนียมของไทยที่มีว่าเด็กหนุ่มทุกคน จะต้องเข้าวัดบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาครั้งหนึ่งในชีวิตของตนนั้น เป็นธรรมเนียมที่ดีมีค่ามากสำหรับประเทศที่นับถือพุทธศาสนา และธรรมเนียมเข้าวัดที่ว่านี้ ได้เป็นเสมือนหนึ่งว่าถือเอาวัดเป็นสถานศึกษาสำหรับผู้ชายทุกคน, วัดกลายเป็นโรงเรียนสำหรับชาติ. เราจึงหวังอยู่เสมอว่า ขอให้ธรรมเนียม“เข้าวัด” จงตั้งอยู่ยืนนานสำหรับประเทศไทยนี้เถิด. โดยนัยเช่นเดียวกัน ในประเทศไทยยังมีจารีตประจําปีที่ดี อันเกี่ยวกับพุทธศาสนาอีกหลายอย่าง เช่นในวันปีใหม่ พุทธศาสนิกชนคนไทยทั้งชายหญิง นิยมการถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระภิกษุ. ในประเทศญี่ปุ่น เราก็มีจารีตเช่นว่านี้เหมือนกัน แต่ไม่ถือเครื่องครัดนักเช่นในประเทศไทย. อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรค่าที่สุดสำหรับจะกล่าวในที่นี้ คือพระภิกษุของไทย เป็นผู้บริสุทธิ์สะอาด อยู่ตามคำสอนของพระโคตมพุทธเจ้า. พระของญี่ปุ่นปฏิบัติไกลออกไปจากหลักพุทธศาสนาอันเป็นดั้งเดิม แต่ก็เป็นไปอย่างบริสุทธิ์เหมือนกัน.

ในที่สุด, ยังเหลือแต่ความควรและความไม่ควรในระหว่างพุทธศาสนาของไทยและพุทธศาสนาของญี่ปุ่นที่จะกล่าวอยู่อีกบ้าง : พุทธศาสนาของไทย ควรจะยอมรับงานอันเกี่ยวกับชุมชน, ความสัมพันธ์กับหมู่คนภายนอกวัด, ช่วยเอาใจใส่นำหลักของพุทธศาสนาให้ก้าวหน้าไป. พระภิกษุไทยมีความรู้ มีแบบอย่างพอจะทำอะไรก็ได้ ถ้าไม่เช่นนั้น พุทธศาสนาก็ไม่สามารถจะอำนวยผลประโยชน์อะไรให้เกิดขึ้นได้. พระของญี่ปุ่น(ก็ควร)จะเลียนแบบอย่าง

ของพระไทย, พะมา, และสิงหป้าง เพื่อเอาใจใส่ในหลักพระปาฏิโมกข์ ในฐานะที่ได้ทำผิดจากหลักดั้งเดิมของพุทธศาสนา ลบล้างจรรยาธรรมของ พุทธศาสนิกชนอันเป็นดั้งเดิม. พุทธศาสนิกชนของชาติทั้ง ๒ (ควรจะ)ยอมรับ ว่าพุทธศาสนาของฝ่ายใดมีจุดที่ควรและที่ไม่ควรอยู่บ้าง, ยอมรับความจริงใน ข้อนี้แล้ว ช่วยกันลบล้างจุดที่ไม่สมควรออกเสีย ร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียว กัน, เราเป็นบุตรและธิดาของพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวกัน จงหันหน้าเข้าหา กัน เพื่อสถาปนาพุทธศาสนาแห่งตะวันออกใหม่ (New Eastern Buddhism) ขึ้นสักอันหนึ่ง. ที่พูดดังนี้ ขอให้ถือเป็นศาสน์ส่งมาเพื่อพุทธศาสนิกชนหนุ่ม ผู้มีปัญญาทั้งหลาย.

คัดจาก พระพุทธศาสนาทางปรัชญา กับความคิดของคนญี่ปุ่น

ผี	ตายกลัวเกลียดต้อง	ตายเป็น	ผีฮา
สาบ	สาบเหม็นกลับเหม็น	เยี่ยงนั้น	
เทว	ไทใคร่เป็นเห็น	ใครอุบัติ	บ้างพ่อ
ดา	บศจึงอดกลั้น	เกลียดทั้งหวังเกิน.	

(จากโครงการที่ วชิรญาณ)

คนในทะเลสังสารวัฏ

จาก ปัญจมสูตร อนุสยวักค์ ปฐมปิณณาสกั สัต. อัม ไตร. ล. ๑๓ น. ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย! บุคคลเปรียบกับน้ำ ๗ จำพวกเหล่านี้ มีอยู่แสวงหาพบ
อยู่ในโลกนี้. ๗ จำพวกเหล่านี้ไหนบ้างเล่า? ภิกษุทั้งหลาย คนในโลกนี้

- (๑) บางคนจมลงไปครั้งแรก คราวเดียว แล้วก็จมนาย
- (๒) บางคนโผล่ขึ้นมาได้แล้ว กลับจมนอีก
- (๓) บางคนโผล่ขึ้นมา ลอยหยุดนิ่งอยู่.
- (๔) บางคนโผล่ขึ้นมา ลอยมองเหลียวแลไปรอบๆ
- (๕) บางคนโผล่ขึ้นมาแล้ว ว่ายมุงหน้าไป.
- (๖) บางคนโผล่ขึ้นมาแล้ว ว่ายเข้าไปถึงที่ตื้นพอหยั่งถึง.
- (๗) บางคนโผล่ขึ้นมาแล้ว ว่ายเข้าถึงฝั่ง ยืนบนบก เปน
คนประเสริฐ.

ภิกษุทั้งหลาย! ผู้ที่จมนคราวเดียวแล้วก็จมนายนั้นเป็นอย่างไร. ภิกษุ
ทั้งหลาย! คนบางคนในโลกนี้ ประกอบด้วยอกุศลธรรม ดำมืดโดยส่วนเดียว
เช่นนี้เรียกว่าจมนคราวเดียว แล้วก็จมนาย.

ภิกษุทั้งหลาย! ผู้ที่หลุดได้แล้ว กลับจมนอีกนั้น เป็นอย่างไร. ภิกษุ
ทั้งหลาย! คนบางคนในโลกนี้ หลุด คือรู้ว่า สัทธา หิริ โอตตปปะ วิริยะ
ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลาย เปนเครื่องเจริญ. แต่คุณมีสัทธาเป็นต้น
ของเขา หาดั่งอยู่ได้ไม่ หางอกงามไม่ เสื่อมไปทำเดี๋ยว. เช่นนี้เรียกว่า
หลุดขึ้นมาแล้ว กลับจมนอีก.

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้ที่ผูกขึ้นมาได้แล้ว ลอยหยุดนิ่งอยู่นั้น เป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย ! คนบางคนในโลกนี้ผูก คือรู้ว่า สัทธา หิริ โอตตปปะ วิริยะ ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลายเป็นผู้เจริญ. แต่คุณมีสัทธาเป็นต้น ของเขานั้น เสื่อมก็ไม่เสื่อม เจริญก็ไม่เจริญ หยุดนิ่งอยู่ เช่นนี้เรียกว่า ผูกแล้ว ลอยหยุดนิ่งอยู่.

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้ที่ผูกขึ้นมาลอยมองไปรอบๆนั้น เป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย ! คนบางคนในโลกนี้ ผูก คือรู้สี่กัว่า สัทธา หิริ โอตตปปะ วิริยะ ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นเครื่องเจริญ. เขาผู้นั้น เพราะสิ้น สัญโยชน์ ๓ ประการ เป็นพระโศดาบันน์ มีอันไม่ตกไปเป็นธรรมดา เป็นผู้เที่ยงแท้ มีการตรัสรู้เป็นเบื้องหน้า. เช่นนี้เรียกว่า ผูกแล้วเหลือวัด ทัวๆไป.

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้ที่ผูกแล้วว่ายมุ่งข้ามไปนั้น เป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย ! คนบางคนในโลกนี้ ผูก คือรู้สี่กัว่า สัทธา หิริ โอตตปปะ วิริยะ ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นเครื่องเจริญ. เขาผู้นั้น เพราะสิ้น สัญโยชน์ ๓ ประการด้วย, มีราคะ โทษะ โมหะ เบาบางด้วย, เป็นพระ สกิทาคามี มาสู่โลกนี้อีกเพียงคราวเดียวแล้ว ย่อมกระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้. เช่นนี้แลเรียกว่าผูกแล้วว่ายมุ่งข้ามไป.

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้ที่ผูกแล้ว ว่ายเข้าพอลถึงที่ตื่นพอเย็นหยั่งถึงนั้น เป็นอย่างไร. ภิกษุทั้งหลาย ! คนบางคนในโลกนี้ ผูก คือรู้สี่กัว่า สัทธา หิริ โอตตปปะ วิริยะ ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลายเป็นเครื่องเจริญ. เขาผู้นั้น เพราะสิ้นสัจโยชน์ในเบื้องต้น ๕ ประการ เป็นโอบปาติกสัตว์ (คือ อนาคตามีลอยเกิดในชั้นสุทธาวาส) มีปกติปรินิพพานในภพนั้น ไม่กลับมาจากภพนั้นเป็นธรรมดา. เช่นนี้แลเรียกว่า ผูกแล้วว่ายเข้าไปสู่ที่ตื่นเย็นหยั่งถึง.

ภิกษุทั้งหลาย! ผู้ที่ผูกแล้ว ว่ายเข้าถึงฝั่ง จีบงแล้ว เป็นผู้ประเสริฐ
นั้น เป็นอย่างไรเล่า. ภิกษุทั้งหลาย! คนบางคนในโลกนี้ ผูก คือรู้สึกว่
สัทธา หิริ โอตตัปปะ วิริยะ ปัญญา ในกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นเครื่อง
เจริญ. เขาผู้นั้น เพราะสิ้นอาสวะทั้งหลาย จึงทำให้แจ้งได้ซึ่งเจโตวิมุติ
ปัญญาวิมุติ อันไม่มีอาสวะในทิฏฐธรรมนี้ ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึง
วิมุตินั้นแล้วแลอยู่ (คือเป็นพระอรหันต์). เช่นนี้แล เรียกผู้ผูกแล้วว่าย
เข้าถึงฝั่งยีนบนบก เป็นผู้ประเสริฐ.

ภิกษุทั้งหลาย. บุคคลที่เปรียบเกี่ยวกับน้ำ ๗ จำพวกเหล่านี้แล มีอยู่
หาพบอยู่ ในโลกนี้.

ร้อนทั้งหมุนๆ!

ผะเอิญรถ มอริส เกิดยางแตก
ไต้ที่นั่ง แกงหก ไปปนกอง
เจ้าของว่า มันแตก เพราะร้อนเหลือ
ว่ามันร้อน เหมือนกะ อะไรดี
ความเสียดสี มีมาก ทั้งหมุนๆ
จักรร้อน บดขะยี้ ที่กลิ้งมา
คือร้อนเกิด ร้อนแก่ และร้อนตาย
เนื่องจากไฟ คือกิเลส ฤทธิเดชครัน
ถ้าสังเกต ถี่ถ้วน น่าควรเข็ด
มาติดอีก จนตาย ไร้ปัญญา

แต่ไม่แปลก รือหีบ ล้อที่สอง
เปลี่ยนได้คล่อง กินเวลา ห้านาที
เราไม่เชื่อ คำคำ จังรู้ที่
ความรู้นี้ ชวนให้ พิจารณา
เหมือนกับคน เวียนไป ในสงสา—
ความร้อนกล้า เกิดก่อ รอบล้อมัน
ร้อนโรคร้าย เรือยไป ให้นึกขัน
ยิ่งหมุนหัน ก็ยิ่งร้อน ไม่ผ่อนซา
แต่ปลาเคย ติดเบ็ด มันกลบกล้า
เพราะเหตุว่า เหี้ยล่อ มันจ่อใจ.
จาก นิราศไปลพบุรี

ความสุขของ มหาปราชญ์ไออนสไตน์

มหาปราชญ์ไออนสไตน์ ผู้มีชื่อเสียงระดับโลก เกิดในห้องเล็กๆ แห่งหนึ่ง ซึ่งเบื้องล่างของห้องนั้น เป็นร้านขายของเบ็ดเตล็ดจำพวกร้านชำ ในประเทศเยอรมนี.

ไออนสไตน์ เป็นคนประหลาดไม่น้อยไปกว่าทฤษฎีสัมพัทธวิทยา (คือรีออฟ รีเลติวิตี)อันเลื่องชื่อของท่าน. คราวหนึ่ง ผู้บังคับการเรือเดินสมุทรทรานสแอตแลนติก ได้เชิญให้ไออนสไตน์เดินทางไปในเรือของเขา โดยจะให้อยู่ห้องที่วิเศษที่สุด ราคาแพงที่สุด แต่ไออนสไตน์ปฏิเสธและว่าอยากจะโดยสารไปเหมือนกับผู้โดยสารชั้นปากเรือทั้งหลาย แทนที่จะยอมรับคำเชิญเป็นพิเศษเช่นนั้น.

เมื่อไออนสไตน์เดินทางไปถึงกรุงนิวยอร์ก เพื่อรับตำแหน่งศาสตราจารย์วิชาคำนวณ ใน อินสติจิวท ฟอรุ แอดวานเซ็ด สตัดดี ที่ปรินสตัน ไออนสไตน์มีความปรารถนาที่จะหลบพวคนักหนังสือพิมพ์ และความตื่นเต้นต่างๆ ดังนั้นสหายผู้หนึ่งได้พาท่าน ลงจากเรือไปเสียก่อนที่เรือจะเทียบท่า และพากันขึ้นรถยนต์บั้งไป ปล่อยให้บันดานักหนังสือพิมพ์และผู้ที่จะมาต้อนรับที่ท่าเรือ งง งวยไปตามๆกัน.

ไอนส์ไตน์ว่า มีคนที่เข้าใจทฤษฎีสัมพัทธวิทยาของท่านจริงๆในโลกนี้เพียง ๑๒ คนเท่านั้น แต่มีผู้พยายามเขียนตำราเพื่ออธิบายทฤษฎีนี้ขึ้นไว้ ตั้งกว่า ๕๐๐ เล่ม.

ถ้าใครจะถามไอนส์ไตน์ถึงทฤษฎีสัมพัทธวิทยาของท่าน ท่านจะตอบง่ายๆด้วยการเปรียบเทียบว่า เมื่อเรานั่งอยู่กับผู้หญิงสวยๆคนหนึ่งสักชั่วโมง เราจะรู้สึกเหมือนกับว่าเวลาเพิ่งล่วงไปเพียงนาทีเดียวเท่านั้น แต่ถ้าเรานั่งอยู่บนเตาร้อนๆสักนาทีเดียว จะรู้สึกเหมือนกับว่ามันช่างเป็นเวลาที่ยืดยาวอะไร เช่นนั้น นี่แหละคือว่า ทฤษฎีสัมพัทธวิทยา. ฟังดูก็เข้าใจอยู่หรอก ถ้าใครยังสงสัยอยู่อยากจะพิสูจน์ก็เอา เราจะเปนฝ่ายนั่งเคียงผู้หญิงสวยเอง ส่วนท่านเปนฝ่ายสงสัยจึงขอให้ทดลองนั่งอยู่บนเตา คราวนี้คงจะรู้ว่า ทฤษฎีสัมพัทธวิทยานั้นคืออย่างไร.

คุณนายไอนส์ไตน์ กล่าวถึงนิสัยของท่านสามีว่า เปนคนมีระเบียบในการคิด แต่ทว่าในชีวิตของตัวเองจะหาระเบียบอะไรไม่ได้เลย อยากจะทำอะไรเมื่อไหร่ก็ทำ และมีคติหรือกฎเกณฑ์ประจำใจอยู่ ๒ ข้อ คือข้อ ๑ อย่าได้มีกฎเกณฑ์อะไรเลย และข้อ ๒ อย่าไปเอาใจใส่กับความคิดความเห็นของคนอื่น.

ไอนส์ไตน์มีชีวิตอยู่อย่างง่ายดาย ไปไหนมาไหนด้วยเสื้อผ้าเก่าๆ ยับยู่ไม่ชอบสวมหมวก และชอบผิวปากหรือร้องเพลงในห้องน้ำ ชอบโกนหนวดเวลานั่งอยู่ในอ่างน้ำ แต่ไม่ชอบสบู่โกนหนวดชนิดพิเศษสำหรับโกนหนวดเลย คงใช้สบู่ธรรมดาที่ใช้ฟอกตัวนั่นเอง ทั้งนี้ไอนส์ไตน์มีความเห็นว่าการใช้สบู่สองอย่างสามอย่างนั้น ทำให้ชีวิตยุ่งยากเต็มที่.

ไอนส์ไตน์เป็นคนมีความสุข ปรัชญาแห่งความสุขของท่านมหาปราชญ์ผู้นี้ ดูเหมือนจะนำเลื่อมใสยิ่งไปกว่าทฤษฎีสัมพัทธวิทยาของท่าน กล่าวคือ ไอนส์ไตน์ว่า ท่านมีความสุข เพราะท่านไม่ปรารถนา

อะไรจากใคร ไม่ปรารถนาแม้แต่เงินทอง หรือเกียรติยศชื่อเสียง
ตลอดจนคำชมเชยใดๆทั้งสิ้น ท่านสร้างความสุขของตัวจากงาน และ
จากการเล่นไวโอลิน หรือการเล่นเรือในเวลาว่าง.

จากหนังสือ Little Known Facts about Well - Known
People of Dale Carnegie

คัดจาก เรื่องหลังจากในชีวิตของไอนส์ไตน์ ของ คณะสถานศึกษา
เคมีปฏิบัติ ในหนังสือ วิทยาศาสตร์ มกราคม ๒๔๘๕

ผู้	ผนวชควรหน้าเวียน	ถวิลถึง
หญิง	ข้าศึกอย่าพึง	รลิกให้
ริง	ริงระริงริง	ร้อนเกิด เกลสนอ
เรือ	รั่วขันยาได้	พรตราวเหลือสมาน.

(จากโคลงกระทู้ วชิรญาณ)

การเทียบมัสการ !

การจาริก นมัสการ สถานที่ไกล
ความมุ่งหมาย อยู่ที่ จะใช้ความ
ซึ้งเป็นเครื่อง บูชา พระสุคต
แทนที่เคย บูชา ด้วยปัจจัย
ความเหนื่อยยากเป็นการชูดเกล้ากิเลส
เป็นความกล้า สมกล้า ที่จะเอา
บูชายิ่ง ตรงที่เรา เอาอย่างพระ
สอน

จะเหนื่อยยาก เท่าไร ไม่อาทร
จัดได้ว่า พยายาม เดินตามคลอง
การสละ อย่างนี้ มีค่าขง

ใจความใหญ่ ไม่เป็น ดังเช่นถาม
ยากลำบาก พรากกาม อันอาศัย
ให้ปรากฏ ศรัทธา จะหาไหน
หรือรูปเทียน ง่ายๆ ไม่ชูดเกล้า
การพราศเพื่อน ต่างเพศ ที่ร้อนร่ำ
ซึ้งจบเกล้า บูชา พระชินวร
รบชนะนะ กิเลสมาร ตามท่าน

เฝ้าบันรอน ไฟกิเลส ให้ชาลง
ได้ถูกต้อง ตามพระพุท ฐประสงค์
ยิ่งกว่าของ บูชา ห้าร้อยเกวียน.

จาก นิราศไปลพบุรี.

บทยอดเขาพระพุทธบาท !

ขึ้นยอดเขา คราวไร เป็นได้นึก
มองเห็นคน ช้างล่าง ต่าง ๆ กัน
เหมือนตุ๊กตา ก่ายกอง ของธรรมชาติ
ความหลงไหล ตามวิสัย แห่งโลกีย์
บังคับให้ วิ่งวน เทียวคั่นเหยื่อ
พวกเราวิ่ง มาถึงนี้ ก็แต่ล้วน

ไอ้เพื่อนสัตว์ สารพัด นานาเหล่า ต้องเกิดเฒ่า เจ็บตาย ไม่วายหวัง

ราวกับฝึก ปัญญา ดูน่าขัน
ทั้งสัตว์พรรณ พฤษญา บรรดามี
ชวนอนาถ แกมสนุก เป็นสุขี
ต้องวิ่งรี ไปมา ตัณหากวน
ไม่มีเบื่อ คิดมา ก็น่าสรวล
น่าจะเป็นเพราะมันกวน ด้วยกรรมัง!

จะเกิดใหม่ เรื่อยไป ไม่ยอมฟัง
 ถึงมีบก ก็คล้าย กับไร่บก
 ทิ้งของจริง วิ่งไปเต็น เป็นละคร
 แต่ละคร โรงแนี้ ดูยากเหลือ
 แล้วมองดู ข้างล่าง อย่างปรีชา
 อยู่ในน้ำ คือกาม ตามตนหวัง
 จะให้ได้ หย่อมมา ค้นคว้าฟัง
 ที่บางตัว หัวหน้า ต้องพาฝูง
 กลัวถูกหลาน เหล่นเหล่า ที่เขลาครัน จะพากัน วอดวาย ให้กลุ่มใจ
 ดูเปนพวง พวงเข้า ยาวเปนทาง
 ปลาหมู่นี้ ที่หลีก เข้าป่าไพร
 กินตัวเดียว นอนตัวเดียว เทียวสันโดษฐ์ ตามเขาโขด ก็มี ห่มลีเหลือง
 มานะกล้า ใช้เวลา ให้หมดเปลือง
 ใครจะขึ้น จากน้ำ ไปตามบก
 เปนสัตว์บก แห่งสนิท ผิดพงษ์พันธุ์ ประสพสันต์ แสนจะเย็น และเปนเอง
 โดยมีต้อง รดน้ำ หรืออยู่น้ำ
 ก็ดูได้ เร็วไว ไม่ต้องเกรง
 ดำเนินตาม รอยพระ บาทยุค
 มารดเห็นรอย พุทธบาท ประจักษ์ตา แห่งปัญญา ภายใน ไม่คว่ำเอา
 พระบาทหิน ขึ้นแทน พระบาทจริง
 ผู้ยังหย่อน อินทรีย์ มีญาณยาว
 ส่วนนอกนั้น จัดเปนชั้น ผิวเปลือกนอก ซึ่งจะต้อง ค่อยลอก อย่าหยุดเฉย
 กว่าที่จะถึง พระบาทจริง สิ่งที่เคย ไม่เปิดเผย, เปิดออก เช่นบอกมา.

จนกระทั่ง คล้ายปลา ในสาคร
 จึงต้องตก น้ำไป ไม่หลุดถอน
 อยู่เหยียงๆ ว้าวอน วนไปมา
 จะดูได้ ต่อเมื่อ ขึ้นยอดผา
 จึงเห็นปลา คือมนุษย์ ดำผุดผอง
 ไม่คิดหน้า คิดหลัง ฝ้าแต่มุ่ง
 ชูระย่ง ดกดิน ทั้งคืนวัน
 ต้องชักจูง กันไป ชวนให้ขัน
 ดูแตกต่าง ปลาโทน เปนไหนๆ
 เนื่องจากให้ นึกเบื่อ กับเหยื่อเมือง
 ไปในเรื่อง ถอนตัว ไม่มัวเมา
 มีให้ตก น้ำใหม่ ฝ้าใฝ่ฝัน
 ก็เย็นฉ่ำ เรื่อยไป ตัวไหนเก่ง
 ความทุกข์ร้อน อลวง จะบีทา
 นับว่าตน มีดี ที่ได้สา –
 แห่งปัญญา ภายใน ไม่คว่ำเอา
 มาเปนสิ่ง ยึดถือ ไปตามเขา
 นับว่าเข้า ถึงพระบาท ไม่พลาดเลย
 ไม่เปิดเผย, เปิดออก เช่นบอกมา.

จาก นิราศไปลพบุรี.

ความหวังของพุทธมามกะ

ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร อ. บ.

การครองชีวิตด้วยความพากเพียรพยายาม ที่จะได้ออกพ้นไปเสียจากความหม่นเวียนอยู่ตามกระแสของโลก ไปสู่ความสงบราบซึ่งความทะยานอยากและความยึดถือด้วยประการทั้งปวง เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็คงได้รับแต่ความเกษมแห่งใจ ครั้นตายลงแล้วก็แน่นอนว่า จักมีแต่ความดับสนิท และเมื่อตนเองได้รับผลตามสมควรแก่ความพยายามแล้ว ก็ย่อมหวังจะให้เพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ประสพผลเช่นนั้นบ้าง นี่คือความหวังของพุทธมามกะทั้งหลาย

ความหวังเช่นว่านี้ หากควรจะเป็นความหวังแต่เฉพาะของพุทธมามกะเท่านั้นไม่ แท้จริงควรจะเป็นความหวังของมนุษย์โลกทั้งหมด คนเราควรจะมีชีวิตที่แท้จริงของตัวนั้นคืออะไร แล้วจะได้ใช้ชีวิตให้สมค่ากับที่เกิดมาเป็นคน เพราะการทุ่มเทกำลังกายและใจลงไปใช้แต่ในสิ่งอันไม่มีสาระนั้น ย่อมเสียแรงเปล่า ทั้งจะกลายเป็นโทษเครื่องทำลายตัวเองอยู่ตลอดเวลา

ถ้าจะถามคนทั่วไปว่า อยากจะออกไปจากความหม่นเวียนตามกระแสของโลกหรือไม่ เขาจะตอบว่าไม่ต้องการ ทำไมจึงตอบเช่นนี้ ก็เพราะคนทั่วไปย่อมรู้สึกถ้าออกไปจากโลกก็ธรรมเสียแล้ว ก็จะหมดความสุข ทั้งไม่อาจมองเห็นว่า การหม่นเวียนอยู่ในความสุขทุกข์ เช่นที่ประสพกันอยู่นี้ มีข้อเสียหายที่ตรงไหน ถึงคราวสุขก็เพลิดเพลนยินดี ถึงคราวทุกข์ก็อดทนกันไป และมีความหวังอยู่เสมอว่ายังมีโอกาสจะได้รับความร่ำรวยยิ่งขึ้นไป ได้

รับความสนุกตื่นเต้นยิ่งขึ้นไปอีก แม้จะไม่ได้ในชาตินี้ ก็ขอให้ได้ในชาติหน้า ไม่ได้ในโลกนี้ก็จะไปเอาในโลกสวรรค์ หากใครจะมาชักชวนให้เขาออกไปเสียจากสภาพเช่นนี้ เขาก็เกิดความมีคณธวัชว่า มันจะดีไปได้อย่างไร ชีวิตคงจะเหลืออยู่แต่ความแห้งแล้งและจืดชืด

ขอให้เราช่วยกันคิดกันว่า การออกไปเสียจากโลกิยธรรมทั้งมวลนั้น จะเป็นไปได้หรือไม่ และถ้าออกไปได้มันจะเป็นของดีหรือไม่ เราจะเลือกเอาความหมุนเวียนระหกระเหินอยู่ภายใต้อำนาจโลก หรือจะเลือกเอาความหลุดออกจากโลก

ในความรู้สึกของเรา มีสิ่งสำคัญอยู่สองอย่างคือ “ความเห็นแก่ตัว (อัตตานุทิฎฐิ หรือสักกายทิฎฐิ)” กับ “ความไม่เห็นแก่ตัว” แต่คนเราโดยมากรู้จักแต่จะเพาะความเห็นแก่ตัว จึงรู้จักแต่ความสุขที่เกิดจากความเห็นแก่ตัว คือเชื่อมั่นอยู่แต่ว่า ความสุขจะเกิดได้ก็เพาะการหาเหยื่อมาบำเรอตนเองเท่านั้น ส่วนความสุขที่เกิดจากการสละเหยื่อเครื่องบำเรอตัว หรือสละความเห็นแก่ตัวเสียนั้นไม่มีใครรู้จัก ทำไหนเล่าเราจะได้รับรู้ความสุขชนิดนี้ ทำไหนเราจะมองเห็นได้ว่า การพยายามสละโลกิยะเสีย นั้น เป็นสาระยอดเยี่ยมของชีวิต เป็นความปลอดโปร่งเยือกเย็นอย่างสุขุมยิ่งนัก และเป็นจุดหมายอย่างเดียวที่ผู้เกิดมาเป็นคนควรดำเนินไปให้ถึง แต่เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่จะชักจูงกันยาก ต้องแล้วแต่ใจของตัวเองจะมองเห็นไปอย่างไร ถึงกระนั้นก็ดี หนทางที่จะช่วยให้มองเห็นก็มีอยู่ นั่นก็คือการยอมตัวลงปฏิบัติธรรมตามมรรคมัชฌิมาปฏิปทา ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้

มัชฌิมาปฏิปทา คือศิลปะแห่งการสละความเห็นแก่ตัว เพื่อให้รู้จักความสุขอันอยู่เหนือโลกิยะสุข ด้วยการปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา เราจะได้รับกำลังใจเพิ่มขึ้น เกิดความมั่นใจในการแสวงหาความสุขชั้นสูง และจะได้รับผลสำเร็จเป็นลำดับไปตามควรแก่ความพยายาม เด็กที่ชอบเล่นตุ๊กตา ก็

เพราะยังอยู่ในวัยเด็ก ครั้นเป็นผู้ใหญ่ขึ้นแล้ว จึงรู้ว่าการเล่นตุ๊กตาเป็นเรื่องไร้สาระโดยแท้ ฉันทใดก็ดี ผู้ปฏิบัติธรรมก็กำลังก้าวหน้าไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะสามารถเห็นความไร้สาระของโลกได้ฉันทันนั้นเหมือนกัน มัชฌิมาปฏิปทา จะช่วยผู้ดำเนินตามด้วยความบริสุทธิ์ใจให้ได้รับผลโดยไม่ผิดหวังเลย ดังนี้ ท่านพุทธศาสนิกชนฝ่ายฝรั่งจึงชอบกล่าวว่า “Test my system for yourself, and you will see that it works – จงลองดำเนินตามวิธีของเราเถิด แล้วจะเห็นได้เอง” หรือที่พุทธศาสนิกฝ่ายจีนผู้หนึ่งกล่าวว่า “แม้จิตต์พินเสียจากกามคุณ มันก็หาใช่ความสกปรกไม่ อย่างกลัวเลย”

การปฏิบัติธรรม ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ให้คนทำอะไรเสียเลย ถ้าผู้ใดคิดถึงความไร้สาระของโลกแล้ว เกิดความหดหู่ที่ถ้อยถ้อย ก็นับว่าผู้นั้นเต็มไปด้วยความเห็นผิด การปฏิบัติธรรมย่อมต้องดำเนินจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง ไม่มีใครที่พอเริ่มปฏิบัติธรรม ก็จะออกไปจากโลกได้เด็ดขาด แม้ผู้ใดเข้าสู่กระแสธรรมขั้นสูงแล้ว ก็ยังมีความสูงต่ำแตกต่างกันเป็นชั้นๆ มีพระโสดาบันเป็นต้น และพระอรหันต์เป็นที่สุด ในขณะที่ภาวะแห่งจิตต์ใจยังไม่สูงพอ ก็ยังต้องเกี่ยวข้องกับการแสวงหาลาภยศอันเป็นฝ่ายสัมมาอาชีวะ เพื่อความเรียบร้อยแก่ตัวเองและชุมชนุมชน ผู้ปฏิบัติธรรมย่อมสมบูรณ์ด้วยกำลังใจในการประกอบกรณียกิจทั้งหมด เพราะมัชฌิมาปฏิปทาเป็นเครื่องปรับปรุงจิตต์ให้เป็ระเบียบ ได้ผลประเสริฐกว่าจิตต์วิทยาชนิดอื่นใดทั้งสิ้น เป็นวิธีปรับปรุงมนุษย์ให้เหมาะแก่การก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าฝ่ายโลกหรือฝ่ายธรรม แต่สิ่งสำคัญสำหรับปฏิบัติธรรมนั้นก็คือ เขาย่อมกระทำสิ่งใดๆ ด้วยการพยายามที่จะไม่เข้าไปยึดถือจนถึงกับหลงใหล อันจะเป็นเหตุให้เกิดความยินดีและยินร้ายต่อสิ่งนั้นๆ เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมแม้จะเป็นอะไรหรือทำอะไรก็ตาม แต่ดวงใจก็คงเปี่ยมอยู่ด้วยความสันติสุข และผลแห่งการกระทำก็ย่อมจะอำนวยคุณประโยชน์แก่ตนเองและสมาคมมนุษย์เสมอไป เขาจะเป็น

นักบวชที่บริสุทธิ์หมดจด เป็นมิ่งขวัญแห่งความสงบสุขแก่ผู้ได้พบเห็น เขาจะเป็นสามีภรรยาที่จะให้ความสุขอันสดชื่นแก่ครอบครัว เป็นผู้ปกครองที่ให้ ความร่มเย็นแก่ประชากรราษฎร หรือเป็นนักการเมืองที่จะนำมาซึ่งสันติภาพแห่ง โลก อย่งไรก็ตาม ด้วยการประกอบกิจโดยมีมัชฌิมาปฏิปทาเป็นทางเดินของ กายและใจดังนี้ เขาย่อมจะเกิดความเบื่อหน่าย (นิพพิทา) ต่อโลกียธรรมขึ้น โดยลำดับ ครั้นนิพพิทาญาณแก่กล้าขึ้นแล้ว ก็จะสามารถสละออกไปด้วยความ รู้สึกว่าได้หลุดพ้นจากโลกโดยสิ้นเชิง

ในบัดนี้ ถึงหากท่านผู้อ่านจะยังไม่เคยนึกถึงการปฏิบัติธรรมมาก่อน เลย และมีความมั่นใจต่อโลกอย่างเต็มเปี่ยมอยู่ก็ดี ก็ขอให้โปรดสงบ อารมณ์พิจารณาดูโลกสักเล็กน้อยเถิด ท่านมีชีวิตอยู่เพื่อประสงค์อะไร เพื่อ ต้องการยศศักดิ์หรือ แต่การแสวงหายศศักดิ์นั้นมีอยู่ดาษดื่นในสากลโลก ก็ หาน่าอัศจรรย์ไม่ การที่คน ๆ หนึ่งจะสมบูรณ์ด้วยยศศักดิ์ถึงร้อยปีนั้น ยากนัก แม้จะได้ก็จะพ้นจากการต้องหมุนเวียนไปสู่ความต่ำช้าอีกหรือไม่ จะคิดฟุ้งซ้อ ที่จาริกไว้ที่หลุมฝังศพ หรือคิดฟุ้งอนุสสาวรีย์ที่เขาสร้างไว้เทอดเกียรติ์ ก็จะ ช่วยอะไรได้ ลองไปดูตามหลุมฝังศพและอนุสสาวรีย์เหล่านั้นเถิด อนุสสาวรีย์ มีอยู่ดาษดื่นทั่วไป แต่เจ้าของไปอยู่ที่ไหนเล่า ประวัติศาสตร์ได้ย่ำตัวเองมา นานเท่าใดแล้ว และจะย่ำต่อไปข้างหน้าอีกเท่าใด ก็คงมีแต่ความก่อให้เกิด ขึ้นแล้ว ก็ทรุดโทรมเสื่อมศูนย์ไปช้าแล้วช้าอีกเท่านั้นเอง บรรดาวิบุรุษผู้ สร้างประวัติศาสตร์อันเลื่องลือและสยดสยองแต่ก่อนๆมานั้น บัดนี้เขาได้รับ อะไรที่เป็นสาระไว้บ้าง สิ่งที่เรียกว่าความเจริญแผ่นดินใหม่นั้น เป็นที่น่าพิศวง นักหรือ แท้จริงมันก็เป็นของธรรมดาที่จะต้องเกิดขึ้นในโลก โลกอาจเจริญ วิเศษไปกว่านี้อีกมากมาย แต่แล้วมันจะหมุนเวียนไปสู่ความฉิบหายอีกหรือไม่

ท่านหวังจะเป็นคนมั่งคั่งสมบูรณ์พูนสุขเช่นนั้นหรือ ก็คนร่ำรวย สมบูรณ์พูนสุขแต่ก่อนๆมานั้น บัดนี้หายหน้าไปไหนเสีย ทำไมไม่มองย้อน

ไปคืนคุณ ถึงแม้จะสมบูรณ์ด้วยสมบัติสักเพียงไร ก็หาพ้นความวิบัติไปได้ไม่ เหมือนดวงเทียนที่จุดไว้กลางลม แม้มากเล่มคู่สะพรั่งไปหมด ก็อาจที่จะปลันดับดับหายมิดมิดไป ถึงจะมีบ้านอยู่สักพันหลัง แต่ที่นอนก็เพียงกว้าง ๒ ฟุต ยาว ๖ ฟุตนั่นเอง การกินข้าวจะมีกับหรือไม่มีกับ ก็อึดท้องกันตายอย่างเดียวกัน พิเคราะห์ให้ดีแล้วความเกิดและความตายน่าจะสำคัญกว่าการกินข้าว อร่อยๆ เปนแน่นอน กามารมณ์ทั้งหลายล้วนแต่ให้ความรื่นรมย์ได้เพียงชั่วคราว และผลแห่งความรื่นรมย์นั้นที่จะไม่ปรากฏโทษเป็นไม่มีเลย ท่านเคยคิดหรือไม่ว่า ถึงจะมีหรือจน ความอยากก็มีเสมอกันหมด คนทุกชั้นสถานะต่างคืนรนอยู่ในสิ่งที่ตนอยาก และถ้าได้สมอยากทุกคราวไป ความอยากจะสิ้นสุดลงได้หรือไม่ ถ้าความอยากไม่สิ้นสุดลงแล้ว จะมีวันหรือที่ดวงใจจะได้รับ ความเย็น

ท่านปรารถนาจะทำการต่อสู้เพื่อผลตามทางโลกสักอย่างหนึ่งหรือ อันการต่อสู้ของชีวิตนี้ เหมือนการรบราฆ่าฟัน ไม่มีใครเลยที่คิดจะแพ้ เขาเถิดยอมให้ว่าชนะทุกคราวไปทุกวันไป จนกระทั่งความตายมาถึง แล้วจะชนะใครหรืออะไรได้อีกหรือไม่เล่า ในชีวิตแห่งการต่อสู้ประจำวันของท่านนั้น ได้เบนไปเพื่อสาระประโยชน์อะไรบ้าง ตื่นเช้ากินข้าว แล้วไปทำงานตามหน้าที่ เทียวเตร่หาความสนุกรื่นเริง ขบคิดปัญหาความรัก ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจการเมือง หรือปัญหาสันติภาพ ! หมดไปวันหนึ่งแล้วก็นอน แต่พอรุ่งขึ้นก็ทำเช่นนี้อีก เดือนหน้าปีหน้าก็ทำอยู่อย่างนี้ ครั้นเวลาล่วงผ่านไป ผมซึ่งเคยเปนสีดำ ผมหงอกก็ตามมาทันแล้ว ฟันเขี้ยวมาที่หลังถูกไล่ทันมา แยงกลับไปเสียก่อน เนื้อหนังที่ดั่งเต่งดงามตา ความหย่อนยานไล่ตามมาทันแล้ว จะหายต่ออายุของท่านได้ก็ไม่มี ถึงมีเงินก็ซื้อเอาไม่ได้ ครั้นในที่สุดถึงท่านจะมียศศักดิ์หรือไม่มียศศักดิ์ ร่ำรวยหรือไม่ร่ำรวย เมื่อตายลงแล้ว ก็เปื่อยเน่ามีกลิ่นเหม็นอย่างเดียวกัน

ท่านทั้งหลายช่วยบอกหน่อยเถิดว่า ตามทางโลกนั้นมีอะไรอีกที่มากกว่านี้ มันมิใช่ล้วนแต่ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นทุกข์ คือคงทนอยู่ไม่ได้ แล้วก็ศูนย์เปล่าไร้ประโยชน์ดอกหรือ แล้วไหนมันจะมีราคาแพงถึงกับเอาความเป็นมนุษย์ทั้งหมดเข้าไปซื้อ หากจะมีการแสวงหาอย่างแรงกล้า เหมือนอย่างที่เราแสวงหาลาภยศกันแล้ว เราใช้การแสวงอันนั้นแสวงไปในทางที่จะข้ามพ้นจากโลกเสียไม่ดีกว่าหรือ เหตุนี้นักปราชญ์ในกาลก่อน เมื่อปรากฏเป็นมนุษย์ขึ้นแล้ว ท่านใช้ความเป็นมนุษย์นั้นให้สิ้นเปลืองไปในการแสวงหาปัญญาเครื่องเห็นชอบ เพื่อความเป็นอิสระ เป็นชัยชนะซึ่งไม่รู้สึกรู้ว่าต้องแพ้อะไรๆอีกเลย ผู้ใดมีความหวังที่จะดำเนินเช่นนี้ ผู้นั้นคือยอดแห่งพุทธมามกะชน และเป็นความประเสริฐสูงสุด หากได้กระทำความหวังนี้ให้เป็นผลสำเร็จโดยสมบูรณ์

การที่จะสมหวังได้ ก็มีหนทางอยู่ทางเดียวคือ การปฏิบัติโดยถูกต้อง ตามมัชฌิมาปฏิปทาหรือข้อปฏิบัติสายกลาง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อัฐสังคิกรมรรค คือทางมีองค์ ๘ ประการ การปฏิบัติตามมรรคดังกล่าวนี้ เรียกว่า เจริญมรรค

การเจริญมรรคแบ่งออกเป็นสองชั้น คือเจริญมรรคชั้นต่ำ(โลกิยมรรค) เพื่อประโยชน์แก่กิจการฝ่ายโลก และเจริญมรรคชั้นสูง(โลกุตระมรรค) เพื่อประโยชน์แก่การก้าวล่วงโลก ประการหลังเป็นความมุ่งหมายส่วนใหญ่ของหนังสือเล่มนี้ แต่ดูเหมือนจะเป็นความจริงที่ว่า หากผู้ใดไม่สามารถแม้แต่จะเจริญมรรคชั้นต่ำให้บังเกิดผลได้แล้ว ก็ย่อมเปล่าประโยชน์ที่จะเจริญมรรคชั้นสูง เพราะการเจริญมรรคชั้นต่ำเป็นปัจจัยแก่การเจริญมรรคชั้นสูงเป็นอย่างมาก ฉะนั้นผู้ใดหวังก้าวหน้าในธรรมชั้นสูง ก็ขอให้เจริญมรรคให้สมบูรณ์แม้ในกิจประจำวันเล็กๆน้อยๆเสียก่อนเถิด ถ้ายังรู้สึกว่ายังเจริญมรรคชั้นต่ำไม่ได้ ก็อย่าเพ้อก้าวหน้าไปสู่ชั้นสูง จะเป็นการกระโจนข้ามขั้น

บันไดแล้วก็นั่งบ่นว่าขึ้นไม่ถึง แต่ผู้ที่ได้เจริญมรรคชั้นสูงโดยถูกต้องแล้วนั้น ก็ย่อมหมายความว่าได้เจริญมรรคชั้นต่ำอยู่แล้วด้วย

มัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ มีดังต่อไปนี้ คือ

๑. สัมมาทิฏฐิ ความเห็นถูก ข้อนี้จะได้อธิบายในตอนหลัง
  ๒. สัมมาสังกัปปะ ความคิดถูก ได้แก่ความคิดสละความชั่วต่างๆ ตามความเห็นถูก
    ๓. สัมมาวาจา การพูดถูก ได้แก่การพูดความจริง พูดประสานสามัคคี เป็นต้น ตามที่ความเห็นถูกเห็นว่าเป็นการพูดถูก
    ๔. สัมมากัมมัฏฐะ การทำถูก ได้แก่ทำงานในทางที่ชอบตามความเห็นถูก
    ๕. สัมมาอาชีวะ การทำมาหากินถูก ได้แก่การหาเลี้ยงชีพในทางที่ไม่ถือโกงเบียดเบียนผู้อื่นตามความเห็นถูก
    ๖. สัมมาวายามะ ความพยายามถูก ได้แก่ความพยายามในการทำสิ่งใดๆตามความเห็นถูกโดยไม่ทอดทิ้ง
    ๗. สัมมาสติ ความนึกถูก ได้แก่การระลึกรู้สึกรู้สีกตัวอยู่เสมอ ในการทำสิ่งใดๆตามความเห็นถูก
    ๘. สัมมาสมาธิ ความตั้งจิตตั้งมั่นถูก ได้แก่การตั้งใจตั้งแน่วแน่ ไม่วอกแวกในการทำสิ่งใดๆตามความเห็นถูก
- ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงการเจริญมรรคชั้นต่ำก่อน แต่ใคร่กล่าวเสียด้วยว่า การกล่าวถึงการเจริญมรรคนั้นเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญ ซึ่งข้าพเจ้าไม่รับรองว่าจะทำได้ถูกต้อง ข้าพเจ้ากล่าวไปตามที่เคยใช้อยู่แก่ตัวเองเท่านั้น หากไม่ถูกต้องตรงตามแบบแผนแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่าข้าพเจ้าจงใจทำลายศาสนา

ความหมายของมรรคแต่ละองค์นั้น จะไม่ขอกกล่าวโดยพิสดาร จะกล่าวให้มากสักหน่อยก็จะเพาะองค์ต้น คือสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิเป็นหัวหน้าของมรรค ซึ่งเมื่อตัวเองเกิดขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะชักจูงองค์อื่นให้เกิดตามมาสนับสนุนสัมมาทิฐินั้นเอง (อันที่จริงมรรคทั้ง ๘ นั้น จะว่าองค์ไหนเป็นหัวหน้าก็ไม่ถนัดนัก จะจับเอาองค์ไหนเป็นหัวหน้าก็ดูเหมือนจะได้ทั้งนั้น) เมื่อได้กล่าวถึงสัมมาทิฐิ ก็ย่อมเป็นการกล่าวถึงองค์อื่นๆด้วย เพราะการประหม่อมพร้อมแห่งมรรคย่อมเกิดขึ้นในขณะจิตต์เดียวกัน ถ้าจะกล่าวองค์อื่นๆโดยพิสดารด้วย จะเป็นการเฟื้อเกินไป ควรเข้าใจแต่ความหมายย่อๆและรู้ว่าแต่ละองค์ทำหน้าที่สนับสนุนสัมมาทิฐิกี่พอแล้ว

สัมมาทิฐิ คือความเห็นถูก ได้แก่ความเห็นที่เห็นว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ไม่เห็นเขวออก นอกศูนย์กลาง ซึ่งขัดต่อกฎหมายบ้านเมืองและศีลธรรมอันดี เช่นเราปรารถนาจะแสวงหาเงินทอง เพื่อยกฐานะของตัวให้เป็นคนร่ำรวยขึ้น ดังนี้ย่อมเป็นความเห็นถูก แต่การปรารถนาเช่นนี้ อาจยังผลให้เกิดความเห็นผิดหรือถูกได้ทั้งสองทาง เช่นเราอาจเห็นว่า ถ้าอยากรวยค้าฝิ่นเถื่อนเห็นจะดีใช้ความกล้าเอาหนอย หากโชคดีก็จะกลายเป็นเศรษฐีโดยง่ายดาย หรือเห็นว่า จะร่ำรวยด้วยการถูกสลากกินแบ่ง แล้วก็ไปซื้อสลากกินแบ่งมาเก็บไว้บนที่บูชา เผ่ากราบไหว้อ้อนวอนขอให้ถูกรางวัลที่ ๑ นั่งนอนสร้างโครงการอยู่ตลอดเวลาว่า ถ้าถูกรางวัลแล้วจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ มัวคิดสมบัติบ้าโดยมิได้ประกอบการงานแต่อย่างใด หรือผู้ขายปรารถนามีเมียสักคนหนึ่ง ซึ่งการปรารถนาเช่นนี้ย่อมเป็นความเห็นถูกอยู่แล้ว แต่ความมุ่งหมายในการมีเมียนั้นต้องการแต่จะให้ป็นเครื่องบำเรอกามารมณ์แต่อย่างเดียว จึงเสาะแสวงหาแต่สตรีที่รูปสวย โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติแต่อย่างใด หรือต้องการมีเมียที่ร่ำรวย เพื่อจะได้ใช้จ่ายทรัพย์ของเมียโดยตนเองไม่ต้องทำอะไร ดังนี้เป็นต้น ผู้ใดมาเห็นผิดทำนองคลองธรรมเช่นนี้ ชื่อว่าเห็นผิด แต่ถ้าเห็นว่าความเห็น

เช่นนี้เป็นความเห็นผิด ก็ได้ชื่อว่าเห็นถูก ฉะนั้นหากจะถามว่า ความเห็นถูกคืออะไร คำตอบที่ชัดที่สุดก็คือว่า ความรู้จักว่าอย่างไรเป็นความเห็นผิดนั้นแหละคือความเห็นถูก เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุด ที่จะต้องพยายามรู้จักความเห็นผิดที่เกิดขึ้นในตัวเราให้ได้เสมอ

เมื่อได้มีความเห็นถูก กล่าวคือ ได้รู้จักหน้าค่าตาของความเห็นผิดแล้ว ก็ย่อมจะเป็นปัจจัยให้เกิดทำลายความเห็นผิดนั้น ต่อนั้นก็ต้องเจริญมรรคองค์อื่นๆให้เกิดขึ้นเป็นสามัคคี เพื่อทำหน้าที่ทำลายความเห็นผิด และส่งเสริมความเห็นถูก กล่าวคือ ให้เกิดสัมมาสังกัปปะในการทำลายความเห็นผิด จนกระทั่งเกิดสัมมาสมาธิในการทำลายความเห็นผิดนั้น ความเห็นถูกยังจะต้องทำหน้าที่รู้ลงไปอีกชั้นหนึ่งว่า มรรคแต่ละองค์ที่เกิดขึ้นนั้น ต้องให้อยู่ในสายกลางคือไม่ตึงเกินไป และไม่หย่อนเกินไป ตึงเกินไปหมายความว่า ทำโดยหักโหม จนไม่เป็นอันพักผ่อน เพราะมุ่งจะเอาผลอย่างรีบร้อนคว่นได้เกินไป ย่อมเสียผลเพราะผู้ปฏิบัติจะได้รับทุกข์เสียในระหว่าง หย่อนเกินไป หมายถึงความอ่อนแอคิดอยู่แต่ทางไม่ไหว แล้วก็ตามใจตัวเรื่อยไป เป็นอันก้าวหน้าไปไม่ได้ เมื่อความเห็นถูกต้องขึ้นอย่างถูกต้องดังนี้ พร้อมด้วยมรรคองค์อื่นเกิดขึ้น สนับสนุนเป็นสามัคคีกัน ก็จะกลายเป็นอำนาจทำลายความเห็นผิดลงได้ทันที

การประพฤติปฏิบัติเช่นนี้อยู่เสมอทุกวันทุกเวลา เมื่อนานเข้าจะกลายเป็นปกติวิสัย องค์มรรคจะประกอบกันขึ้นเอง โดยไม่ต้องบังคับหรือระมัดระวังมากมาย ในที่สุดดวงจิตต์จะเต็มอยู่ด้วยจิตตานุภาพอันแข็งแรง ความอ่อนแอจะไม่เข้ารบกวนได้แม้แต่น้อย นี้แหละคือความเป็นระเบียบแห่งใจ อันเป็นสิ่งพึงประสงค์อย่างยิ่งในการประกอบกิจ และเพื่อความสุขสบายแห่งตน อันความมุ่งหมายของจิตตวิद्याทุกอย่าง ก็เพื่อสอนตนให้มีจิตใจเป็นระเบียบ แต่ดูเหมือนเราจะไม่เข้าใจกันเลยว่า มัชฌิมาปฏิปทานั้นต่างหาก คือจิตตวิद्याที่จะให้ผลในข้อนี้โดยสมบูรณ์ การฝึกจิตต่อบรมตัวเองด้วย

จิตตวิยาชนะนิกอื่น มักจะไม่เป็นสายกลางไปได้เลย ไม่ตกไปในทางตั้ง ก็ตกไปในทางหย่อน ซึ่งนอกจากจะไม่ได้รับผลหรือได้รับผลก็ไม่สมบูรณ์แล้ว ยังอาจไม่ปลอดภัยอีกด้วย ทั้งนี้ท่านที่หวังจะศึกษาให้รู้ความจริงในข้อนี้อาจทดลองรู้ได้ที่ใจของตัวเอง ฉะนั้นผู้หวังความสุขความเจริญจึงควรพยายามเจริญมรรคให้เกิดขึ้นในตนโดยถูกต้องและสม่ำเสมอ เมื่อจะทำอะไรไม่ว่าทางกายหรือทางใจ ก็ให้เป็นไปตามมรรคอยู่ทุกเมื่อ แม้จะจับไม้ตีเทนนิสออกกำลังกายสักช่วงเวลาหนึ่ง ก็ต้องให้เป็นไปตามมรรค ไม่ต้องกลัวว่าการเจริญมรรคทำให้ไม่มีสุข เพราะต้องระมัดระวังอยู่เสมอ ขอให้ทดลองด้วยตัวเองเถิด แล้วความกลัวหรือความสงสัยต่างๆจะหายไป ความรู้สึกแห่งการมีชีวิตใหม่อันสุขสำราญ จะฉายแสงเข้ามาเอง

เมื่อได้เจริญมรรคขั้นนี้เรียบร้อยแล้ว ก็ควรเจริญมรรคขั้นสูงควมเข้ามาได้ เพื่อจะได้มีโอกาสรู้จักความสุขที่สูงยิ่งขึ้นไป และเพื่อใช้เป็นเครื่องแก้ความทุกข์ในเวลาที่มีมรรคขั้นต่ำไม่สามารถจะแก้ได้ การเจริญมรรคขั้นต่ำที่จะให้พ้นทุกข์เสียทีเดียวนั้นหาได้ไม่ เพราะเป็นฝ่ายโลกียะ ก็ย่อมเป็นความสุขที่กลับกลายไม่แน่นอน เราอาจประสบปัญหาชีวิตอันยุ่งยากจนสุดที่จะแก้ไขด้วยวิธีใดๆเข้าสักครั้งหนึ่ง ถ้าเช่นนั้น การเจริญมรรคขั้นสูงจะสามารถแก้ไขให้ทะลุปรุโปร่งโดยไม่ติดขัดเลย ผู้ที่ได้เสวยโลกียสุขอย่างพร้อมมูลมาแล้ว หากจะเกิดความเบื่อหน่ายหรือไม่เคยเบื่อหน่ายเลยก็ตาม ก็น่าจะทำการก้าวหน้าอีกต่อไป ก้าวหน้าไปให้พบความสุขแห่งโลกุตระ เป็นความสุขที่ไม่ต้องกลับกลายมาเป็นทุกข์อีกต่อไป

ก่อนที่จะเจริญมรรคขั้นสูง ก็จำต้องรู้จักความหมายขององค์มรรคขั้นสูงเสียก่อน ซึ่งจะได้กล่าวเฉพาะองค์สัมมาทิฐิเช่นเดียวกัน

สัมมาทิฐิในมรรคขั้นสูงต่างกับในมรรคขั้นต่ำในข้อที่ว่า เรื่องที่เป็นสัมมาทิฐิในมรรคขั้นต่ำ อาจกลายเป็นมิจฉาทิฐิในมรรคขั้นสูง เป็นต้นว่า

ความนิยมยินดีในสิ่งสวยงาม หรือความใฝ่ใจแสวงหาลาภยศโดยสุจริตเหล่านี้ ในมรรคชั้นต่ำจัดเป็นความเห็นถูก แต่ในมรรคชั้นสูงยังไม่ยอมรับเป็นความเห็นถูก เพราะความเห็นเช่นนี้เป็นเหตุแห่งความยินดียินดีร้าย กล่าวโดยทั่วไป ในมรรคชั้นสูง ความเห็นอันใดเป็นเหตุแห่งความยินดียินดีร้ายแล้ว ความเห็นนั้นเป็นความเห็นผิด เมื่อจำแนกความเห็นผิดก็ได้เป็น ๔ อย่าง คือ เห็นว่าเที่ยง(นิจัจ) เห็นว่าสุข(สุขัง) เห็นว่าตัวตน(อัตตตา) เห็นว่าสวยงาม(สุภา) ตัวอย่างที่เห็นง่ายๆเช่น เราเห็นรูปอย่างหนึ่งเป็นรูปที่สวยงาม แล้วใจเราก็เห็นว่างาม เมื่อเห็นว่างาม ความยินดีในรูปนั้นก็เกิดขึ้น และเมื่อเกิดความยินดีแล้ว ความยินดีร้ายก็จะเกิดตามมาไม่เร็วก็ช้า แต่ความเห็นทั้ง ๔ อย่างนี้เป็นความเห็นโดยทั่วไปของโลก เพราะโลกต้องการความยินดี โลกรังเกียจความยินดีร้าย แต่นิยมชมชอบความยินดี ส่วนธรรมไม่ต้องการทั้งความยินดีและยินดีร้าย เพราะเห็นว่าเมื่อมีความยินดีแล้ว จะหลีกเลี่ยงความยินดีร้ายหาได้ไม่ ความยินดีร้ายย่อมเกิดมาจากความยินดีนั่นเอง แม้ตัวความยินดีเองก็มีรสชาติเลวทรามเท่ากับความยินดีร้ายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นความเห็นถูกในการเจริญมรรคชั้นสูง ก็เป็นความเห็นที่ตรงกันข้ามกับความนิยมของโลก คือให้เห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน และไม่สวยไม่งาม ความเห็นเช่นนี้ขัดกับความนิยมของโลกก็จริงอยู่ แต่ควรพิจารณาดูว่า สิ่งทั้งหลายมีสภาพเช่นนั้นจริงหรือไม่ หากจะได้พิจารณาดูโลกตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ก็น่าจะช่วยให้เห็นได้บ้าง ที่เราเห็นว่าสุขก็ดี ที่สวยงามก็ดี มันหลอกเรามีใช้หรือ เราไปเห็นรูปภาพที่สวยงามเข้ารูปหนึ่ง งามจนกระทั่งทำให้เราหลงใหลใฝ่ฝันไปได้ เราไม่เคยนึกหรือว่า นั่นคือแผ่นกระดาษที่กำลังหลอกเรา หากจะยื้อเข้ามาดูตัวเรา มันมีความเที่ยงแท้แน่นอนที่ตรงไหนเป็นสุขหรือ แม้จะมีความสุข แต่แล้วมันจะกลับเป็นทุกข์อีกหรือไม่ และสิ่งที่ประกอบกันเข้าเป็นร่างกายนี้ มันก็อย่างเดียวกับเนื้อหนังกระดูกของซากศพ

ที่เขาทิ้งไว้ไม่ใช่หรือ ทั้งนี้ น่าจะเห็นได้ว่า ความเห็นที่ตรงกันข้ามกับความนิยมของโลกนั้น เป็นความเห็นถูกต้อง เพราะนอกจากจะเป็นความเห็นตามสภาพเป็นจริงแล้ว ยังจะช่วยให้ผู้เห็นพ้นทุกข์ได้แท้จริงด้วย

วิธีเจริญมรรคก็คือทำความเห็นถูกต้องโดยนัยที่กล่าวมานี้ให้เกิดขึ้น ทุกขณะจิตต์ที่ได้ประสพอารมณ์ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็อย่ายอมให้ความเห็นผิดชักนำไป ต้องรู้อยู่เสมอว่าเป็นความเห็นผิดหรือถูก ถ้าเป็นความเห็นผิดก็ปราบลงเสีย ด้วยการเจริญมรรคองค์อื่นขึ้นสนับสนุนสัมมาทิฐิ และในการนี้องค์สมาธิต้องนับว่าสำคัญมาก ครั้นความเห็นผิดดับไป ก็หมายความว่า ได้เจริญมรรคถูกต้องแล้ว ถ้าความเห็นผิดยังไม่ดับ ก็หมายความว่ายังเจริญไม่ได้ กล่าวคือ องค์มรรคยังไม่ประชุมพร้อมเพรียงและได้ส่วนกัน จำต้องพยายามต่อไปอีกจนกว่าจะได้ผล

การจับตัวมิจฉาทิฐินั้น ต้องคอยจับกันอย่างละเอียดปราณีตมาก ต้องรู้ว่าเมื่อใดความไม่โปร่งใสเกิดขึ้น เมื่อนั้นเป็นมิจฉาทิฐิ การกำจัดความเห็นผิดขึ้นปราณีตนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แต่หากได้ค้นหาเหตุให้พบแล้ว ก็ย่อมจะดับได้ และเหตุตัวสุดท้ายที่จะพบนั้น ก็คือความยินดีในตัวตน หรือความเห็นแก่ตัว(อัตตานุทิฐิ)นั่นเอง ครั้นดับตัวนี้ได้แล้ว ความไม่ปลอดโปร่งใจจะไม่เกิดขึ้นเลย เมื่อเห็นรูปที่สวयงามก็สักแต่ว่าเห็น ไม่มีความยินดีเกิดขึ้น ได้รับความเจ็บปวดก็รู้แต่ว่าเป็นความเจ็บปวด ไม่มีความยินดีร้ายเกิดขึ้น ดังนี้ เป็นต้น

สิ่งที่ควรสังเกตอย่างยิ่งในการเจริญมรรคอีกอย่างหนึ่ง คือเมื่อได้พยายามสละความยึดถือสิ่งอื่นๆ ได้แล้ว อย่าให้มายึดถืออยู่ที่มรรค หรือยึดถือความดับกิเลสซึ่งเกิดจากการเจริญมรรคนั้น ถ้ายังยึดถืออยู่ที่สองสิ่งนี้แล้ว ก็เป็นอันยังไม่หลุดพ้น เพราะการยึดถือสิ่งใดๆ ย่อมเนื่องมาจากการยึดถือตัวหรือเห็นแก่ตัวนั่นเอง ให้รู้สึกรว่ามรรคก็เป็นสักว่ามรรค ความดับก็เป็น

สักว่าความดับ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ต้องเข้าไปยึดถือเอา เช่นเดียวกับสิ่งอื่นๆ เหมือนกัน สมเด็จพระบาลีว่า “มคฺคมตฺถิ คมโก น วิชฺชติ — ทางก็มีอยู่ แต่ไม่ใช่คนเป็นผู้ไป” และ “อตฺถิ นิพฺพุติ น นิพฺพุโต ปุมา — ความดับก็มีอยู่ แต่หาใช่คนเป็นผู้ดับไม่”

ผู้ใดอบรมใจด้วยวิธีนี้เสมอๆ ย่อมรู้สึกความเป็นผู้มีอำนาจเหนือโลกเพิ่มขึ้น ความทุกข์โศกอันเป็นสิ่งประจำชีวิต จะค่อยๆ หดอำนาจลงไป ความสุขเกษมแห่งใจจะเกิดขึ้นแทนที่ ทำลายความเห็นผิดลงไปได้เพียงใด ความสุขเกษมก็จะเกิดขึ้นเพียงนั้น การปฏิบัติเช่นนี้จะได้น้อยได้มาก ก็ย่อมได้รับผลตามส่วนแห่งการปฏิบัติอย่างแน่นอนเสมอ ซึ่งเป็นเครื่องส่งเสริมความสุขสบาย แม้ในชีวิตที่มุ่งหมายเพียงความเป็นอยู่อย่างโลกๆ ได้เป็นอย่างดี และหากผู้ใดอบรมให้ถึงที่สุดโดยไม่กลับกลายได้แล้ว ก็เป็นอันได้ถึงซึ่งความออกพ้นไปจากการหมุนเวียนอยู่ตามกระแสโลก เพราะได้สงบรับแล้วจากความทะยานอยาก และความยึดถือด้วยประการทั้งปวง ก็จะประสบความเกษมแห่งใจ ซึ่งคงที่ไม่แปรผัน ทั้งความดับแห่งร่างกายซึ่งจะมาถึงข้างหน้า นั้น ก็ย่อมจะรู้ได้ว่า จักเป็นความดับอันสนิทแท้ ไม่มีอันกลับมาหมุนเวียนอยู่ในโลกไหนๆ อีกเลย เป็นอันสมหวัง เพราะไม่ต้องมีความหวังอีกต่อไป “นิจฺฉาโตปรินิพฺพุโต — หมดความปรารถนาแล้ว ปรินิพพาน” ด้วยประการฉะนี้.

แม่น้ำชีวิต !

....   หาซื้อฟิล์ม
ตลิ่งสูง เหลือประมาณ พานจะเปลือง
เห็นได้ว่า แม่น้ำ ตอนปลายสาย
ยามน้ำหลาก อันตราย ร้ายเต็มทน
ส่วนแม่น้ำ ตอนล่าง ใกล้ทะเล
ตลิ่งลาด สะดวกตาย ไม่ต้องเกรง
จะปลูกสร้าง โรงร้าน หรือท่าเรือ
เช่นกรุงเทพฯ มั่งคั่ง สองฝั่งเป็น

อันสายชีพ ชาวเรา ก็เช่นกัน
ต้องต่อสู้ ตีรัน เป็นวันไป
กระแสร่มรค องค์กรแปด ไปนิพพาน
ต้นกระแสรู้ ปั่นป่วน ล้วนรู้่นวาย
ต้องโรมรัน พันตุ กับกิเลส
แล้วต่อสู้ กับกรรม ลำพังตน
กระทั่งเกิด ปัญญา พอพาตัว
เพราะต้องว้าย ทวนกระแสรู้ อย่างแน่นอน
ส่วนแม่น้ำ กลางสาย เราหมายถึง
ของผู้ละ บุญชน ดลโคตรภู

เดินเล่นริม แควป่าสัก น้ำเขียวเหลือง
แรงงานเรื่อง ขึ้นลง ตรงฝั่งชล
ตลิ่งสูง มากมาย ชักร้ายผล
แต่ฝูงคน ต้องอาศัย ไปตามเพลง
ไม่แสรังเส อวดได้ ว่าเหมาะสม
ความอลเวง เมื่อน้ำหลาก ไม่ยากเย็น
สบายเหลือ ถมไป ใครก็เห็น
ไม่พุดเล่น กรุงทอง ของชาวไทย.

ตอนต้นๆ คู่มั่น ออกยิ่งใหญ่
กว่าจะได้ ราบรื่น ผืนแทบตาย
ก็เปรียบปาน กระแสรู้ แม่น้ำหมาย
อันต้นน้ำ เราหมาย บุญชน
มีความหลง เป็นเหตุ ให้ลับสน
อยู่หันเหียน เวียนวน ในสาคร
ก็บายหัว ตัดวน ชลกระฉ่อน
องค์มรรคซึ่ง เกลียวกลม สมกันอยู่
แล้วก้าวสู่ มรรคผล จนนิพพาน

พระนิพพาน จอมสมุทร คือที่หมาย
 เป็นที่กว้าง ว่างกิเลส สนิทนาน
 เป็นที่หมาย สายชีพ มารวมสุข
 ทุกๆสาย กลายกลับ เป็น“สิ่งกลาง”
 กระแสชีพ หรือว่า กระแสน้ำ
 น้ำแควนี้ ครั้นไหลถึง สมุททา
 ที่เขียวใส ไร้สิ่ง ปรากฏ
 ที่ตกลง ในสมุทร อันสุดเค็ม
 ยามสัตว์ชีพ เข้าถึง ซึ่งนิพพาน
 สิ่งโสโครก ถูกขัด ไว้ฝั่งนี้
 ชะงอกสะพาน แควป่าสัก มักจะหวิว
 ครั้นเดินเล่น หน่อหนึ่ง ซึ่งดีครั้น

ของแม่น้ำ ทุกสาย ทรงบรรหาร
 ไม่ร้อนร่ำเผาผลาญเหมือนต้นทาง
 เป็นที่สุด แห่งทุกข์ ความเมาสร้าง
 แม้ว่าต่าง แปลกกัน ชั้นเดิมมา
 พอจะนำ เปรียบกัน กระนั้นหนา
 ก็เปลี่ยนจาก น้ำท่า เป็นน้ำเค็ม
 สิ่งเน่าร้าย หายสูญ เช่นกับเข็ม
 เหลือจะเค็ม เละหา เรื่องราคะ
 ก็เปรียบปาน ความเปลี่ยน ของน้ำนี้
 ฝั่งโลกีย์ เกลือกแล้ว อยู่ชั่วกัลป์.
 คุน้ำลี้ว ลงไป เหมือนในฝัน
 ขึ้นรถฝัน ผายไป ไม่หยุดนาน.

จาก นิราศไปลพบุรี

อี	สีกานัดให้	ตุลิก	มาแฮ
ล่อย	หลอกปอกทรัพย์นิก	ผิดเค้า	
ป้อย	ป่นบ่นยามดึก	แสนยาก	จริงนอ
แอ	อัดขัดใจเข้า	บวชซ้ำ	เป็นเถร.

(จากโครงกระทู้วชิรญาณ)

ช่วยกันรื้อฟื้นวิปัสสนาธุระ

ท่านสหรัชมิกที่เคารพทั้งหลาย เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่ารัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ได้เอาใจใส่ที่จะทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่นการออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การตั้งคณะกรรมการหาทางบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา กำลังจัดให้มีชั้นปริญญา ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งกลางเป็นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเจริญที่สุดในโลก เป็นผู้นำบรรดาประเทศพุทธศาสนิกทั้งหลาย ประกาศพระพุทธศาสนาแผ่ไปทั่วโลก แต่มีปัญหาสำคัญที่น่าคิดอีกประการหนึ่งคือ พวกเรา—ภิกษุสามเณรส่วนมากยังไม่มั่นคงพอ ยังไม่มีความเสียสละพอ ที่จะช่วยสร้างความยิ่งใหญ่ให้แก่พระพุทธศาสนา เรายังมีผู้อุทิศชีวิตเพื่อการศึกษา — เพื่อพระพุทธศาสนาน้อยเกินไป ส่วนมากเราศึกษากันทางหนึ่ง แต่มุ่งผลไปอีกทางหนึ่ง ข้อนี้ท่านทั้งหลายย่อมมองเห็นได้เองแล้ว ฉะนั้นในระยะ ๔ – ๕ ปีมานี้ พวกเราโดยเฉพะาเปรียญและนักธรรม ซึ่งจะเป็กำลังส่วนใหญ่ของพระพุทธศาสนา จึงได้ร่อยหรอลงไปทุกที คุงไปไม่เหลือถูกพายุพัดหลุดจากชั่วคราวไปจะนั้น ทำให้กำลังของเรายังอ่อนแอลงไปทุกที เมื่อเรามีกำลังคนน้อยทั้งด้อยคุณภาพ เราจะสร้างความเจริญยิ่งใหญ่ให้แก่พระพุทธศาสนาได้อย่างไร ? ฉะนั้นพวกเราผู้รักพุทธศาสนา มุ่งความเจริญองงามแก่พระพุทธศาสนา มองเห็นเหตุนี้ประจักษ์ชัดแล้ว ไม่ควรนิ่งนอนใจ ต้องช่วยกันหาทางป้องกันพระ

พุทธศาสนา ด้วยการที่พวกเราแต่ละคนพยายามอบรมตนให้มั่นคงในพรหม-
จรรย์ มีความอดทน มีสมรรถภาพเข้มแข็ง ยินดีเสียสละทุกสิ่ง ตลอดจน
เลือดเนื้อและชีวิตอุทิศเพื่อพระพุทธศาสนาได้ ดังนั้นเราก็หวังความเจริญอัน
เป็นส่วนรวมได้ **ดูการสร้างชาติ** ย่อมเริ่มต้นด้วยการสร้างคนให้มากและ
ให้มีสมรรถภาพเข้มแข็งก่อนหน้านั้น พระพุทธศาสนากำลังต้องการผู้กล้าหาญ
กล้าเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เราจะลูถึงจุด
ประสงค์ที่กล่าวนี้ได้ด้วยวิธีอย่างไร ? ในข้อนี้เราอาจเห็นแนวทางต่างๆกัน
สำหรับข้าพเจ้าเท่าที่ได้ใคร่ครวญแล้วเห็นว่า เราพากันลืมหลักสำคัญประการ
หนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในพระพุทธศาสนาเสีย หลักอันนั้นคือปฏิบัติธรรมหรือวิปัสสนา
ธุระ วิปัสสนาธุระนี้แหละจะเป็นเครื่องช่วยให้เราอ่านโลกออก มีความมั่นคง
ในพรหมจรรย์ กล้าหาญอดทน ยินดีเสียสละ ฯลฯ การที่พวกเราละเลย
วิชาประเภทนี้มาเสียนาน ก็เพราะเราหันไปนิยมแต่ในทางวัตถุมากเกินไปตาม
สมัยแห่งการปกครอง จึงทำให้เราอ่อนแอลงไป บัดนี้สมัยแห่งการหุรหุรา
ฟุ้งเฟ้อเช่นนั้น ได้ผ่านพ้นไปนานแล้ว ประกอบกับรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบาย
ที่จะส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญในทุกทางดังกล่าวแล้ว จึงถึงเวลาอันสม
ควรแล้วที่พวกเราจะต้องช่วยกันรื้อฟื้นวิปัสสนาธุระขึ้นให้แพร่หลายอีก พยายาม
แก้ไขความเป็นอยู่ของพวกเราแต่ละคน ให้หันเข้าหาหลักวิปัสสนาธุระ
(มุ่งละโลกามิส) ซึ่งเป็นหลักดั้งเดิมของพวกเรา คันละธุระของพวกเราได้
เจริญแพร่หลายอย่างมาก ซึ่งจะเปนอุปกรณอย่างดีแก่การปฏิบัติ **ยังขาดแต่**
การลงมือทำจริงๆเท่านั้น อาจมีผู้สงสัยขึ้นว่า ถ้าจะให้พวกเราดำเนินตาม
หลักวิปัสสนาธุระ เราจะต้องตัดช่อกน้อยจะเพาะตัวไปเที่ยวนั่งหลับตาภาวนา
อยู่ตามโคนไม้หรือ ? ข้อนั้นจะมีเปนการเอาแต่ตัวรอดหรือ ? จะมีทำให้
เราว่างงานมีเงินซิมและจี๊เกียจหนักเข้าหรือ ? ขอตอบว่าเราไม่จำเป็นต้อง
ทำเช่นนั้น เพราะเรามีฐานะหรือภาวะต่างๆกัน และการดำเนินตามหลัก

วิปัสสนาธุระนั้นมิได้จำกัดสถานที่ เราอาจต้องปลีกออกจากหมู่ดังที่กล่าวนั้นบ้าง ในเมื่อประสงค์จะอบรมขั้นประณีตขึ้นไป แต่นั่นก็เปราะเพราะระยะที่ฝึกหัดหรือเข้าโรงเรียนเท่านั้น ข้อนี้อขอให้ดูพระพุทธเจ้าและเหล่าพระอริยสาวกเป็นตัวอย่าง ท่านต้องปลีกเร้นออกทำความเพียรในชั้นต้น แต่เมื่อสำเร็จแล้ว แทนที่ท่านจะหนีไปเข้านิพพานเสียแต่องค์เดียว ท่านกลับมีมหากรุณาสั่งสอนสัตว์ คำสอนของท่านปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้ นี่เป็นเครื่องพิสูจน์อย่างดีที่สุด ท่านเหล่านั้นมิได้เห็นแต่จะเพาะความสุขส่วนตัว และท่านมีความขยันอย่างที่สุด

บัดนี้มาถึงปัญหาที่ว่า เราจะมิทางอย่างไรบ้าง ที่จะรื้อฟื้นวิปัสสนาธุระให้กลับเข้าอยู่ในความนิยมของพวกเราได้อีก ? ข้าพเจ้าขอเสนอเป็นคั่นๆ พอเป็นแนวความคิดดังต่อไปนี้

๑. พรำชี้แจงถึงฐานะหน้าที่ของพวกเราว่ามีที่ประการ และชี้ให้เห็นว่าอุดมคติในสากลนี้ คือวิปัสสนาธุระ(มุ่งละโลกามิส) ตามนัยแห่งโคตมสูตร เป็นต้น

๒. ปลุกใจให้เข้มแข็งด้วยการพรำชี้บ่อยๆให้เห็นว่า ความเจริญก้าวหน้าของพระพุทธศาสนาจะมีขึ้นได้ ก็เพราะอาศัยความเสียสละของพวกเรา นี้แหละ

๓. ใช้อำนาจตามวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ แก่ผู้ที่ยังด่ำเกินไป (ชะนิคปทปรมะ) ที่ไม่พยายามเข้าใจจุดประสงค์แห่งพระพุทธศาสนาเสียเลย แม้ว่าจะได้พยายามชี้แจงสักเท่าไรๆแล้ว (ในข้อนี้ วัดที่มีการปกครองดี มีการศึกษาเจริญได้กระทำอยู่เป็นส่วนมากแล้ว)

๔. จัดให้มีการฝึกวิธีปฏิบัติ ในการเจริญสมาธิทุกๆวันคู่กันไปกับการเล่าเรียน เวลาที่เห็นว่าเหมาะที่สุดคือเวลาทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็น การทำวัตรสวดมนต์นั้นช่วยพวกเราได้น้อยเหลือเกิน แต่ทั้งนี้มิใช่จะต้องเลิกเสียทีเดียว จะทำบ้างพอรักษาสามัคคีก็ได้ แต่ใช้เวลาให้หนักไปในทางเจริญสมาธิ

เช่นเวลาเข้าสักครั้งชั่วโมง เย็นครึ่งชั่วโมง หรือกว่า เพราะการเจริญ พุทธานุสสติเป็นต้นนั้น ตามคัมภีร์วิสุทธิมรรคก็แสดงว่า เข้าสู่ที่สงบแล้วระลึก ถึงคุณของพระพุทธเจ้าเป็นต้น — จตั้งใจสงบจากนิรวรณ์ การฝึกวิธีปฏิบัติใน การเจริญสมาธิดังกล่าวนี้ เป็นการให้พวกเราได้มีโอกาสฝึกหัดใช้ธรรมาธุร ที่พระอุปัชฌายะมอบให้ในวันบรรพชาอุปสมบท การเจริญกัมมัฏฐานให้ติด ต่อกันไปมีประโยชน์มาก เครื่องเศร้าหมองฝ่ายจิตจักค่อยห่างไป ใจจะ ผ่องใสดีขึ้นเกิดสัทธาเลื่อมใสในพระพุทธคุณประจักษ์ชัด อันจะเป็นเหตุให้ มั่นคงในพรหมจรรย์ มีฉันทะอุตสาหะในการที่จะอบรมให้ยิ่งขึ้นไป ตลอด จนการศึกษาเล่าเรียนก็จะดีขึ้น

๕. วัดที่ใหญ่และมีการศึกษาเจริญ ควรจัดที่ขึ้นแพนทหนึ่งสำหรับเป็น ที่คั่นคว่ำทางวิปัสสนาธุระ เจ้าอาวาสต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือ เช่นคอยดูแลให้ ผู้อยู่ได้รับความสะดวกตามสมควร จัดเครื่องอุปกรณ์ในการเจริญกัมมัฏ- ฐาน เช่นดวงกสิณหรืออสุภเป็นต้นไว้ให้พร้อม (เหมือนห้องทดลองวิทยา- ศาสตร์ในโรงเรียนภาษาไทย) ให้โอกาสแก่ผู้บำเพ็ญ เช่นยกเว้นในกิจวัตร หรือภารธุระต่างๆ

๖. ช่วยกันจัดสถานที่สงบขึ้น เพื่อส่งเสริมแพนทวิปัสสนาธุระโดย เฉพาะ สำหรับภิกษุสามเณรผู้ประสงค์อบรมในขั้นประณีต จักได้หลักเร้น จากหมู่มาบำเพ็ญเพียร เจริญสมณธรรมตามเยี่ยงอย่างพระอริยสาวก สถานที่ชะนินี้ถือหลักการอยู่กินอย่างง่าย ๆ หรือที่เรียกว่า “ชีวิตกลางดิน” โดย หลักการอยู่กินอย่างต่ำ แต่มุ่งกระทำอย่างสูง หรือ“กินอยู่อย่างง่ายที่สุด แต่มุ่งทำประโยชน์ให้มากที่สุด” ที่อยู่ก็จัดทำอย่างง่าย ๆ เป็นกระท่อม (กุฎิ) ขนาดย่อม เหมาะสำหรับนักปฏิบัติผู้ไม่มีทรัพย์สมบัติติดตัว มีเครื่อง ใช้(อัฐฐบริกขาร)เท่าที่จำเป็นและราคาถูกลง ขนาดที่ทิ้งไว้ได้โดยไม่ต้องมี การดูแลรักษาเป็นพิเศษ ผู้อยู่จะได้ไม่เบ่งกังวล และมีโอกาสเต็มที่ในการ

บุคคลตนเองด้วยศีล, ฐงค์ และการข่มจิตที่อยู่เสมอ ตามพระธรรมวินัย
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า จนกว่าจะมีความมั่นคงพอควร

เมื่อเราช่วยกันเป็นขั้นๆมาดังนี้ ในไม่ช้าเราก็จะมีผู้มั่นคง ยินดีเสีย
สละเพื่อพระพุทธศาสนามากขึ้น เป็นอันหวังความเจริญได้อย่างแน่นอนไม่ต้อง
สงสัย เราจะมีตัวอย่างที่จะแสดงแก่โลกได้อย่างพอเพียง การประกาศศาสน-
ธรรมจักแพร่หลาย เกียรติคุณจักฟุ้งขจรไป เกียรติอันนั้นคือสาวกของพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ปราศจาก รากะ โทสะ โมหะ หรือเบาบางจากเครื่อง
เศร้าหมองเช่นนั้น ดำรงชีวิตอยู่อย่างผ่องใสสงบเย็นไม่ยุ่งยากเดือดร้อน
เป็นที่พึงอันเกษมของชาวโลก ทำงานให้แก่พระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ ท่าน
จะเห็นได้แล้วว่าพวกเราได้อบรมตนให้มั่นคงในพรหมจรรย์ มีคุณธรรม มี
ความเข้มแข็งอดทน ย่อมเป็นบุญอย่างสูง เป็นเนื่อนาบุญอันกว้าง เมื่อ
ท่านจาริกไปในชนบทที่ยังห่างไกลต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า(ที่เช่นนี้ในเมือง
ไทยยังมีมาก) ท่านสามารถยังประชาชนอย่างน้อย ๑๐ คนขึ้นไปให้เลื่อมใส
ในพระรัตนตรัย ให้เข้าใจนโยบาย“สร้างชาติ”ของรัฐบาล ให้มีศีลธรรม
วัฒนธรรม ฯลฯ เมื่ออยู่นานไปมีประโยชน์แก่คนตั้งร้อย ผู้ที่ฉลาดใน
ธรรมถือด้วยมีประโยชน์แก่คนตั้งพัน ขอให้คิดดูพวกเราแต่ละคน(ที่อบรมดี
แล้ว) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเพียงไร ผลอันนั้นย่อมเนื่องถึงประเทศชาติ
และพระพุทธศาสนาอย่างไม่ต้องสงสัย พวกเรากล้าเสียสละ พวกเราจึงเหมาะ
แก่งานป่าวประกาศธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะไปไหนไปได้ อยู่ที่ไหนอยู่ได้
(แม้แต่โคนไม้) ทั้งประชาชนย่อมมีความเคารพเชื่อถือ พวกเราไปดี ไม่ไป
เพื่อเบียดเบียนใคร มีแต่จะนำประโยชน์สุขไปให้

เมื่อหนทางที่จะทำประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนาเป็นของ
จะเพาะหน้าและแจ่มแจ้งอย่างเหลือเกินแก่พวกเรา ทั้งทางนี้พระพุทธเจ้าและ
เหล่าพระสาวก ซึ่งเป็นครูของพวกเรา ได้ดำเนินเป็นผลดีมาแล้ว ประกอบ

กับเป็นความประสงค์ของท่านนายกรัฐมนตรีปัจจุบันนี้ยิ่งนัก จึงไม่ควรที่พวกเราจักปล่อยให้โอกาสอันดีเช่นนี้ผ่านพ้นไปเปล่า พวกเรา(ที่ไม่มีหน้าที่ประจำถิ่น) จะมัวมานั่งจับเจ้าเผ่าวัดอยู่เอาประโยชน์อะไร ฉะนั้นพวกเราจึงชวนขวนขวายหาความรู้อบรมตนให้มั่นคงในพรหมจรรย์ มีสมรรถภาพเข้มแข็งอดทนจาริกไปเถิด ออกเถิดท่าน! ชวนกันออกเถิด ออกจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่มหาชน วงการพระศาสนาจักมีกิจการสมบูรณ์ทุกแพนง (ทั้งคัมภีระและวิปัสสนาธุระ) คำสอนในส่วนปรมาตมปฏิบัติทางจักไม่เป็นหมันวิชาที่พวกเราสละเวลาตั้ง ๑๐ – ๑๕ ปีเรียนมา จักเกิดประโยชน์ไพศาลด้วยประการฉะนี้

พวกเราช่วยกันเถิด ช่วยกันเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ช่วยกันคิดค้นสังฆะธรรมที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาให้เด่นขึ้นเถิด ต่ลิ่งแห่งพุทธศาสนากำลังถูกคลื่นใหญ่เซาะให้พังโครมๆลงน้ำไป พวกเราอย่านิ่งนอนใจอยู่เลย จงช่วยกันสร้างเขื่อนคอนกรีต กล่าวคือวิปัสสนาธุระขึ้นเถิด เพื่อตลิ่งจักได้มั่นคงแม้ว่าสายน้ำซึ่งกำลังไหลเชี่ยว — ก็ไม่สามารถทำลายได้

**ผู้ที่รักชาติจริง ย่อมเสียสละทุกสิ่งตลอดจนเลือดเนื้อและชีวิต
เป็นที่สุด เพื่อป้องกันประเทศชาติได้**

ผู้ที่รักพุทธศาสนาจริง ย่อมเสียสละทุกสิ่งเพื่อปฏิบัติธรรมป้องกันพระพุทธศาสนาได้

**จงก้าวไปข้างหน้าเถิดท่าน ! ก้าวไปเพื่อแสวงหาธรรม แม้ว่า
โลกกำลังลุกเป็นไฟ**

ธรรมจงออกมาแต่ท่านสัทธัมมิกทั้งหลาย

พระมหาธมฺมา ผศุสฺรสี

แห่งธรรมสถานสนามใน ตำบลวัดชะลอ อำเภอบางกรวย

จังหวัดนนทบุรี

๓ มีนาคม ๒๔๘๕

ข้าวกล่อมมนุษย์ !

พอนั้นเสร็จ แดดอ่อน มีส่องแสง
เก็บหมดแล้ว ตรวจซ้ำ สิ่งใดๆ
มาขึ้นรถ ออกวิ่ง ดิ่งไปเหนือ
ถ้ำหน้าฝน จะได้เห็น เปนอัศจรรย์
แล้วมันเวียน เปลี่ยนไป คล้ายเกิดตาย
อันพวกเรา เหล่านั้น ในรถมา
ไม่นานนัก จักเปน เช่นต้นข้าว
ในวันนี้ เราสนุก สนานปาน
ครั้งเวลา คราหัน มาบ้นจบ
เฝ้าร่ำหา “เดือนสิบสอง” มัวปองเพียร

แต่บางท่าน ถือหลัก ว่าชีวิต
เกิดหนเดียว ตายครั้งเดียว ไม่เกี่ยวพาน
คุณข้าว ซีเจ้า อย่าดูทุ่ง
เขาหว่านมา มันถึงอก ออกรวงให้
ส่วนบางคน ว่าอย่าไป พิโรฐ
จะเกิดตาย หรือไม่ ไม่ควรจิน —
จงเอาอย่าง ปูนา อย่าดูข้าว
ขโมยกิน กล้าอ่อน นอนทำงาน

ต่างจัดแจง เก็บล้าง กันขวกไขว่
ไม่มีอะไร หลงตา ก็พากัน
คูโล่งเหลือ ทุ่งนา หน้าคิมหันต์
คือข้าวอัน เขียวสด สุกสายตา
ของพวกเรา หญิงชาย ทุกภาษา
เหมือนต้นข้าว คราวครา วสันต์กาล
เวียนถึงคราว “เดือนห้า” นำสงสาร
ว่าเราท่าน อยู่เหนือ ความว้ายเวียน
เราก็พบ “เดือนห้า” ช่างพาเหียร
จนมันเวียน กลับหลัง ดังต้องการ.
มีเพียงนิด หนึ่งมิใช่ ว้ายสงสาร
กับชาติไหน อีกท่าน รีบ “ดื่ม” ไป
มันไม่ยุ่ง ใจคิด ชะนิคไหน
เขาเกี่ยวแล้ว แห้งตาย ไปเปนดิน
เอาอย่างหมู อ้วนนอน นิจสิน
ตนาณีก ดิดคิ่น ไปป่วยการ
มันคอยเฝ้า นอนรู คุณอาหาร
ทำนาบน หลังท่าน สบายใจ.
จาก นิราศไปลพบุรี.

ที่พระฉาย !

เห็นรูปเทียน ปักอยู่ คุกลาดเคลื่อน
หาไม่ยาก ดอกหนา แล้วครานี้
เปนลายแดง ของหิน ในเนื้อผา
หรือเปนเพียง ธรรมดา นำวิจารณ์
“ว่าลายหิน เปนเอง ตามธรรมชาติ
มนุษย์เรา เบบัญญา ก็พากัน
เหมือนดูดาว ในท้องฟ้า ถ้าจะดู
เปนจรเข้ เห็น กันคลื่นแรง
อยากจะให้ เปนว่า พระศาสดา
ในข้อนี้ ประเทศไหน ก็พากัน
ในเมืองจีน ยังมี เมืองราชคฤห์
จะต้องมี อะไรบ้าง ข้างเมืองเรา
ที่มานี้ มีเพียง ลายศิลา
มีลายชนิด เดียวกัน นั้นพรังพรู
เพียงครึ่งท่อน ตอนนาถิ ถึงศิรัษะ
เพียงเงาๆ เคร่าๆ ถ้าเฝ้าล

.....
ข้างนายเขื่อน ร้องอ้อ ท่านอยู่
เอามือชี้ ชักให้ดู พอรู้กัน
ผุดขึ้นมา ด้วยอิทธิ ปาฏิหารย์
แต่ใครเล่า จะหาญ ไปแย้งยัน
พะเอิญคล้าย รูปวาด ไม่เห็นชั้น
เห็นนี่นั่น เปนรูปพระ ดะไปเอง
ให้เป็นรูป ปลา,ปู, ก็เหมาะสม
สมมติเก่ง เพราะเราอยาก จะมีมัน
เคยเสด็จ เข้ามา ประเทศฉัน
มีนี่นั่น เปนหลักฐาน วานคิดเอา
กระนี้รี ใครจะยอม น้อยหน้าเขา
อย่าให้เปล่าจะเสียการฐานถิ่นครุ.”
ตั้งมากมาย ไครมา ก็เห็นอยู่
แต่กลุ่มหนึ่ง ผาดดู คล้ายรูปคน
ไม่แจ่มจะ เปนหุตา อย่างงน
ความคิดดัน ดุ่มไป ไม่เข้าที่.
จาก นิราศไปลพบุรี.

มรรคเหตุผลของวิญญาน

(สีปรีจวล ไกค)

วิญญานที่ยังเป็นทุกข์ หมายความว่ายังกำลังเดินผิดทางอยู่, หรือ กำลังมีภาระต้องเดินทางอันกัณคารอยู่. วิญญานที่เป็นทุกข์จึงมีคมนตรี และต้องการมรรคเหตุผล. มติแห่งศาสนาทุกศาสนา ล้วนแต่เป็นมรรคเหตุผล ของวิญญานในด้านทฤษฎีด้วยกันทั้งนั้น. แต่ว่าการนำไปของศาสนานั้นๆ ย่อมนำไปได้ใกล้เคียงกว่ากัน สูงต่ำกว่ากัน. พุทธศาสนาจะนำท่านไป ได้เพียงไร และอย่างไร เรื่องต่อไปนี้อาจให้คำอธิบายแก่ท่านได้บ้าง. บ. ก.

มรรคเหตุผลของวิญญาน ก็คือวิญญานที่ได้ผ่านการศึกษามาแล้ว อย่างทั่วถึง มีอักษรปีเรียนขุในทุกๆสิ่งเต็มตามทีควรจะรู้ จนเพียงพอสำหรับการที่จะรู้ว่า ควรทำอย่างไรกับวิญญานของตัวเอง จึงจะได้รับผลคือความเยือกเย็นไม่รู้จักสิ้นสุด และตนก็กระทำจนได้รับ ผลเช่นนั้นมาแล้วอย่างเด็ดขาดจริงๆ. จิตต์หรือวิญญานที่สมมติว่า เป็นชั้นพระอรหันต์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน เป็นตัวอย่างแห่งวิญญานที่ หลุดพ้นแล้วจากสิ่งที่พัวพันห่อหุ้ม อันจะทำให้เศร้าหมอง ให้มืดมิด ซึ่งทำ ให้หลงไหลวนเวียนอยู่ในการเกิดท่องเที่ยวไปไม่รู้สุด วิญญานทุกๆดวงควร จะได้เป็นเช่นนั้น และถ้ามันรู้ความจริงในเรื่องนี้ มันจะปรารถนาที่จะเป็นเช่น นั้นอย่างเต็มที่. แต่มันเป็นเช่นนั้นไม่ได้ หรือโดยมากที่สุดเป็นไม่ได้. ทั้งนี้ เพราะมันมืดมัวไม่รู้เหนือใต้ ทั้งขาดผู้นำนั่นเอง.

ดวงวิญญาณที่รุ่งเรือง ลูกโพล่งสว่างไสว ไม่รู้จักดับหรือแม้แต่หรี
 อีกต่อไปนั้น **ไม่มี**. เพราะวิญญาณเป็นสังขตธรรม แต่มีสภาพอันหนึ่งที่
 รุ่งเรืองสว่างไสวอยู่เสมอ ไม่รู้จักดับหรือแม้แต่หรีลง อันเป็นที่ซึ่งวิญญาณ
 จะต้องเข้าไปให้ถึง และดับตัวเองเสียในที่นั้น จึงนับว่าเป็นการรอดพ้น หรือ
 อิศระภาพของวิญญาณ ซึ่งหลุดพ้นแล้วจากโลกียธรรม ที่เป็นมายาทังปวง.
 วิญญาณที่เคยรู้สึกว่ามีตัวของตัว หรือตัวมันเองเป็นตัว ได้มาถึงสถานะอัน
 สูงสุดและเป็นที่ยบสิ้น และหมดความรู้สึกว่าเป็นตัวหลงโดยสิ้นเชิง. วิญญาณ
 ต้องการมาให้ถึงที่นี่ อันเป็นที่จบที่สิ้นสุดของปวงทุกข์ แต่มันมาไม่ได้ เพราะ
 ขาดผู้นำ.

บัณฑิตผู้นำหรือผู้อ้างตัวเองว่าเป็น สปริตจวล ไก่ดู ทั้งหลาย มีจุดที่ตน
 จะนำไปสู่ต่างๆกัน. บางท่านว่าจะนำดวงวิญญาณไปแนบไว้หรืออยู่กับรวม
 กับพระเป็นเจ้าในสวรรค์ ซึ่งเป็นสุขนิรันดร, บางท่านว่าจะนำดวงวิญญาณ
 ให้สูงขึ้น จนถึงขั้นที่ตัวเองจะรุ่งเรืองไม่รู้จักมัวหมองและดับลงอีกต่อไป
 คือถึงสถานะที่อะไรจะมาทำให้วิญญาณเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกไม่ได้. และ
 บางท่านว่า จะนำดวงวิญญาณให้เข้าถึงสถานะที่ตัววิญญาณเองจะได้ดับลง
 สนิท ไม่ต้องลูกโพล่งๆขึ้นว้ายเวียนในวัฏฏสงสารอีกต่อไป ยังคงอยู่ตลอด
 อนันตกาลก็แต่นิพพาน ซึ่งเป็นสภาพหรือแดนอันเป็นที่เข้าไปดับของวิญญาณ
 ทั้งหลาย. เราต้องวินิจฉัยอย่างละเอียดละออ เปรียบเทียบกันดูเถิดว่า ผู้
 นำประเภทไหน จะเป็นผู้นำไปถึงขั้นสูงสุดได้จริง. หรือกล่าวอีกอย่าง
 หนึ่งก็ว่า เขตต์แดนอันนั้นเป็นสถานะที่สูงที่สุด ไม่มีสถานะอันอื่นสูงกว่าต่อไป
 อีกแล้ว. แต่ควรเข้าใจว่า ทั้งนี้มีใช่เพื่อเกี่ยงแย่งแข่งดีหรือชิงดีกัน แต่เป็น
 ไปเพื่อเลือกเอาสักอย่างหนึ่งหรือแนวหนึ่ง สำหรับเป็นแนวเครื่องดำเนิน
 ของตัว เพราะความอยากจะหลุดพ้นจริงๆเท่านั้น.

พวกที่หนึ่ง ถือว่าวิญญานของผู้ที่ได้ทำความดีจนเป็นที่พอพระทัย พระпенเจ้าแล้ว จะได้รับการต้อนรับของสวรรค์ และอยู่กับพระпенเจ้า ตลอดกาลไม่รู้สิ้นสุด. พวกนี้เป็นฝ่ายมีตัวที่ถาวรมาแต่เดิม มีตัวที่แม้ทำอย่างไรเสียก็ไม่ดับสูญไปไหน สำหรับจะได้ไปทนทุกข์หรือรับสุขในสวรรค์ เป็นการยึดถือเต็มทีในข้อที่ว่า เราเกิดมาโดยพระเจ้าสร้าง แล้วก็กลับไปรวมกับพระเจ้าได้. ข้อที่ต้องถูกแยกหรือสร้างขึ้นโดยพระпенเจ้านั้น เป็นปัญหาอยู่. ถ้าเป็นเพียงการแยกออกมาจากพระเจ้า ก็ย่อมไม่มีเหตุผลอันใด ที่จะไม่ทำให้ถูกแยกออกอย่างเดิมอีก เพราะเหตุว่าก่อนแต่ที่จะถูกแยกก็รวมอยู่กับพระเจ้า ซึ่งหมายความว่าบริสุทธิ์อยู่แล้ว ก็ยังถูกแยกออกมาให้เที่ยวก่อกรรมทำเข็ญต่าง ๆ นานา จนกว่าจะได้กลับเข้าถิ่นเดิม. ไม่น่าจะไว้ใจว่าเป็น อิศสระ หรือกล่าวโดยตรง ก็คือยังเป็น“เครื่องเล่น”ของพระเจ้าอยู่นั่นเอง. ไม่ว่าพระเจ้าในที่นี้จะหมายเอาพระเจ้าที่เป็นตัวบุคคล หรือที่เป็นเพียงตัวกฎ ธรรมชาติหรือกฎแห่งกรรมก็ตาม, ยังหาพ้นจากอำนาจของกรรม หรือ ธรรมชาติไม่. ไม่ใช่แดนหลุดพ้นที่สูงสุดจริงๆ. ถ้าหากเป็นไปได้ในทางที่ว่า มีชิ้นส่วนที่แยกออกมาจากพระпенเจ้า แต่เป็นสิ่งที่พระпенเจ้าสร้างขึ้นใหม่ต่างหาก เมื่อทำดีถึงที่สุดแล้ว วิญญานนั้นจะได้เข้าร่วมกับพระпенเจ้า ดังนี้ ก็ย่อมชวนให้คิดว่า ยิ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระเจ้ามากขึ้น และเป็น “เครื่องเล่น”ของพระпенเจ้ามากกว่าอย่างแรก และย่อมจะฟังไม่ได้ว่าพระเจ้าผู้บริสุทธิ์จะสร้างสิ่งสกปรกขึ้นมา. และพระเจ้าสร้างขึ้นให้สกปรกแล้ว ให้สัตว์สร้างความบริสุทธิ์เฝ้าเอง เพื่อเข้าอยู่กับพระเจ้านี้ มีใช่แบบแห่ง ความยุติธรรม. การยึดถือว่าตัวของเรา ตัวของพระпенเจ้า มีการกระทำต่อกันและกันเช่นนี้ เป็นการยึดถือชนิดหนึ่ง ซึ่งยังมีอยากอย่างนั้นอยาก อย่างนี้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เกิดมาจากความอยากอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่นอยากจะได้ของอร่อยๆ จากพระเจ้า อยากได้อยู่หรือได้

เป็นส่วนหนึ่งกับพระเจ้า และในที่สุดอยากเพื่อไม่ให้หลุดหรือพรากไปจากพระเจ้า ซึ่งความอยากเหล่านี้ ล้วนแต่สร้างความยึดถือขึ้น อันจะทำให้ว้ายเวียนอยู่ในทะเลแห่งความรู้สึกและความปรารถนา หรือความเพลิดเพลินในที่สุด. น่าจะไม่ใช่ที่สุดของความทุกข์อันเด็ดขาดแท้จริง และเป็นเรื่องขึ้นไปข้างวัตถุมากกว่าเรื่องของวิญญาณแท้.

พวกที่สอง ไม่ถือว่ามีพระเจ้าผู้สร้างหรือผู้เผด็จการเช่นนั้น ถือว่ามีสิ่งที่เป็นเพียงธรรมชาติที่มีอยู่เองชนิดหนึ่ง ซึ่งบัญญัตินามให้ว่าเป็นตัววิญญาณหรืออาดมัน (หรือออตตา) หรือเจตภูตในเมื่อเรียกตามภาษาไทยเป็นตัวธรรมชาติที่ยืนโรงสำหรับให้สิ่งต่างๆ เข้าเกาะอาศัยกันไป เช่นรูปกายและนามธรรม หรือจิตต์ใจ ซึ่งเป็นเหมือนตัวเรือนและเครื่องเรือนของวิญญาณนั้น. สิ่งแวดล้อมและหุ้มห่อเหล่านี้ เรียกว่าโลกิยธรรมหรือโลกซึ่งเป็นตัวห่อหุ้มดวงวิญญาณหรืออาดมัน หรือจิตต์ ที่ไม่รู้จักตายไว้. ครั้นประชุมแห่งสิ่งทั้งหมดนี้ได้รับการศึกษา มีความรู้มากถึงที่สุด โลกิยธรรมก็จะหลุดออกจากจิตต์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อาตมันเป็นอิสระจากสิ่งที่ห่อหุ้ม แล้วก็ไปของสว่างรุ่งเรืองไม่มีทุกข์ คงอยู่ในสภาพเช่นนั้นตลอดอนันตกาลสืบไป. และอาดมันนั้น เมื่อหลุดเป็นอิสระออกมาแล้ว จะเป็นของใครผู้ใดก็ตาม เป็นอันเดียวกัน หรือเหมือนกันหมด ไม่มีเจ้า มีไพร่ มีดี มีชั่ว ในอาดมัน. เปรียบเหมือนอากาศที่อยู่ในภาชนะต่างๆ ถูกภาชนะนั้นกั้นไว้เป็นส่วนหนึ่งจากอากาศส่วนใหญ่ในท้องฟ้าและพื้นโลกครั้นต่อยภาชนะนั้นๆ เสีย อากาศนั้นซึ่งไม่มีเครื่องห่อหุ้มกีดกันแล้ว ก็คืออากาศอันเดียวกันกับอากาศส่วนใหญ่. พวกที่ถืออย่างนี้ ก็เป็นพวกที่ถือให้มีตัว เพราะอยากมีตัวเหมือนกัน ไม่อยากดับหายไปเสีย เป็นความยึดถือขั้นสุดท้าย เพื่อให้ยังคงมีจิตต์หรือวิญญาณหรืออาดมันเป็นตัวยืนโรงที่บริสุทธิ์เหลืออยู่. ปัญหาข้อมมีว่า ธรรมชาติจิตต์หรือวิญญาณหรืออาดมันที่บริสุทธิ์แท้มาก่อน ทำไม่

จึงให้โลกิยธรรมซึ่งสกปรกเข้าห่อหุ้มได้. อาตมันนั้นจะเป็นสิ่งที่มีความ
 คิณิกได้ หรือไม่คิณิกได้ก็ตาม ทำไมจึงไม่สามารถกันโลกิยธรรมออกไป
 เสียแต่แรก. ถ้าว่าอาตมันไม่มีความรู้สึกอย่างไร อวิชชาเป็นโลกิยธรรม
 เข้าห่อหุ้มอาตมันทำให้มันปนไปต่างๆ จนกระทั่งได้รับการศึกษาเพียงพอ
 ทำอวิชชาให้หลุดออกไปเสียได้และอาตมันเป็นอิสระดังนี้ การเข้าห่อหุ้มและ
 การกลับละลายหลุดออก ก็หาใช้งานของอาตมันไม่ เป็นงานของโลกิยธรรม
 แต่ฝ่ายเดียวนั่นเอง, เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำไมโลกิยธรรมที่หลุดออกไปแล้ว จะ
 ไม่สามารถกลับติดและห่อหุ้มอาตมันนั้นได้เล่า. เมื่อกลับห่อหุ้มได้อีก ก็
 ย่อมแปลว่า ความหลุดพ้นอันนั้น ยังไม่ใช่หลุดพ้นอันเด็ดขาด ยังไม่เป็อิสระ
 ไม่ปลอดภัย. ถ้าจะว่าอาตมันหรือตัวอินทรีย์วัตถุอันนี้เป็นตัวรู้ ก็น่าจะรู้
 เสียตั้งแต่แรก และไม่ยอมให้โลกิยธรรมเข้าหุ้มห่อดังกล่าวแล้ว. ถ้าหาก
 ว่าในครั้งนั้นยังมีแต่ความรู้สึกผิดๆ นั้นย่อมแปลว่าในอาตมันมีเชื้ออวิชชา
 หรือสภาพที่เป็นเชื้อของอวิชชามาแต่เดิมแล้ว ไม่ต้องสงสัยว่า เมื่อได้ทำให้
 โลกิยธรรมหลุดไปในครั้งหลังแล้ว จะไม่มีเชื้ออันนั้นเหลืออยู่. ถ้าไม่เหลือ
 อยู่ ก็แปลว่าอาตมันนั้นได้เปลี่ยนสภาพผิดไปจากเดิม และมันจะกลับรวมเข้า
 กับอาตมันใหญ่ซึ่งผิดกันอย่างไรได้.

พวกที่ สาม ซึ่งเป็นพวกตรงกันข้าม ไม่ยอมถือว่ามีตัวตนหรือตัวยืน
 ไรเช่นนั้น. ชีวิตนี้ลุกขึ้นมาจากความไม่รู้หรือสภาพที่มีไข่ความรู้ มี
 สิ่งข้างเคียงเป็นตัวสนับสนุนหรือปัจจัย สภาพที่เรียกว่าวิญญานที่เป็นตัวจุด
 ปฏิสนธินั้น ไม่มีตัวของตัวเองที่แท้จริง เป็นแต่เพียงกลุ่มของปฏิภิกิริยาต่างๆ
 ซึ่งเกิดทยอยกันขึ้นมาตามอำนาจแห่งเหตุ มีขณะแห่งตัวมันแต่เพียงสั้นๆ เพราะ
 อำนาจการเกิดดับที่ยืนอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งที่เป็เหตุ ครั้นได้กายเป็นที่
 อาศัย ก็เป็นทางให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดวิวัฒน์ขึ้นในตัวสิ่งนั้น
 เอง เป็นลำดับๆมาตั้งแต่มันเริ่มก่อตัวขึ้น คือมีจิตตั้งใจอย่างเลวๆ จนกระทั่ง

มีจิตต์ใจอันประณีต. วิญญาณเองจึงไม่มีตัวของตัว นอกจากเป็นเพียงสาย สืบอันยาวยืคของวิวัฒน์ในขณะที่ยังไม่ขาดตอน เหมือนลูกหนังที่มีคน หลายนคนคอยตบไว้ไม่ให้ตกลงหรือหยุดกระดอนได้ เรียกว่ามันท่องเที่ยวไป ในสังสารวัฏฏ์แห่งการเกิดดับ. การเกิดในที่นี้ หมายถึงขณะที่มีรูปร่างเข้า ประกอบกลมเกลียวกัน การตายหมายถึงขณะที่ปราศจากรูปร่าง หรือ ปราศจากเครื่องมือแสดงตนให้ปรากฏเป็นตัววัตถุซๆ. ตลอดเวลาที่ วิญญาณยังถูกส่งไว้โดยเหตุปัจจัยต่างๆ เช่น ตัณหา อุปาทาน เป็นต้นแล้ว ก็ต้องแสดงอาการโพล่งคล้ายกับเป็นตัวยื่นโรงอยู่ได้. วิญญาณเป็นสิ่ง ที่คลอออกมาจากความไม่รู้หรืออวิชา จะเป็นตัวตนของเราหรือของใคร อย่างไรได้. แต่เมื่อมันได้มีกายเป็นเครื่องมือติดต่อ ย่อมเป็นทางให้ได้รับ การศึกษาหรือได้ความรู้ที่เรียกว่า ญาณ อันจะเป็นเหมือนเครื่องมือที่สามารถ ทำลายตัวเองพร้อมทั้งปัจจัยเครื่องสนับสนุนแวดล้อมรอบข้าง ให้หมดความ สามารถหรืออำนาจลง คือให้หยุด ให้หมดความรู้สึกที่อยากได้ อยากเป็น อยากไม่ให้เป็น โดยสิ้นเชิง. มายาที่ลูกโพล่งขึ้นเหล่านั้น จึงดับสนิทลงไป ได้ ไม่มีอะไรมาบังคับวิญญาณกลุ่มนี้ให้แสดงละครอีกต่อไป. สิ่งที่เรา เรียกว่าจิตต์หรือวิญญาณเป็นเพียงมายาดังนี้. ตัวสิ่งที่เที่ยงแท้ถาวร ก็คือเขตต์ แคนหรือสถานะอันเป็นที่เข้าถึงและดับของวิญญาณนั่นเอง ซึ่งจะเป็นวิญญาณ สายไหนก็ตาม เมื่อเข้าถึงเขตต์นี้แล้ว จะต้องดับลงสนิทไม่มีเชื้อเหลือ. คนเราจึงเป็นเพียงของมายา แต่ในตัวมายนั่น มีความรู้สึกนึกคิดได้ประณีต ได้แก่ความรู้สึกนึกคิดของเราท่านทั้งหลาย ที่กำลังอ่านและกำลังคิดนึ้กนอย อยู่ในบัดนี้. ความคิดนึ้กเหล่านี้ เป็นผลสืบๆมาของสิ่งหลายสิ่งที่เป็นมาแล้ว แต่หลัง ซึ่งมีแองรวมอยู่ที่ตัวที่เราเรียกนามมันว่าวิญญาณ หรือ อินดีวิดวลลิ ตี ในที่นี้. วิญญาณเกิดขึ้นมาท่ามกลางความมืดบอดตามกฎแห่งสังขตธรรม ทุกๆสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ทำนองเดียวกับลักษณะวิวัฒน์ของสิ่งที่เป็น

วัตถุอันมีชีวิตอย่างอื่น ที่เป็นของหยาบๆ เห็นได้ง่ายๆตามกฎแห่งชีววิทยา หรือ ไบโอบีโอสี่. แต่ครั้นวิวัฒนาการมาถึงขั้นสูง ก็เกิดสิ่งทีกลับเป็นข้าศึกของตัวเอง คือวิชาเกิดขึ้นเป็นข้าศึกต่อวิชาเช่นเดียวกับสนิมเหล็ก แม้เกิดจากเหล็ก ก็กลับเป็นข้าศึกต่อแท่งเหล็กที่เป็นมารดาของมันเองให้กร่อนและหมดสิ้นไป ฉันทใดก็ฉันทนั้น. ครั้นวิชาทำลายอวิชาให้หมดสิ้นไปตามกฎที่ว่า เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น ความมืดก็ต้องหายไปดังนี้ ตัววิญญาณก็พลันถึงการขาดเหตุขาดปัจจัย ครั้นขาดเหตุขาดปัจจัยก็ดับลงและดับสนิท อันเรียกโดยโวหารสมมติว่า วิญญาณนั้นเข้าสู่นิพพาน เป็นความพ้นที่เด็ดขาดไม่มีอะไรตามไปอย่ายี้ได้ ไม่มีใครค้นหาพบ เป็นสถานที่ที่ความทุกข์ตามไปไม่ถึง เพราะความทุกข์เป็นเพียงสิ่งที่แนบอยู่กับวิญญาณเท่านั้น หรือโดยจำกัดความ ก็เป็นเพียงปฏิภิกิริยาชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของวิญญาณเอง อันเรียกว่าผลกรรม. แต่เมื่อวิญญาณเข้าสู่สภาพที่ไม่ทำกรรมอีกต่อไป เพราะบัดนี้ไม่มีตัณหาอันเป็นเหตุให้ทำกรรมอีกต่อไปแล้ว ก็ย่อมเป็นอิสสระเหนือกรรม อยู่เหนือฐานะแห่งการทำกรรมและการได้รับผลของกรรม ไม่อยู่ในอำนาจของพระเป็นเจ้าหรือของใครๆ แม้ที่สุดแต่ธรรมชาติ เพราะมันเป็นธรรมชาติซึ่งเป็นที่ดับสนิทของสิ่งทั้งปวง. วิญญาณที่ยังไม่เข้าถึงแดนเป็นที่ดับอันนี้ยังมีความนึกคิดเช่นนั้นเช่นนี้ รู้สึกเช่นนั้นเช่นนี้ เช่นอยากอยู่กับพระเป็นเจ้า หรือรู้สึกสบายเพลิดเพลินในการอยู่กับพระเป็นเจ้า ถ้าหากได้เป็นเช่นนั้นจริง, จึงยังเป็นวิญญาณที่ไม่เป็นอิสสระไปจากความรักหรือความพอใจ ซึ่งเปเหตุให้มันมัวเมาอยู่ และกลัวว่าสิ่งนั้นหายไปเสียจากตน หรือตนจะตายไปเสียจากสิ่งนั้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีความอยากมีอยู่ อยากเป็นอยู่ คือให้มีตัวของตัวอยู่ ซึ่งยังไม่เป็นอิสสระไปจากอำนาจของสิ่งที่ต้องประสงค์ให้อำนวยสิ่งที่ตนต้องการ ยังคงแบกตัวเองไว้โดยไม่รู้สึกว่าจะแบกหนักเต็มที่ทั้งที่ไม่รู้สึกว่าจะหนัก. ส่วนวิญญาณที่วางสิ่งเหล่านั้นทั้งหมดเสีย

สลัดกระสอบหินหนักโยนทิ้งออกไปเสียได้ และไม่หยิบเอาอะไรขึ้นมาแบกถือไว้อีกต่อไปนั้น ย่อมมีอิสระที่จะดับได้ตามความต้องการของญาณ หรือปัญญา มีอิสระที่จะเดินลอยนวลออกไปเสียจากความทุกข์ทั้งหมด เข้าสู่ความดับที่เสียบสงบตลอดอนันตกาล ซึ่งเป็นภาวะที่วิญญานอันยังยึดถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ หรือแม้ที่สุดแต่ตัวเอง หาสามารถจะทำให้เหมือนได้ไม่. มันเป็นวิญญานที่ได้ผ่านการอยู่กับพระпенเจ้ามาแล้ว หรือสามารถทำได้โดยง่ายตาย, และเป็นวิญญานที่ได้ผ่านการมีตัวมันเองอย่างบริสุทธิ์มาแล้ว จึงเลื่อนขึ้นมาสู่ขั้นที่ดับสนิทอีกครั้งหนึ่งหรืออีกขั้นหนึ่ง อันเป็นขั้นสุดท้ายและเป็นอิสระแท้จริง และซึ่งวิญญานสองประเภทข้างต้นยังต้องทนแบกตัวของตัวเอง หรือรวมทั้งตัวของพระпенเจ้าอยู่, ซึ่งในไม่ช้าเมื่อเมื่อเข้า ก็จะต้องสลัดทิ้งตามอย่าง อย่างเดียวกัน.

แน่นอน วิญญานต้องการผู้นำหรือมรรคเทศก์ เพื่อให้ถึงจุดปลายทางเร็วเข้ากว่าที่จะมัวคลำมัวค้นไปตามลำพังตัว กว่าจะพบได้ ก็ต้องทนวนเวียนอยู่ในกลางกองแห่งไฟทุกข์นานเกินไป ซึ่งมันเป็นการซื้อที่แพงมากและใครๆก็อยากซื้อของถูก. ถ้าอาจหามรรคเทศก์ที่ดีได้ เขาย่อมยอมเสียค่านำทางที่แพง ดีกว่าที่จะต้องต่อสู้อุปสรรคให้เนิ่นช้า. พระพุทธองค์ทรงสอนมติสุดยอดของปรัชญาทั้งปวง คือมติแห่งอนัตตา ปัดอึดตาทิ้งให้หมดเป็นครั้งสุดท้าย ย่อมเป็นเหมือนมรรคเทศก์ที่สูงที่สุด และทั้งไม่ทรงเรียกค่านำทางอย่างไรเลย.

ทำไมจึงกล่าวว่ามติแห่งอนัตตาเป็นยอดสุดแห่งปรัชญาทั้งปวง. ทั้งนี้เพราะว่ามติดัดตาหรือยังมีตัวมีตนนั้น ยังมีตัวที่ติดพันอยู่ในความดีความชั่ว. ในฝ่ายข้างดี แม้ที่สุดหรือสมประสงค์ทุกอย่างแล้ว หรือถึงกับเป็นพระпенเจ้าเสียเองได้แล้ว ก็ยังมีความรู้สึกชะนิตที่ติดตัวเองอยู่ หรือแบกตัวเองอยู่ด้วยความยึดถือในความดีของตัวเอง ยังมีเรามีเรา ซึ่งเป็นเหตุแห่งการ

เปรียบเทียบ หรือให้เกิดความรู้สึกนาๆประการ. นานเข้าก็เบื่อต่อความเป็นเช่นนั้นได้ เหมือนตอนแรกที่ถือของมีน้ำหนัก ยังไม่รู้สึกรหนัก ครั้นนานเข้า ของนั่นเอง โดยไม่ต้องเพิ่มอะไรขึ้น จะแสดงน้ำหนักออกมาให้เห็นและรู้สึกหนัก ครั้นนานอีกหน่อยหนักจนต้องวางทิ้ง แม้ในที่สุด มือของตนเองก็หนัก. เมื่อรู้จักว่าความดีคืออะไรมากพอเข้าดังนี้ ก็รู้ว่าแม้ความดีก็เป็นสิ่งที่ต้อง“หาบคอน”ไว้เหมือนกัน, แต่สำหรับคนที่ยังด้อยอยู่ หรือยังมาในความดีอยู่ อาจไม่รู้สึกรว่าตนกำลังหาบคอนทั้งที่หาบคอนอยู่เต็มหนัก จึงมีการสอนว่าความดีไม่หนัก และไม่ต้องหาบคอนไป. แต่แท้ที่จริงความดีเป็นสิ่งที่แม้ว่าจะตรงกันข้ามกับความชั่วก็จริง ถึงกระนั้นก็เป็นสิ่งที่สิ่งอื่นปรุ้งแต่งขึ้น ต้องเป็นไปตามอำนาจแห่งเหตุ เช่นมีเหตุก็ยังอยู่ได้ ครั้นขาดเหตุก็ดับไปเช่นเดียวกับความชั่วเหมือนกัน. เพราะฉะนั้น จึงมีอีกแนวหนึ่งต่างหาก ซึ่งสูงขึ้นไปกว่า คือไม่อยู่ในอำนาจเหตุปัจจัย เป็นสิ่งที่เหตุปัจจัยอะไรปรุ้งแต่งไม่ได้, และสิ่งนั้น คือสภาพที่อยู่เหนือหรือพ้นขึ้นไปเสียจากความดีและความชั่ว. พระพุทธเจ้าผู้เป็นยอดสุดของมุณีหรือปราชญ์ผู้รอบรู้ได้ทรงบัญญัติติกุเกี่ยวกับความดีและความชั่วไว้ว่า

ขั้นที่หนึ่ง จงเว้นความชั่วเสีย

ขั้นที่สอง จงทำความดีให้เต็มเปี่ยม

ขั้นที่สาม จงชำระจิตต์ให้หมดจดเสียจากความยึดถือทั้งในสิ่งที่ดีและชั่ว. ผู้อยู่ในภูมิต่ำจะฟังไม่เข้าใจ และเห็นไปว่าเป็นคำที่กลับลอก หรือสอนให้สร้างแล้วกลับสอนให้ทำลายเสีย. แต่ที่แท้ไม่เป็นเช่นนั้น. ภูมิหรือสถานะแห่งจิตต์มนุษย์เราเป็นชั้นๆ และมีขั้นของตัวเอง ทั้งเป็นการยากอย่างยิ่งที่จะเข้าใจถึงภูมิที่สูงกว่า ที่ตัวยังไม่ลู่ถึง เช่นเดียวกับเด็กที่ไม่อาจเข้าใจได้ว่ากีฬาที่เป็นของชั้นผู้ใหญ่จะมีความสนุกอย่างไร ผู้เล่นหุงข้าวหุงแกงของตนก็ไม่ได้ฉันทันนั้น. ในหมู่มนุษย์ที่มีภูมิอันต่ำที่สุด ย่อมทำชั่ว พวกนี้จึงต้องการ

เพียงให้เว้นชั่ว, พวกที่สูงขึ้นมาหรือชั้นกลาง ตามธรรมดาก็ไม่ค่อยจะทำชั่ว หรือไม่ทำอยู่แล้ว พวกนี้ต้องการชั้นที่ให้อำนาจให้เต็มเปี่ยม กระทั่งถึงเป็นความดีชั้นพระпенเจ้า. ส่วนพวกสุดยอดนั้น ต้องการจะพ้นออกไปอีก เพื่อไม่ “แบกตัวเอง” ไว้ดังกล่าแล้ว จึงมีการหลุดลอยขึ้นไปอยู่เสียเหนือความดีและความชั่วทั้งหมด ซึ่งยากที่คนชั้นที่ยังติดติดชั่ว จะเข้าใจได้ว่าจะเป็นไปได้อย่างไร หรือดีกว่าสูงกว่าอย่างไร. แต่อย่างไรก็ตาม ต่อเมื่อเขาได้ลูถึงยอดสุดของความดีแล้ว ก็จะมองเห็นทางไปต่อไปอีกได้เอง หรืออย่างน้อยที่สุด จะต้องชิมซาบด้วยตัวเองว่า การติดอยู่ในความดีนั้น มิใช่ความรอดพ้นหรือความอิสระที่เด็ดขาดจริงๆ มันเพียงแต่รอดไปจากโทษของความชั่วหรืออิสระจากสิ่งที่ชั่วเท่านั้น แต่ยังคงติดอยู่ในความดีอยู่ ซึ่งเป็นการติดชนิดที่รู้ยาก ไม่แสดงการเจ็บปวด หรืออาการหยาบๆอย่างใดเลย, ต้องอาศัยปรัชญาในขั้นสูง จึงจะมองเห็น.

แท้ที่จริง ความต้องการให้เลื่อนขึ้นไปเสียอีกชั้นหนึ่ง คือให้พ้นจากดีและชั่วนี้ ก็เป็นความต้องการของธรรมชาติ หรือเป็นไปตามกฎธรรมชาติเหมือนกัน แต่เป็นขั้นสุดยอด. วิวัฒนาการของธรรมชาติตามที่เห็นกันอยู่ได้ทั่วไปนั้น ก็เห็นกันอยู่แล้วว่า สิ่งทั้งปวงจะค่อยดีขึ้นๆจนดีที่สุด. แต่ว่าเมื่อดีที่สุดแล้วจะไปข้างไหนอีก. การที่จะกลับย้อนมาเลวใหม่นั้น ก็เป็นการรวนไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ที่เราเรียกกันว่า วัฏฏสงสาร. ถ้าจะให้หลุดไปจากโซ่ตรวนอันนี้เล่า เราจะทำอย่างไร. ครั้งแรกที่เราจะนึกได้ตามความคิดที่ง่ายๆแต่ถูกต้องที่สุด ก็คือว่า ออกไปนอกวงเสีย อย่าอยู่ในวงที่จะวนเวียนอยู่ในความดีและความชั่ว. มนุษย์เราทุกคน มีนิพพานเป็นจุดปลายทางจะต่างกันบ้างก็แต่จะถึงจุดนี้ช้าหรือเร็วกว่ากันเท่านั้น. การที่จะลูถึงจุดปลายทางอันนี้ ก็ต้องผ่านมาแล้วทั้งดีและชั่ว จนรู้จักมันดีเต็มที่ทั้งสองอย่าง และถอนตนออกมาเสียให้เป็นอิสระ. ความชั่วเหมือนของขม ความดี

เหมือนของหวาน แต่ทั้งสองอย่างไม่ใช่ของปลอดภัย เพราะของขมทำให้ไม่พอใจ ความหวานทำให้พอใจหรือหลงติด. เมื่อยังพอใจก็ไม่พ้นไปจาก ความยึดถือหรือหลงติด. ความเสื่อม กับความเจริญ, ความแพ้ กับความชนะ, เหล่านี้ ก็เป็นไปทำนองเดียวกัน มันหาใช่ความรอดพ้นหรืออิสสระไม่. ต่อเมื่อได้ข้ามพ้นไปเสีย ไม่มีเสื่อมไม่มีเจริญ ไม่มีแพ้ไม่มีชนะ นั้นแหละ จึงเป็นยอดสุดของความพ้น และเป็นความบริสุทธิ์แท้จริง. แต่เมื่อเราไม่มีคำอื่นนอกจากคำว่าดีคำนี้มาใช้เป็นชื่อเรียก เราก็ต้องใช้คำนั้นเองเรียกขำลงไปอีก ทำให้ฟังยาก. และโดยจะเพาะอย่างยิ่ง ตามโวหารชาวบ้าน เรามีแต่คำว่า“ดี”กับ “ชั่ว” เท่านั้น. เมื่อพูดว่ายังมีดีอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งพ้นหรือ นอกออกไปเสียจากความดี ดังนี้ ยากที่จะฟังเข้าใจ.

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดเราจะจับใจความได้อย่างหนึ่งว่า ดีกับชั่วสองอย่างนี้ มันมิได้จะเพาะในเมื่อยังมีตัวเรา หรืออัตตาที่เป็นตัวเราเท่านั้น. ความดีและความชั่ว ตั้งอาศัยอยู่บนตัวเรา. เพราะฉะนั้นปรัชญาที่ยังมีตัวเรา จึงเป็นปรัชญาที่ยังมีเชื้อแห่งความยึดตัวของตัวเหลืออยู่ เพราะความอยากมีตัวเรา เพื่ออยู่ เป็นสุข หรือดี หรือเจริญ อยู่ตลอดอนันตกาลนั่นเอง. ถึงแม้จะเอาเป็นว่าตัวเราหรืออัตตาดังนั้น มิได้เป็นผู้หรือสิ่งที่มีความรู้สึก แต่ความรู้สึกของผู้ที่บัญญัติตนเอง ยังมีความหลงยึดถือในตัวเราที่เคยยึดถือมาแต่เดิม เหลืออยู่บางส่วน ทำให้คอยจ้องจะตะครุบเอาสิ่งที่ตนเห็นว่าดี ที่สุดมาเป็นตัวเราเสมอ. และอันนี้เอง เป็นเหตุให้เกิดความยึดถืออันใหม่ หรืออันสุดท้าย ยึดเอาสภาพที่พ้นจากความดีความชั่ว หรือที่เป็นแดนที่เข้าไปดับของความดีความชั่ว ว่าเป็นตัวเรา หรืออัตตาของเราขึ้นมา. แต่แท้ที่จริง เมื่อกล่าวด้วยแนวแห่งการปฏิบัติจริงๆแล้ว ย่อมขัดอยู่ในตัวเอง คือถ้าผู้ใดก็ตาม เป็นผู้ที่มีจิตต์หลุดไปจากความดีความชั่วแล้วจริงๆ เขาย่อมจะไม่กล่าวเอาสภาพอันนั้นว่าเป็นตัวตนได้, โดยทำนองเดียวกัน เมื่อเขายังกล่าว

ได้ เขาก็ยังไม่ใช่ผู้พ้นไปจากความดีความชั่ว เป็นแต่กล่าวอนุมานเอา และกล่าวด้วยอำนาจความยึดถือที่เหลืออยู่เป็นชิ้นสุดท้ายนั่นเอง.

จะอย่างไรก็ตาม เราเห็นกันอยู่แล้วว่า ตามประวัติศาสตร์นั้น พุทธปรัชญาแห่งความไม่มีตัวตนหรืออนัตตานี้ เกิดขึ้นภายหลังปรัชญาอันว่าด้วยตัวตนหรืออาตมันของอุปนิษัท ในอินเดีย. ปรัชญาอุปนิษัท เกิดขึ้นภายหลังลัทธิถือพระпенเจ้า และความเข้าอยู่กับพระпенเจ้าในแดนสวรรค์. และลัทธิถือพระпенเจ้าเหล่านี้ เกิดขึ้นหลังจากลัทธิถือวัตถุตามธรรมชาติที่นำกลัว เช่น ไฟ พายุ ฟ้า เป็นต้น อีกต่อหนึ่ง. เมื่อย้อนกลับขึ้นไปจากเบื้องต่ำ ตั้งแต่สมัยป่าเถื่อนของโลก คนป่ารู้จักกันอย่างสูงก็แต่เพียงกลัวฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ดวงวิญญาณของเขา ถูกคุกคามอยู่ด้วยความกลัว จึงพากัน

อ้วนวอน และ **นับถือ** ตามที่จะนึกได้. แม้กระทั่งยุคที่เกิดเชื่อว่ามีเทวดาประจำสิ่งต่างๆ เช่น ไฟ ลม น้ำ เป็นต้นเหล่านั้น และอ้วนวอนมุ่งตรงไปยังเทวดาเหล่านั้นแล้ว ก็ยังไม่แตกต่างกัน เป็นเพียงลัทธิที่เป็นไปตามอำนาจความกลัว หรือลัทธิศาสนาชั้นที่ยังเป็นทารกของโลก. ครั้นต่อมาเมื่อความรู้สูงขึ้น เลิกความเชื่อในวัตถุและบุคคลสมมติเหล่านั้นเสียแล้ว ยึดเอาตัวธรรมเป็นเครื่องจูงวิญญาณ เพื่อให้มันลุดถึงสภาพที่พ้นทุกข์ ก็ทำกันไปได้ตามที่จะมองเห็นความเจริญขึ้นเป็นลำดับมา ตั้งต้นแต่รู้ว่าสำคัญอยู่ที่ใจ. ครั้งแรกค้นพบ **ความสงบอารมณ์** ว่าเป็นเครื่องพ้นทุกข์ เกิดมีการเจริญฉานหรือสมาธิกันยกใหญ่. ครั้นต่อมาค้นพบว่า ต้องเป็น **ความรู้ของใจ** จึงจะพ้นทุกข์ เพียงแต่ความบริสุทธิ์เพราะสงบนั้น ยังไม่ใช่ที่สุด จึงเกิดมีการเจริญปัญญาหรือวิปัสสนา ที่ค้นคว้าหาหลัก และเกิดหลักปรัชญาขึ้นตามหลักแห่งเหตุผล. ใจความของปัญหามีอยู่แต่เพียงว่ารู้หรือ

แจ่มแจ้งในใจอย่างไร หรือตามที่เป็จริงอย่างไร จึงจะไม่ทุกข์. มีผู้ค้นพบคำตอบต่าง ๆ กัน. บางพวกว่าป่วยการคิดอย่างอื่น, คิดว่าไม่มีอะไรเสียเลยก็แล้วกัน. ทำหรือคิดอย่างไรก็ไม่เป็นอันทำ, บางพวกว่าชีวิตหรือวิญญู-สงสารนี้ มันหมุนไปหาที่สุดจบของมันเอง อย่าคิดนั้นจนจนวายเลย มันจะเร็วหรือช้ากว่ากำหนดของมันไปไม่ได้ เช่นเดียวกับด้ายที่เราจับปลายไว้ข้างหนึ่งแล้วขว้างไป มันคลี่ไปพลาบกลิ้งไปพลาบ ครั้นหมดกลุ่มเข้ามันก็หมดเองฉันใด สงสารวิญญูหรือความเวียนว่ายของชีวิตก็ฉันนั้น. และยังมีลัทธิซึ่งมีมติดี้อื่นๆอีกมากมาย. จวนจะถึงสมัยพุทธกาล มีมติดของอุปนิษัตเกิดขึ้นค้นพบอาตมัน หรือธรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่มีปรากฏการณ์ เข้าใจยากเพราะตรงกันข้ามกับโลก ไม่มีอะไรสร้างหรือปรุงแต่งอาตมันนี้ได้ แต่คงมีอยู่ทุกเมื่อ และสิ่งอยู่ในที่ทั่วไป เป็นเสมือนหนึ่งดวงวิญญานของสากลโลก และสอนว่าถ้าใครทำจิตต์ให้หมดจดจากอวิชาแล้ว จะมองเห็นอาตมันนี้ด้วยปัญญาจักขุ และในขณะที่นั้นใจของผู้นั้น ก็เป็นสุขถึงที่สุดด้วย. ในที่สุดพระพุทธเจ้าได้เกิดขึ้นและตรัสรู้ ทรงพบหลักสืบไปว่า ธรรมชาติที่เขาเรียกว่าอาตมันกันนั้น เป็นธรรมชาติที่มีอยู่จริง แต่หาใช่สิ่งที่ควรเรียกว่าอดีตหรืออาตมันไม่ เพราะมันเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวผู้ หรือตัวกรรมการกที่จะทำนั่นทำนี้ได้ หรือตัวกรรมการกที่จะถูกใครทำอะไรให้ได้ มันเป็นธรรมหรือธรรมชาติล้วนๆเช่นเดียวกัน อย่าไปสำคัญว่ามันเป็นตัวตนเลย. การเพ่งจ้องหรือมุ่งหาอาตมันเช่นนี้ เป็นการมุ่งด้วยความยึดถือหรืออุปาทานอันหนึ่งเกินไป ให้เพ่งจ้องหาเพียงว่าใจของตนปล่อยวางสิ่งทั้งปวงแล้วหรือยังหมดความยึดถือว่าตัวตนในสิ่งทั้งปวงแล้วหรือยัง, ถ้าหมดแล้วก็จะไม่อยากอย่างใดหมด จะเป็น อยากได้ อยากมี อยากเป็น หรืออยากไม่ให้มีไม่ให้เป็นที่ตาม. ทุกคนจงคอยกำหนดใจของตัวเอง ว่าใจของตนถึงสถานะอันว่านี้แล้วหรือยัง ถ้ายังไม่ถึง ก็ดำเนินตามหลักแห่งอภิวัจจิมรรคให้มากขึ้น

จนกว่าจะถึงเท่านั้น. โยคาวจรในพุทธศาสนาทุกๆท่าน จึงมีจุดที่หน่วงเหนี่ยวคือนิพพานอันเป็นที่ดับของความยึดถือว่าตัวตน ที่ดับของกิเลส หรือความทุกข์อย่างเดียวกันเท่านั้น. ครั้นทุกข์ดับหมดก็รู้ได้เอง ทั้งรู้จักสภาพอันเป็นที่ดับของความทุกข์นั้นด้วย แต่ก็มีได้ยึดถือหรือสำคัญเอาว่า สภาพอันนั้นเป็นตัวตนหรืออาตมันแต่อย่างใด เป็นธรรมชาติล้วนๆที่ใครก็ไม่ควรยึดถือ เช่นเดียวกับสิ่งอื่นที่ได้ปล่อยวางมาแล้วโดยลำดับ. สิ่งนี้มีอยู่เองแล้ว เมื่อเราพบเข้า เราก็ไม่ยึดถือมันเท่านั้น ถ้าไปยึดถือเข้าใหม่อีก ก็ยังไม่ได้หลุดพ้นเด็ดขาด จะต้องปล่อยวางอีกครั้งหนึ่ง. สำหรับข้อนี้มีหลักพุทธภาษิตว่า “วางภาระหนักเสียแล้ว ไม่จับฉวยเอาสิ่งอื่นขึ้นมาถือเป็นภาระอีกต่อไป ถอนค้นหาเสียได้พร้อมทั้งรากเง่า ก็เป็นผู้ดับเย็นสนิท”^๑ และสำหรับการปฏิเสธทุกๆสิ่งว่ามีโช้อตตา หรือควรถือว่ามันเป็นอัตตานั้น มีพุทธภาษิตว่า “ธรรมหรือสิ่งทั้งปวงมิใช่โช้อตตา”^๒ และว่า “ธรรมทั้งปวงเป็นสิ่งที่ไม่ควรเข้าไปยึดถือเอา”^๓ และคำว่าธรรม ย่อมหมายถึงทุกๆสิ่ง ทั้งที่เป็นประเภทที่มีสิ่งอื่นปรุงแต่งขึ้น และประเภทที่มีอยู่ได้เองโดยไม่ต้องมีอะไรปรุงขึ้น เช่นพระนิพพานหรือสภาพอันเป็นที่ดับสิ้นของความทุกข์นี้.

กล่าวโดยจะเพาะ มติแห่งอุปนิษัทธิมีอาตมัน และบรรยายลักษณะได้เป็นอสังขตคล้ายกับนิพพานของพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะว่าปรัชญาสายนี้ ได้ไปต่อมาตามหลักของตัวเรา. คือเมื่อค้นพบเป็นครั้งแรกว่า กายกับใจนี้ มิใช่ตัวเราเสียแล้ว ก็อัสจรรยและกระตือรือร้นว่า ถ้าดั่งนั้นตัวเราอยู่ที่ไหนเล่า. ก็การที่หาว่าร่างกายและใจมิใช่ตัวเรานั้น ก็เพราะมันเป็นเพียงของที่ถูกรูปร่างขึ้นจากส่วนย่อยๆต่างๆ และเป็นมาเกิดมาจากสิ่งอื่น. การค้นหาต่อไปจึง

๑. นิกขิปิตวา ครี ภารี อญญั ภารี อนาทิย, สมลั ตลหุ อพพุยห นิฉลาโต ปรินิพพุโต.

๒. สัพเพ ธมมา อนตตา,

๓. สัพเพ ธมมา นาลั อภินิเวสยา.

มีประเด็นหนักไปในทางที่ว่า อะไรเล่าคือตัวเราหรืออัตมัน. ต่อมาค้นไปพบธรรมประเภทที่เป็นอสังขตะ ซึ่งอาจทราบได้แม้โดยอนุมานว่า มันมีลักษณะตรงกันข้ามกับร่างกายและใจ ซึ่งเป็นมายาทุกอย่าง และสิ่งที่ว่านี้มีอยู่ในที่ทั่วไป เพราะอาจค้นพบได้ในที่ทุกแห่ง จึงปลงความเชื่อลงอย่างเด็ดขาดว่า นี่แล้วคืออัตมันหรือตัวเรา. ตัวเราอย่างใด ท่านก็อย่างนั้น, พรหมอย่างใด เราก็อย่างนั้น, ซึ่งหมายความว่าเรามีตัวเราตัวเดียวกันหรืออย่างเดียวกัน. พรหมนั้นหมายถึงอัตมันในทุกแห่งนั่นเอง. มติอันนี้คล้ายกับพุทธศาสนาที่สุด ต่างกันก็แต่ว่าเรามีตัวอัตมันเป็นผู้ถูกสิ่งต่างๆ เช่นถูกโลกียธรรมหุ้มห่อเอา และในที่สุดหลุดออกมาได้ จิตต์เป็นผู้รู้จักอัตมันที่หลุดออกมาแล้ว. ส่วนพุทธศาสนา ไม่มีตัวอัตมันเช่นนั้น มีแต่จิตต์ที่ถูกกิเลสหุ้มห่อ และหลุดพ้น และจิตต์รู้จักตัวมันเองว่าพ้นแล้ว (คือไม่มีตัวเราเหมือนอัตมันไหนอีกเป็นผู้หลุดพ้น), และหลุดพ้นหมายถึงมันพบกับนิพพาน ซึ่งและแล้วจิตต์เองจะได้ดับสนิทไป ไม่มีทุกข์เกิดขึ้นได้อีก, (มิใช่มีอัตมันเป็นตัวคงอยู่ตลอดอนันตกาล เหมือนมติของอุปนิษัท).

ตามหลักแห่งพุทธศาสนา ตัวเราที่แท้จริงนั้นไม่มี มีแต่สมมติเรียกกันขึ้นเองตามอำนาจสัญญาติญาณของสัตว์ที่ยังมีอวิชชา คือความไม่รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง. ตลอดเวลาที่พูดกันว่า เรา เขา นายนั้น นายนี้ แม้ที่สุดแต่ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “ตนเป็นที่พึ่งของตน” ดังนี้ก็ดี ย่อมหมายเอาตนแห่งมายานี้เท่านั้น เพื่อให้ตนแห่งมายานี้รับช่วยตัวของตัวนั่นเอง. ตัวเราโดยสมมติหรือมายานี้ คือความลุ่มหลงๆขึ้นมาด้วยอำนาจความประสมพร้อมกันของสิ่งหรือธรรมประเภทที่เป็นตัวเหตุและที่เป็นตัวปัจจัยสนับสนุน. ถ้าจะถามว่าเหตุอันแรกที่สุดนั้นมาจากไหนเล่า เช่นนี้ ก็เป็นปัญหายุ่งยากเช่นเดียวกับที่ถ้าเราจะถามพวกอุปนิษัทว่า ก็อัตมันนั้นมาจากไหนเล่า. พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งที่เคยเหตุอันแรกนั้นไป จักว่าเป็นสิ่งที่เกินไปกว่าสิ่งที่

ควรจะรู้เสียแล้ว เรารู้เพียงเท่าที่จะทำความทุกข์ที่ลุกขึ้นมาให้ดับสนิทไปได้ก็พอ. แต่คำตอบที่ง่ายที่สุดเราจะพอหาได้ว่า ความมืดมิด เพราะไม่มีดวงอาทิตย์ ดวงดาว และอื่นๆทั้งหมดในสากลจักรวาลนี้ ซึ่งมันมีอยู่เองตามธรรมชาตินั้น มันมาจากไหนเล่า. สมมติว่าถ้าอย่ามีอะไรทั้งหมด ให้มีแต่ความว่างอย่างเดียว แล้วความมืดเพราะไม่มีแสงสว่างนั้น เราก็อธิบายไม่ได้ว่ามันมาจากไหน ข้อนี้ฉันใด ความมืดในทางจิตต์คืออวิชชา หรือสภาพอันปราศจากความรู้ก็ฉันนั้น. เราารู้ได้แต่เพียงว่าถ้ามันไม่มีความรู้ มันก็ต้องว่างจากความรู้หรือไม่รู้. และสภาพอันนี้เอง เป็นเหตุอันแรกที่สุดของสิ่งที่ปวงบรรดาที่วิวัฒนาการออกมาเป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นมา ซึ่งมีกาลเวลาเป็นส่วนผสมอันสำคัญส่วนหนึ่งด้วย.

วิญญานที่หลุดแล้วจากการหุ้มห่อของอวิชชา จึงสามารถเป็นผู้นำของวิญญานอื่นๆ ที่ยังไม่หลุด, และนำไปสู่ความหลุดจากอวิชชาอันเป็นทรงขัง หรือแดนจำกัดเขตต์ของวิญญานที่ยังมีดมนที่นั่นเอง.

พุทธทาส

๑๐ พ. ค. ๒๕

แถลงการณ์ของคณะกรรมการ พ. ศ. ๒๔๘๔

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา

เท่าที่คณะกรรมการออกหนังสือพิมพ์นี้มาตลอดเวลา ๕ ปี รู้สึกว่า
ได้รับผลในด้านความสนใจ และในด้านความหวังที่จะช่วยกันส่งเสริมพุทธ
ศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยที่เราสมมติกันว่า เป็นกิ่งพุทธศาสนายุกาล
อย่างเพียบพร้อมสมบูรณ์ยิ่ง ทำให้คณะกรรมการมีความมั่นใจว่าหนังสือพิมพ์นี้คงจะ
มีส่วนในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ไปจนตราบเท่าบรรลุถึงปีพุทธศักราช
๒๕๐๐ นั้นอย่างแน่นอน

หนังสือพิมพ์นี้ได้ออกมาเป็นเวลา ๕ ปีเต็มแล้ว ตั้งแต่ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๘
ได้พิมพ์จำนวนคราวละพันเล่ม ทำให้มีหนังสือเหลือมาก เกิดมีหนี้สินขึ้น
เพราะฉะนั้นตั้งแต่ปีที่ ๕ (๒๔๘๔) เป็นต้นมา จึงได้พิมพ์เท่ากับจำนวนผู้รับใน
ปีที่ล่วงมา ปรากฏตามบัญชีรับจ่ายในปีจึงไม่มีหนี้สินเกิดขึ้นอีก จำนวนเงิน
ที่ท่านผู้อ่านได้บริจาคเป็นการอุดหนุนหนังสือพิมพ์ จึงได้ใช้จ่ายในการติดต่อ
ตลอดจนหนังสือส่งให้เป็นธรรมบรรณาการ และการเผยแพร่ได้เพียงพอด้วย
คณะกรรมการได้จ่ายเงินดอกเบี้ยต้นตระกูลพานิช อุดหนุนการจัดออกตั้ง
แต่ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ เป็นเงิน ๕๖๕.๒๖ บาท และได้จ่ายในปีนี้เป็นเงินอุดหนุน

ตั้งแต่ปีที่ ๕ ถึงปีที่ ๙ อีก ๔๐๐ บาท หนังสือพิมพ์พุทธศาสนาจึงคงมีหนี้สินอยู่เพียง ๑๘๔.๗๖ บาท และมีหนังสือปีที่ ๗ - ๘ - ๙ เหลืออยู่ประมาณ ๒๐๐ ชุด ซึ่งคณะกรรมการหวังว่าท่านพุทธบริษัททั้งหลาย คงจะได้กรุณาตั้งชื่อไปแจกจ่ายถวายแก่ผู้ต้องการ เป็นการช่วยเหลือกิจการเงินของแผนกหนังสือพิมพ์ด้วย. และโดยจะเพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์พุทธศาสนาปีที่ ๗ - ๘ ซึ่งคงเหลืออยู่มากนั้น ก็มีเรื่องดีๆ (โปรดดูรายละเอียดในแจ้งความ) สมควรที่ท่านทั้งหลายจะได้ชื่อไปแจกจ่าย เป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง.

เพื่อให้การเงินและการงานของหนังสือพิมพ์นี้ ดำเนินไปโดยสะดวก คณะขอวิงวอนท่านผู้รับทั้งหลาย ได้โปรดส่งเงินค่าบำรุงล่วงหน้าทุกๆปี และขอเรียนให้ทราบว่า เมื่อค่าบำรุงของท่านผู้ใดสิ้นสุดลง คณะขอจัดการส่งหนังสือ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการบัญชี และตัดรายจ่ายในการที่ต้องส่งหนังสือให้ผู้รับก่อนด้วย ขอได้โปรดอย่าคิดผิดไปว่า คณะนี้ได้กระทำไปเพราะปราศจากความเอื้อเฟื้อ แต่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำไปดั่งนั้น เพื่อความสะดวกเรียบร้อยสำหรับกิจการของคณะที่มีทุนน้อย และไม่มีพนักงานประจำ.

โรงเรียนพุทธนิคม

โรงเรียนพุทธนิคมของคณะกรรมการ ซึ่งได้เปิดสอนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้เจริญก้าวหน้าตามลำดับ สมความมุ่งหมายทุกประการ ทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักเรียน และผลการส่งนักเรียนชั้นประโยคเข้าสมทบสอบกับรัฐบาล มีดังนี้

พ.ศ. จำนวนครู จำนวนนักเรียน นักเรียนสมทบสอบ นักเรียนสอบได้ชั้น ม.๓

๒๔๘๐	๒	๕๓	—	—
๒๔๘๑	๒	๗๒	๒๓	๑๗
๒๔๘๒	๓	๙๘	๑๖	๑๖
๒๔๘๓	๕	๑๓๑	๓๐	๒๕
๒๔๘๔	๗	๑๗๖	๓๖	๓๖

โรงเรียนได้เปิดสอนชั้นมัธยมปีที่ ๔ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ มีนักเรียน ๒๐ คน และได้เปิดชั้นมัธยมปีที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๘๕ ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ จะมีถึงชั้นมัธยมปีที่ ๖ ครบตามหลักสูตรมัธยมศึกษา

กองลูกเสือเสนา ส.ธ. ที่ ๓๘ (โรงเรียนพุทธนิคม)

โรงเรียนได้จัดตั้งกองลูกเสือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ เนื่องจากรับนักเรียนชั้นมัธยมล้วน นักเรียนทุกคนได้สมัครเข้าเป็นลูกเสือ และครูทุกคนได้เข้าทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โดยเหตุที่ในอำเภอนี้ ไม่มีโรงเรียนรัฐบาล มีแต่โรงเรียนประชาบาล กองลูกเสือโรงเรียนพุทธนิคม จึงเป็นกองที่มีลูกเสือมากกว่ากองอื่นๆในอำเภอนี้ กองลูกเสือกองนี้จึงได้รับหน้าที่รักษาการณ์ในงานต่างๆ ของทางอำเภอ และของวัดพระธาตุ เป็นประจำทุกคราวงาน และทำหน้าที่ ต้อนรับ นำเที่ยว ฯลฯ กองลูกเสือยุวชนทหารที่มาเที่ยว และผ่านไชยา กิจกรรมสำคัญที่กองลูกเสือได้กระทำมี :

๑๘ สิงหาคม ๒๔๘๓ ต้อนรับยุวชนทหารโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

ในการที่ยุวชนทหารโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ เดินทางไกลชมภูมิประเทศและโบราณวัตถุในไชยา กองลูกเสือโรงเรียนนี้ ได้ไปตั้งแถว ต้อนรับ นำไปยังที่พัก ว่าที่ ร.ผ.ท. ธรรมทาส พานิช ผู้บังคับกอง ได้แสดงปาฐกถา ประวัติเมืองไชยา และเมืองไชยาปัจจุบัน และได้นำเที่ยวชมสถานที่โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ แล้วส่งขึ้นรถไฟ

๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ต้อนรับลูกเสือโรงเรียนอินทรพิสัย

ในการที่ลูกเสือโรงเรียนอินทรพิสัย อำเภอเมือง สุราษฎร์ธานี ได้มาพักแรมในอำเภอไชยา ลูกเสือกองนี้ ได้ทำหน้าที่ รับ นำเที่ยว และส่งตลอดเวลาที่พักอยู่

๒๐-๒๑-๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ต้อนรับลูกเสือโรงเรียนจินตวรศึกษา

ในการที่ลูกเสือจินตวรศึกษา อำเภอเมือง สุราษฎร์ธานี ได้มาพักแรมในอำเภอไชยา ลูกเสือกองนี้ ได้ไปต้อนรับนำเที่ยวชายทะเล สวนโมกขพลาราม และชมโบราณสถานต่างๆ ตลอดจนถึงขึ้นรถไฟกลับ

๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ รักษาการณ์บริเวณที่ทำการฉายภาพยนตร์สาธารณสุข

ในการที่กองสุขศึกษา กรมสาธารณสุข ได้มาทำการฉายภาพยนตร์เรื่องรวมไทย อาหาร - กีฬา ที่อำเภอไชยา ลูกเสือกองนี้ ได้ไปทำหน้าที่รักษาการณ์รอบบริเวณ จนตลอดเวลา

ช่วยราชการเขตต์ภายใน ตั้งแต่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔

ผู้บังคับบัญชาลูกเสือกองนี้ ได้รับตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยทางอากาศทุกคน ได้ออกทำการควบคุมการพรางแสงไฟ พร้อมด้วยลูกเสือครั้งละ ๕ คน เดือนละ ๖ ครั้ง

แผนการเงิน

๑. งบยอดการรับจ่ายของคณะกรรมการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔

คณะกรรมการ ได้รับเงินดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช (๒๕๕๔) ๔๖๔.๕๐ บาท	
เงินเหลือจากปี ๒๕๕๓	๑๘๓.๔๓ "
รวม	๖๔๗.๙๓ "

ใช้ทางสวนโมกขพลาราม และหอสมุด ๒๐๗.๘๖ บาท
 ใช้บำรุงภิกษุสามเณรชุดพิเศษ ๔๐.๑๑ ”
 แบ่งไปอุดหนุนการจัดออกหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา
 ปีที่ ๕ - ๖ - ๗ - ๘ - ๙ รวม ๕ ปี เงิน ๔๐๐.๐๐ ”
 (หมายเหตุ เงินดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช ได้ใช้อุดหนุนการจัดออกหนังสือ
 พุทธศาสนา คือช่วยออกเป็นค่านั่งสื่อบริการธรรมบรรณาการ และแจก
 จ่ายแก่ผู้ที่สนใจเป็นการโฆษณา มาตั้งแต่ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ เป็นเงิน ๕๖๕.๒๖ บ.
 ต่อจากนั้น ได้ใช้จ่ายในการก่อสร้างสถานที่ และทางสวนโมกขพลาราม ไม่มี
 เงินเหลือ มาในปีนี้มีเงินเหลือใช้ จึงได้จ่ายช่วยอุดหนุนการจัดออกหนังสือ
 พุทธศาสนา ตั้งแต่ปีที่ ๕ ถึง ปีที่ ๙ รวม ๕ ปี เพื่อให้หนังสือพิมพ์
 พุทธศาสนา ได้ปลดเปลื้องไป เป็นการสะดวกแก่การเงินและบัญชี)

๒. การจัดออกหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ปีที่ ๙

รายรับ

ผู้อุ้มชูบริจาคเงินส่วนตัวอุดหนุนการจัดออกหนังสือพิมพ์ มี

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ศาลฎีกา พระนคร	๒๕.๐๐	บาท
พระคุณยนาทนัยพิจิตร บ้านสุขสันต์ ชลบุรี	๒๕.๐๐	”
พระคุณพาศย์สุวมันท์ ศาลอุทธรณ์ พระนคร	๒๐.๐๐	”
พระอนุชุตยันตรการ บ้านท่าวัง นครศรีธรรมราช	๒๐.๐๐	”
หลวงโอสถพิเศษ บ้านท่าวัง นครศรีธรรมราช	๒๐.๐๐	”
พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ สร้างถวายพระ	๑๕.๒๐	”
ไม่ให้ประกาศนาม ๑ ราย	๑๐.๐๐	”
นายมณี ศรีภัทร ถนนบำรุงเมือง พระนคร	๕.๐๐	”
นาย เจริญ รจนา ท่ายาง ชุมพร	๕.๐๐	”

นายวุฒิ สุวรรณรักษ์ ผู้แทนราษฎร สุราษฎร์ธานี	๔.๐๐	บาท
ไม่ให้แสดงนาม ๑ ราย	๕.๐๐	”
นางเจริญ มณีรัตน์ ถนนนฤภักดิ์ นราธิวาส	๕.๐๐	”
พระเครื่อง วอนประสพ วัดสะพานสูง พระนคร	๔.๐๐	”
ไม่ให้แสดงนาม ๑ ราย	๒.๐๐	”
รวมเงินอุดหนุน	๑๖๕.๒๐	”
ได้รับค่าบำรุงประเภทถาวรและราย	๔๕๑.๕๐	”
ได้รับค่าบำรุงทางสาขาจำหน่าย	๑๓๕.๖๒	”
รวมรับ	๗๐๐.๓๒	”

รายจ่าย

ค่าพิมพ์ เล่ม ๑ ๑๑ ยกครึ่ง	๑๕๕.๐๐	บาท
” เล่ม ๒ ๑๑ ยก	๑๔๕.๐๐	”
” เล่ม ๓ ๑๑ ยก	๑๔๕.๐๐	”
” เล่ม ๔ ๑๒ ยก	๑๖๐.๐๐	”
ค่าแสดมปี ค่าส่งทางรถไฟ ส่งจดหมาย	๑๘๓.๐๐	”
รวมจ่าย	๗๙๖.๐๐	”
หักแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ คงเหลือเงิน	๔.๗๒	”
หนี้จากปีก่อนยกมา	๕๑๕.๔๘	”
หนี้ของหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา คงมีอยู่ตั้งแต่ต้น		
ถึงปีที่ ๕	รวม	๕๘๔.๗๖ ”

(หนี้รายนี้เกิดจากรายจ่ายเบ็ดเตล็ด เช่นค่าแสดมปีติดต่อกับ หนังสือหาย ส่งซ้ำ หนังสือและค่าส่งไปยังคณะหนังสือพิมพ์ และเป็นธรรมบรรณาการแก่บางท่าน ตลอดเวลา ๕ปี)

ในปีนี้ได้รับแบ่งเงินดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช มาช่วยอุดหนุนการจัด
ออกหนังสือพุทธศาสนา โดยเฉพาะเป็นค่านั่งสื่อนี้ที่ได้ส่งเป็นธรรมบรรณา
การ และได้แจกจ่ายไปเป็นการโฆษณา ตลอดเวลา ๕ ปี ตั้งแต่ปีที่ ๕ (๒๔๘๐)
ถึงปีที่ ๙ (๒๔๘๔) เงิน ๔๐๐.๐๐ บาท
คงมีหนี้ของหนังสือพิมพ์พุทธศาสนาอยู่ ๑๘๔.๗๖ ”

๓. ทุนบำรุงภิกษุสามเณรชุกพิเศษ

ผู้ไม่ประสงค์แสดงนามรายหนึ่ง ได้ส่งเงินสำหรับบำรุงภิกษุสามเณร
ชุกพิเศษปีละ ๑๘๐ บาท เงินรายนี้ได้ใช้จ่ายในการบำรุงผู้ทำการสอน และ
ภิกษุสามเณรและเด็กพิเศษชุกหนึ่ง ซึ่งกำลังรับการศึกษาแผนปัจจุบัน และ
ฝึกฝนอบรม เตรียมตัวเพื่องานเผยแผ่ธรรมในอนาคต, ซึ่งได้จ่ายไปในการ
เป็นอยู่ การจร การจัดหาอุปกรณ์การศึกษา และสะสมตำราทุกประเภท
เพื่อความรู้อันกว้างขวางและทันกับความต้องการแห่งสมัยนี้

เปิดรับการบำรุงภิกษุสามเณรชุกพิเศษ

ในสวนโมกขพลาราม

กิจการทางสวนโมกขพลาราม ซึ่งแต่เดิมเปิดขึ้นเป็นการทดลอง คณะ
ธรรมทาน มิได้บอกบุญขอรับความช่วยเหลือจากท่านทั้งหลายที่อยู่ต่างจังหวัด
แต่ได้ใช้เงินของคณะธรรมทาน และท่านผู้เห็นชอบในกิจการนี้ผู้หนึ่ง ทั้งการ
ปลูกสร้างก็ได้อาศัย “วิธีพวกเราช่วยกัน” ตลอดมา บัดนี้จะมีกิจการอบรม
ภิกษุสามเณรชุกพิเศษ เพื่อให้สามารถทำการเผยแผ่พุทธศาสนาได้อย่างทัน
สมัยขึ้นอีกแผนกหนึ่ง ถ้าท่านผู้ใดจะบริจาคสิ่งของมีจีวรเป็นต้น หรือบริจาค
เงินบำรุงกิจการแผนกนี้โดยเฉพาะ ร่วมกับคณะธรรมทาน ขอได้โปรดระบุ
ความประสงค์ให้ชัดเจน

การใช้จ่ายส่วนมากเป็นค่า เครื่องเขียน แบบเรียน ยารักษาโรค สิ่งของเครื่องใช้บางอย่างที่จำเป็น, ซ่อมแซมเสนาสนะ, และการไปมา ทั้งของครูและนักเรียน. ค่าการทรงชีพของนักเรียน ๑ รูป ตกอยู่ในอัตราประมาณ ๔ บาทต่อ ๑ เดือน.

ในปี พ. ศ. ๒๔๘๔ ได้จ่ายเงินบำรุงกิจการนี้ คือ	
เงินของท่านผู้มีสัตถารายหนึ่ง	๑๘๐.๐๐ บาท
บุญอุปถารณิกมกิจ จังหวัดอยุธยา	๕.๐๐ ”
ดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช	๕๐.๓๑ ”

๔. ทุนประคุณหังสิตอุทิศ สำหรับหาผลประโยชน์บำรุงภิกษุสามเณร ในการบำรุงของคณะกรรมการ

ในคราวที่ นายคุณเสียง ประคุณหังสิต ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ บรรดาทายาทได้พร้อมใจกันมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้จ่ายเงินมรดกจำนวน ๕๐๐ บาท (ห้าร้อยบาท) ให้คณะกรรมการ เพื่อบำรุงภิกษุสามเณรในสวนโมกขพลาราม และกิจการอื่นๆ ที่คณะกรรมการจะได้จัดขึ้น, และได้แสดงความประสงค์ให้ตั้งเป็นทุนนอน หาผลประโยชน์บำรุงกิจการร้อยละ ๑๕, กับสมทบทุนให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น ร้อยละ ๒๕ พร้อมกันไป.

หลวงประไพพิทยาคูณ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสตูล ทายาทผู้หนึ่ง ได้ส่งเงินรายนี้มายังคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๘๕ ผู้จัดการคณะกรรมการ ในฐานะเป็นไวยาวัจกร ของสวนโมกขพลาราม ได้รับและมอบเงินรายนี้ให้ นายสมบุญ รัตนกร บ้านท่าโพธิ์ อำเภอไชยา ซึ่งเป็นกรรมการสหัชกรรมการผู้หนึ่ง รับไปจัดหาผลประโยชน์แล้ว

๕. อนุโมทนาให้หนังสือแก้หอสมุดธรรมทาน

สมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุ ให้ธรรมบทแปล, มงคลัตถทีปนีแปล, สมันตปาสาทิกา วิสุทธิมัคค และอภิธรรมมัตถวิภาณีแปล อย่างละ ๑ เล่ม.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเทพศิรินทร์ ให้บันทึกเทศน์สุตีสุมสูตร ๑ เล่ม.

อนุโมทนาพิเศษ

เนื่องในการเตรียมสร้าง สโมสรมหาธรรมทาน ไชยา หลังวัดชยาราม ตำบลตลาด อำเภอไชยา ได้มีผู้กรุณาให้ความร่วมมือในขั้นนี้ ดังต่อไปนี้

๑. นายจูด บ้านตำบลเลม็ด ไชยา ให้ที่นาที่ติดอยู่กับเขตต์วัด ๒ แปลง ราคาประมาณ ๑๐๐ บาท

๒. นายชวน บ้านตำบลเลม็ด ไชยา ให้ที่ดินและที่นาสมทบกับที่ มารดาเคยบริจาคไว้แล้วตั้งแต่สมัยยังมีชีวิตอยู่ รวมทั้ง ๒ ครั้ง ๑ แปลง ราคา ประมาณ ๗๕ บาท

๓. ท่านเจ้าคุณ พระธรรมปรีชาอุดม เจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ ไม้จำปา สำหรับทำประตูหน้าต่าง ราคาประมาณ ๖๐ บาท

๔. นายสมบุญ รัตนกร ตำบลเลม็ด ไชยา บริจาคเงิน(เป็นคนแรก) ๒๕ บาท

๕. มิตรสหายทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ช่วยเหลือทั้งแรงมนุษย์และแรง สัตวพาหนะในการ ตัด ฟัน ชัก ลาก ชุงขนาดเล็กได้รวม ๕๓ ท่อน. พร้อมทั้งให้เสบียงเลี้ยงคนไปทำงานในป่า และในการ แล่ง ต่อย ขน บันทุกมา ซึ่ง หินจะเพาะที่จะใช้ทำเสา ๕ ล.บ. เมตร.

ข่าวพิเศษสำหรับเพื่อนพุทธบริษัท
ในการสร้าง

สโมสรธรรมทาน ไชยา

เนื่องจากคณะธรรมทานได้ทำการประกาศธรรม, ปลุกป่าวเพื่อนพุทธบริษัทช่วยกันรื้อฟื้นส่งเสริมการปฏิบัติธรรม, ให้ก้าวหน้าและกิจการได้เจริญมาโดยลำดับเป็นเวลารวม ๑๑ ปีแล้วนั้น บัดนี้กิจการที่กำลังดำเนินอยู่ ได้บังคับให้เกิดความต้องการสถานที่สำหรับการประชุม, การนัดพบปะของพุทธบริษัทต่างจังหวัด, การบันเทิงธรรมในด้านการศึกษาและอื่นๆ เพื่อให้กิจการดำเนินไปโดยสะดวกและเป็นลำดับ, จึงได้มีการเตรียมสถานที่ขึ้นหนึ่งหลัง กว้าง ๕ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สูงสองชั้น ๗.๗๕ เมตร ชั้นล่าง เสาผนังพื้นคอนกรีตใช้เป็นที่พักประชุม ชั้นบนเป็นที่อาศัยและทำกิจกรรมบางอย่าง, ติดต่อกับหอสมุดธรรมทานซึ่งสร้างเสร็จไปแล้วแต่ปีก่อน. การก่อสร้างรายนี้จักต้องใช้เงินประมาณ ๓๐๐๐ บาท และได้เตรียมมาตั้งแต่ก่อนสงครามเพื่อชาวเอเชีย แม้บัดนี้สถานการณ์ตกอยู่ในภาวะคับขัน สิ่งก่อสร้างหายากและราคาแพง แต่จะเลิกล้มเสียก็ใช้วิสัย.

จึงขอบอกกล่าวมายังเพื่อนพุทธบริษัททั้งหลาย ผู้เป้น หรือกำลังหวังจะเป็นสหายธรรมทาน ร่วมกัน, เพื่อจะได้ช่วยเหลือร่วมมือกัน ด้วยกำลังทรัพย์, สิ่งของ, หรือกำลังแรงตามแต่จะจูงใจ เพื่อให้ความหวังของเรา ที่หวังจะเห็นการรุดหน้าของ การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการป่าวประกาศ อีกแนวหนึ่ง ในสมัยที่สมมติให้ว่าเป็นสมัยกึ่งพุทธกาล เป็นความหวังที่มีผลสมบูรณ์.

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

หอสมุดธรรมทาน ไชยา

๑๓ พ.ค. ๒๕

(ต่อจากปกหน้าด้านใน)

การส่งเงินทางธนาคาร

การส่งเงินทางธนาคาร ไม่จำเป็นต้องส่งจดหมายลงทะเบียน เพราะเจ้าพนักงานได้ทำการลงทะเบียนให้แล้ว ผู้ส่งจะเสียเพียงค่าธรรมเนียมธนาคาร และค่าส่งจดหมายอีก ๑๐ สตางค์เท่านั้น

โปรดอย่าสอดชนบัตรในซองจดหมาย

ผู้รับหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา เคยถือเอาความสะดวกส่งเงินโดยวิธีสอดชนบัตร และไม่เคยปรากฏว่าเงินหาย เพราะทางผู้รับไม่ลืมส่งชนบัตร และไว้วางใจในผู้รับเงินทางคณะกรรมการนั้น ขอได้โปรดงดการส่งเงินวิธีนี้ เพราะเวลานี้ได้มีการเปิดซองตรวจข่าว การสอดชนบัตรในซอง เมื่อเกิดการหายขึ้นจะเป็นที่มัวหมองแก่ทุกๆฝ่าย ควรส่งแต่ทางเช็คไปรษณีย์หรือทางธนาคารเท่านั้น การซื้อเช็คไปรษณีย์ ท่านอาจใช้เด็กไปซื้อให้ก็ได้ โดยมอบเงินให้ ๑.๑๐ บาทหรือ ๒.๑๐ บาท ไปขอซื้อที่ทำการไปรษณีย์ ท่านจะได้รับเช็คราคา ๑ บาทหรือ ๒ บาทมากรอกข้อความเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นรับได้ แล้วสอดซองส่งไปพร้อมกับใบบอกหรือจดหมาย ปลอดภัยดีกว่าการสอดชนบัตรมาก

หนังสือขาดหายบ่อย ๆ

ท่านที่ไม่ได้รับหนังสือตามคราวที่ออก หนังสือขาดหายไปบ่อยๆนั้น ถ้าเนื่องจากท่านอยู่ห่างไกลที่ทำการไปรษณีย์ ขอได้โปรดบอกรับในนามเพื่อนของท่านที่อยู่ในสถานที่รับหนังสือทางไปรษณีย์สะดวก ส่วนท่านที่ไม่ได้รับหนังสือ เนื่องจากการย้ายที่อยู่บ่อยๆ ขอได้โปรดแจ้งให้ส่งไปยังเพื่อนของท่านที่อยู่ประจำไม่โยกย้ายบ่อยๆ ทั้งนี้ขอได้โปรดพิจารณาและแจ้งไปให้ทราบ เพื่อให้คณะได้ลดรายจ่ายในเรื่องหนังสือหาย ส่งซ้ำบ่อยๆด้วย

ไชยา มีที่ทำการไปรษณีย์ รับจ่ายเงินธนาคารและเช็ค

โปรดส่งตรงไป ไชยา

อย่าส่งไปสุราษฎร์ธานี หลังสวน หรือชุมพร ทำให้รับเงินไม่สะดวก